

Stenografični zapisnik

osemnajste seje

deželnega zborakranjskega

v Ljubljani

dne 9. oktobra 1913.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar dr. Ivan Šusteršič. Vladni zastopnik: C. kr. dež. predsednik ekscl. baron Teodor Schwarz in c. kr. dvor. svetnik Viljem vit. Laschan pl. Moorland. Vsi člani razen: Knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič in Adolf Ribnikar. Zapisnikarja: Dr. Karl baron Born in dr. Ivan Zajec.

Dnevni red:

1. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
2. Poročilo upravnega odseka:
 - a) o nujnem predlogu poslanca Novaka in tovarišev glede izločitve dežele Kranjske iz okrožja delavske zavarovalnice zoper nezgode v Trstu (št. XLVI);
 - b) glede sklepanja zakonskih načrtov, kateri bi zahtevali državno podporo iz melioracijskega zaklada. (131/Pet.);
 - c) glede zaračunanja komisijskih stroškov pri agrarnih operacijah. (152/Pet.).
3. Poročilo finančnega odseka:
 - a) o nujnem predlogu poslanca dr. Tavčarja in tovarišev glede regulacije učiteljskih plač (št. XXXVIII);
 - b) glede definitivne določitve deželnih doklad za l. 1911. (205/Pet.);
 - c) o samostalnem predlogu poslanca prof. Jarca in tovarišev glede izterjavanja brezobrestnih trtnih posojil (št. LII);
 - d) glede deželnega prispevka k stroškom ustanovitve župnije za Zgornjo in Spodnjo Šiško (k pril. 140);
 - e) o prošnji vodstva sirotišča bar. Lichtenthurnove za zvišanje podpore 8 razredni šoli na tem zavodu. (119/Pet.);

Stenographischer Bericht

der achtzehnten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 9. Oktober 1913.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Ivan Šusteršič. Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Excellenz Theodor Freiherr von Schwarz und k. k. Hofrat Wilhelm Laschan Ritter von Moorland. Sämtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič und Adolf Ribnikar. Schriftführer: Dr. Karl Freiherr von Born und Dr. Ivan Zajec.

Tagesordnung:

1. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.
2. Bericht des Verwaltungsausschusses:
 - a) über den Dringlichkeitsantrag des Abgeordneten Novak und Genossen, betreffend die Ausscheidung des Landes Krain aus dem Bereiche der Arbeiter Unfallversicherungs-Anstalt in Triest. (Nr. XLVI);
 - b) inbetreff Beschließung solcher Gesetzentwürfe, welche eine Beitragsleistung aus dem staatlichen Meliorationsfonde erheischen würden. (131/Pet.);
 - c) betreffend die Verrechnung der Kommissionskosten bei den agrarischen Operationen. (152/Pet.);
3. Bericht des Finanzausschusses:
 - a) über den Dringlichkeitsantrag des Abgeordneten Dr. Tavčar und Genossen inbetreff Regulierung der Lehrergehalte. (Nr. XXXVIII);
 - b) betreffend die definitive Festsetzung der Landesumlagen für das Jahr 1911. (205/Pet.);
 - c) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Prof. Jarc und Genossen betreffend die Einforderung der unverzinslichen Reblausdarlehen. (Nr. LII);
 - d) betreffend den Landesbeitrag zu den Kosten der Kreierung einer Pfarrei für Ober- und Unteršiška (zur Beilage 140);
 - e) über die Petition der Freiin v. Lichtenthurn'schen Waisenanstalt um Erhöhung der Unterstützung für die 8klassige Schule an dieser Anstalt. (119/Pet.);

- f) o prošnji vodstva sirotišča bar. Lichtenthurnove za podporo v poplačilo dolgov. (120/Pet.);
- g) o prošnji vodstva sirotišča bar. Lichtenthurnove za brezobrestno posojilo. (129/Pet.);
- h) o prošnji šolskih sester v Mariboru za podporo za stavbo novega šolskega poslopja v Repnjah. (130/Pet.);
- i) o prošnji šolskih sester de Notre Dame v Trnovem za podporo. (166/Pet.);
- j) o prošnji usmiljenih sester sv. Vinka Pavla v Kamniku za podporo (194/Pet.);
- k) o prošnji »Österr. Zentralstelle zur Wahrung der land- und forstwirtschaftlichen Interessen« na Dunaju, za subvencijo. (199/Pet.);
- l) o prošnji odbora dijaške in ljudske kuhinje v Ljubljani za podporo. (208/Pet.);
- m) glede podpore h gradbenim stroškom projektirane telefonske črte Postojna—Ljubljana. (213/Pet.);
- n) o prošnji občine Adlešiči za podporo za zgradbo novega šolskega poslopja. (215/Pet.);
- o) o prošnji osrednjega odbora za ustanovitev zračnega brodograjskega društva na Dunaju za podporo. (107/Pet.);
- p) o prošnji zveze škontistov v Ljubljani za podporo. (132/Pet.);
- r) o prošnji občine Tomišelj za podporo za uravnavo hudournika Iške. (175/Pet.);
- s) o prošnji občine Dobrunje za odpis dolga za uravnavo Ljubljanice pri Zavogljah. (176/Pet.);
- š) o prošnji občine Moste pri Ljubljani za podporo k zgradbi novega šolskega poslopja. (178/Pet.);
- t) o prošnji društva deželnih uslužbencev v Ljubljani za podporo pri nameravani stavbi lastnega doma. (202/Pet.);
- u) o prošnji odbora upokojenih učiteljev v Ljubljani za draginjske doklade in stanarine vsem onim, ki je še dosedaj nimajo. (182/Pet.);
- v) o prošnji društva slovenskih katehetov za draginjske doklade stalnim ljudskošolskim katehetom. (109/Pet.);
- z) o prošnji cestarjeve vdove Marije Koletič, deželnega pomožnega uradnika Miroslava Korena ter bivših dacarjev Jakoba Hladnika in Nikolaja Peljhana za podelitev podpor, oziroma miločin. (Pet. 163, 168, 181 in 188);
- ž) o prošnji delavca Jakoba Jerina za podporo. (214/Pet.);
- aa) o prošnji Marije Podržaj za podaljšanje sirotinske ustanove za hčerko Terezijo Podržaj. (108/Pet.);
- bb) o prošnji Marije Androjna, vdove deželnega pomožnega uradnika, za podaljšanje miloščine. (167/Pet.);
- cc) o prošnji Payle Jak, sirote po deželnem pomožnem uradniku, za podaljšanje miloščine. (170/Pet.);
- dd) o prošnji vdove deželnega dacarja Marije Bevc za zvišanje miloščine. (174/Pet.);
- ee) o prošnji Josipa Novaka za podaljšanje in zvišanje miloščine Josipu Kogej. (183/Pet.);
- ff) o prošnji nadučitelja v pokoju Jožefa Windišcha za vštetev draginjske doklade v pokojnino. (111/Pet.);
- f) über die Petition der Freim v. Lichtenthurn'schen Waisenanstalt um Unterstützung zur Tilgung der Schulden. (120/Pet.);
- g) über die Petition der Freim v. Lichtenthurn'schen Waisenanstalt um ein unverzinsliches Darlehen. (129/Pet.);
- h) über die Petition der Schulschwestern in Marburg um Unterstützung für den Bau eines neuen Schulgebäudes in Repnje. (130/Pet.);
- i) über die Petition der Schulschwestern de Notre Dame in Dornegg um Unterstützung. (166/Pet.);
- j) über die Petition der barmherzigen Schwestern vom hl. Vinzenz von Paula in Stein um Unterstützung. (194/Pet.);
- k) über die Petition der »Österr. Zentralstelle zur Wahrung der land- und forstwirtschaftlichen Interessen« in Wien um Subvention. (199/Pet.);
- l) über die Petition des Ausschusses der Studenten- und Volksküche in Laibach um Unterstützung. (208/Pet.);
- m) betreffend die Subvention zu den Baukosten der projektierten Telephonlinie Adelsberg—Laibach. (213/Pet.);
- n) über die Petition der Gemeinde Adlešič um Unterstützung zu den Baukosten eines neuen Schulgebäudes. (215/Pet.);
- o) über die Petition des Zentralvereines zur Schaffung einer österr. Luftflotte in Wien um Subvention. (107/Pet.);
- p) über die Petition des Verbandes der Skontisten in Laibach um Subvention. (132/Pet.);
- r) über die Petition der Gemeinde Tomišelj um Unterstützung für die Regulierung des Wildbaches Iška. (175/Pet.);
- s) über die Petition der Gemeinde Dobrunje um Abschreibung der Schuld für die Regulierung des Laibach-Flusses bei Zavogljah. (176/Pet.);
- š) über die Petition der Gemeinde Moste bei Laibach um Unterstützung für den Schulhausbau. (178/Pet.);
- t) über die Petition des Vereines der landschaftl. Bediensteten in Laibach um Unterstützung beim projektierten Bau eines eigenen Heimes. (202/Pet.);
- u) über die Petition der pens. Lehrer in Laibach um Teuerungszulagen und Quartiergelder jenen Lehrern, welche dieselben noch nicht beziehen. (182/Pet.);
- v) über die Petition des Vereines slov. Katecheten um Teuerungszulagen den ständigen Volksschul-Katecheten. (109/Pet.);
- z) über die Petition der Straßeneinräumerswitwe Maria Koletič, des Aushilfsbeamten Miroslav Koren, sowie der gewesenen Bestellten Jakob Hladnik und Nikolaus Peljhan um Unterstützungen respektive Gnadengaben. (Pet. 163, 168, 181 und 188);
- ž) über die Petition des Arbeiters Jakob Jerin um Unterstützung. (214/Pet.);
- aa) über die Petition der Maria Podržaj um Verlängerung des Waisenstipendiums für ihre Tochter Theresia Podržaj. (108/Pet.);
- bb) über die Petition der landschaftl. Aushilfsbeamtenwitwe Maria Androjna um Verlängerung der Gnadengabe. (167/Pet.);
- cc) über die Petition der landschaftl. Aushilfsbeamtenweise Paula Jak um Verlängerung der Gnadengabe. (170/Pet.);
- dd) über die Petition der landschaftl. Bestelltenswitwe Maria Bevc um Erhöhung der Gnadengabe. (174/Pet.);
- ee) über die Petition des Josef Novak um Verlängerung und Erhöhung der Gnadengabe dem Josef Kogej. (183/Pet.);
- ff) über die Petition des pens. Oberlehrers Josef Windisch um Einrechnung der Teuerungszulage in die Pension. (111/Pet.);

- gg) o prošnji nadučitelja v pokoju Kasparja Gašperin za dovolitev 25% draginjske doklade njegovi umrli hčerki Mariji Kobau. (116/Pet.);
- hh) o prošnji nadučitelja v pokoju Kasparja Gašperin za dovolitev 25% draginjske doklade. (117/Pet.);
- ii) o prošnji upokojenega učitelja Franjo Kalana za zvišanje pokojnine. (185/Pet.);
- jj) o prošnji nadučitelja v pokoju Frančiška Golmajerja za zvišanje pokojnine. (123/Pet.);
- kk) o prošnji upokojenega nadučitelja Ivana Gantarja za podporo. (186/Pet.);
- ll) o prošnji učiteljeve vdove Marije Hiti za povišanje pokojnine. (101/Pet.);
- mm) o prošnji učiteljeve vdove Magdalene Venedig za podaljšanje miloščine. (102/Pet.);
- nn) o prošnji učiteljeve vdove Filomene Vidmar za podaljšanje in zvišanje miloščine. (103/Pet.);
- oo) o prošnji učiteljeve vdove Karoline Hočevar za zvišanje miloščine. (104/Pet.);
- pp) o prošnji učiteljeve vdove Marije Leinert za podaljšanje miloščine. (106/Pet.);
- rr) o prošnji učiteljeve vdove Marije Kalan za miloščino. (165/Pet.);
- ss) o prošnji učiteljeve vdove Marije Koller za podaljšanje miloščine. (173/Pet.);
- šš) o prošnji učiteljeve vdove Ane Novak za podaljšanje miloščine. (201/Pet.);
- tt) o prošnji učiteljeve vdove Tekle Jašovc za podaljšanje podpore njeni mladoletni hčerki Mariji. (198/Pet.);
- uu) o prošnji učiteljeve sirote Marije Raktelj za podaljšanje miloščine. (115/Pet.);
- vv) o prošnji nadučiteljeve sirote Helene Raktelj za miloščino. (184/Pet.);
- zz) o prošnji učiteljskih sirot Pavle in Alojzije Mesner za podaljšanje podpore. (204/Pet.).

- gg) über die Petition des Kaspar Gašperin um Bewilligung einer 25% Teuerungszulage seiner verstorbenen Tochter Maria Kobau. (116/Pet.);
- hh) über die Petition des Kaspar Gašperin um Bewilligung einer 25% Teuerungszulage. (117/P.);
- ii) über die Petition des pens. Lehrers Franz Kalan um Erhöhung der Pension. (185/Pet.);
- jj) über die Petition des pens. Oberlehrers Franz Golmajer um Erhöhung der Pension. (123/Pet.);
- kk) über die Petition des pens. Oberlehrers Johann Gantar um Unterstützung. (186/Pet.);
- ll) über die Petition der Lehrerswitwe Maria Hiti um Erhöhung der Gnadepension. (101/Pet.);
- mm) über die Petition der Lehrerswitwe Magdalena Venedig um Verlängerung der Gnadengabe. (102/Pet.);
- nn) über die Petition der Filomena Vidmar um Verlängerung und Erhöhung der Gnadengabe. (103/Pet.);
- oo) über die Petition der Lehrerswitwe Karolina Hočevar um Erhöhung der Gnadengabe. (104/Pet.);
- pp) über die Petition der Lehrerswitwe Maria Leinert um Verlängerung der Gnadengabe. (106/Pet.);
- rr) über die Petition der Lehrerswitwe Maria Kalan um Gewährung einer Gnadengabe. (165/P.);
- ss) über die Petition der Lehrerswitwe Maria Koller um Verlängerung der Gnadengabe. (173/P.);
- šš) über die Petition der Lehrerswitwe Anna Novak um Verlängerung der Gnadengabe. (201/P.);
- tt) über die Petition der Lehrerswitwe Thekla Jašovc um Verlängerung der Unterstützung ihrer minderjährigen Tochter Maria. (198/Pet.);
- uu) über die Petition der Lehrersweise Maria Raktelj um Verlängerung der Gnadengabe. (115/P.);
- vv) über die Petition der Oberlehrersweise Helena Raktelj um Gnadengabe. (184/Pet.);
- zz) über die Petition der Lehrersweisen Paula und Aloisia Mesner um Verlängerung der Gnadengabe. (204/Pet.).

Začetek seje ob 10. uri 50 minut dopoldne. — Beginn der Sitzung um 10 Uhr 50 Minuten vormittags.

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Otvarjam sejo in konstatujem sklepčnost. Zapisnikarjem današnje seje imenujem gospoda poslanca barona Borna in gospoda poslanca dr. Zajca.

Preidemo k 1. točki dnevnega reda:

1. Naznanila deželnozborskega predsedstva.

Visoka zbornica! Vsled pooblastila, katero sem prejel v zadnji seji deželnega zbora, in sicer ob pričetku dne 4. oktobra letošnjega leta, sem brzojavil Njega c. in kr. Apostolskemu Veličanstvu našemu presvitlemu cesarju častitke visoke zbornice ob imendanu in obenem s tem častitanjem sem združil zagotovilo neomajne vdanosti in zvestobe dežele Kranjske. Na to častitko je došel še isti dan sledeči brzojavni odgovor (bere — liest):

»An Herrn Dr. Ivan Šusteršič, Landeshauptmann in Laibach.

Seine k. und k. Apostolische Majestät haben die Glückwünsche des Krainer Landtages anlässlich Allerhöchsten Namensfestes huldvollst entgegenzunehmen geruht und ersuche ich im Allerhöchsten Auftrage Euer Hochwohlgeboren dem Landtage hiefür sowie für die dargebrachten lojalten Gefühle den Allergnädigsten Dank Seiner Majestät bekanntzugeben.

Freiherr von Schiessl.«

Ta brzojavka se shrani v arhivu visoke zbornice.

Od c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani je došel dopis, v katerem se prosi za izročitev gospoda poslanca dr. Kreka radi razžaljenja časti.

Ta dopis odkažem imunitetnemu odseku. Došli sta dve peticiji, in sicer:

Prošnja županstva občine Borovnica za vodovod.

To prošnjo odkažem upravnemu odseku.

In druga: Odbora društva Narodne šole v Ljubljani za podporo.

To prošnjo odkažem finančnemu odseku.

Nadalje je bilo vloženih nekaj nujnih predlogov, in sicer:

Nujni predlog gospodov poslancev dr. Gregoriča in tovarišev zaradi poprave neopravičenega tarifa za osebni promet na progi Trbiž—Ljubljana in glede izpremembe voznege reda gorenjske železnice. (Glej dodatek I. — Siehe Anhang I.)

Nujni predlog gospodov poslancev Gangla in tovarišev glede podržavljenja poštnega in brzojavnega urada v Idriji. (Glej dodatek II. — Siehe Anhang II.)

V zmislu opravičnika bom dal gospodom predlagateljem besedo, da utemelje nujnost.

Nadalje je bilo vloženih nekaj samostalnih predlogov, in sicer:

Samostalni predlog gospodov poslancev Vehovca in tovarišev zaradi vodne preskrbe vasi Korita v občini Dobrniče. (Glej dodatek III. — Siehe Anhang III.)

Ga odkažem upravnemu odseku.

Samostalni predlog gospodov poslancev Hladnika in tovarišev za uravnavo potoka Bistrica pri Št. Rupertu. (Glej dodatek IV. — Siehe Anhang IV.)

Ga odkažem kmetijskemu odseku.

Samostalni predlog gospodov poslancev Reisnerja in tovarišev v zadevi delitve občine Dobrunje. (Glej dodatek V. — Siehe Anhang V.)

Ga odkažem ustavnemu in občinskemu odseku.

Potem je bilo vloženih nekaj interpelacij na Njega ekscelenco gospoda deželnega predsednika, in sicer:

Interpelacija gospodov poslancev Gangla in tovarišev v zadevi prodaje cigaret šoloobveznim otrokom. (Glej dodatek VI. — Siehe Anhang VI.)

Interpelacija gospodov poslancev dr. Novaka in tovarišev radi kočevskih razmer. (Glej dodatek VII. — Siehe Anhang VII.)

Interpelacija gospodov poslancev barona Apfaltrerna in tovarišev v zadevi živinske kuge na gobcu in parkljih. (Glej dodatek VIII. — Siehe Anhang VIII.)

Te interpelacije izročim gospodu deželnemu predsedniku.

Vložen je še en nujni predlog gospoda poslanca dr. Novaka in tovarišev v zadevi zakupa dolenskih železnic po državi. (Glej dodatek IX. — Siehe Anhang IX.)

O tem nujnem predlogu se bo obravnavalo, kakor o ostalih predlogih.

Nadalje so bile vložene tudi interpelacije na deželnega glavarja, in sicer:

Interpelacija gospodov poslancev Lavrenčiča, dr. Kreka in tovarišev glede Štajerske planine, katero imajo v posesti udeleženci občine Gozd v kamniškem okraju.

Ta interpelacija se glasi (bere — liest):

»Vprašanje

poslancev Lavrenčiča, dr. Kreka in tovarišev na gospoda deželnega glavarja glede Štajerske planine, katero imajo v posesti udeleženci občine Gozd v kamniškem okraju.

Velika in Mala planina v kamniškem okraju se je pričela meliorirati. S Štajersko planino se pa ne more nikamor naprej. Štajerska planina meri 219 ha, 8 a in 45 m² in je na njej letne paše za 318 krav. Udeležencem planine v občini Gozd v kamniškem okraju bi bilo z melioracijo veliko pomagano. Zato vprašamo:

Je li deželni odbor voljan stopiti v dogovor z deželnim odborom štajerskim, da se pospeši melioriranje Štajerske planine?

Lavrenčič l. r.,

Dermastia l. r., dr. Pegan l. r., dr. Krek l. r., Bartol l. r., Dular l. r., Drobnič l. r., Matjašič l. r., Hladnik l. r., dr. Gregorič l. r., Ravnikar l. r., Dimnik l. r., Žitnik l. r., Fr. Demšar l. r. »

Na to interpelacijo odgovarjam, da bom zadevo predložil deželnemu odboru in da nikakor ne dvomim, da bi deželni odbor želji gospodov interpelantov ne ustregel.

Nadalje je vložena interpelacija gospodov poslancev Dermastie, Jarca, Matjašiča in tovarišev glede poprave ceste Metlika—Slamnavas—Radovica—deželna meja. (Glej dodatek X. — Siehe Anhang X.)

To interpelacijo odstopam gospodu deželnemu odborniku dr. Lampetu, da na njo odgovori.

Potem je vložena interpelacija gospodov poslancev Matjašiča, Jarca, Dermastie in tovarišev glede poprave ceste Božjakovo—Rakovce. (Glej dodatek XI. — Siehe Anhang XI.)

To interpelacijo odstopam istotako gospodu deželnemu odborniku dr. Lampetu, da na njo odgovori.

Visoka zbornica! V seji dne 24. septembra 1913 so stavili gospodje poslanci Reisner, dr. Novak in tovariši na deželnega glavarja sledečo interpelacijo (bere — liest):

»Interpelacija

poslanca I. Reisnerja, dr. Novaka in tovarišev na gospoda deželnega glavarja v zadevi deželnega gledališča v Ljubljani.

V XXV. seji deželnega zbora dne 1. februarja 1910 je predlagal finančni odsek med drugim: »Deželno gledališče se prepusti Dramatičnemu društvu v brezplačno uporabo. Zbornica je pa na predlog gospoda poslanca dr. Šusteršiča izpremenila predlog finančnega odseka tako-le: »Deželni odbor se pooblašča prepustiti gledališče za tekočo in sledečo sezono Dramatičnemu društvu v brezplačno uporabo; previdnosti deželnega odbora je prepuščeno ugotoviti v posebni pogodbi tozadavne posebne pogoje in morebitne izjeme.»

S tem sklepom so se ustvarile vse one ovire v razvoju slovenskega gledališča v Ljubljani, ki so privedle letos do začasne opustitve rednih gledaliških sezon.

Do leta 1912. so se pogoji, ki jih je deželni odbor narekoval Dramatičnemu društvu, nanašali zgolj na hišni in požarnopolijski red, oddajo lož in sedežev, kurjavo in razsvetljavo itd. Odlok z dne 20. februarja 1912, št. 3322, navaja prvič izredne nove pogoje, in sicer pred vsem, da je ravnatelj imenovati le v soglasju z deželnim odborom in da je celotni repertoar

pravočasno predložiti deželnemu odboru v aprobacijo.

Vsled odklonitve ravnatelja Fr. Govekarja in za njim tudi intendanta Etbina Kristana je deželni odbor že tedaj napravil Dramatičnemu društvu največje težkoče in tudi že tedaj priklical nevarnost, da začasno preneha redno slovensko gledališče v Ljubljani.

Ko je letos Dramatično društvo največ zaradi ukrepov deželnega odbora odložilo upravo prirejanja gledaliških predstav v sezoni 1912./1913., je na poseben predlog izvoljena gledališka komisija mestne občine ljubljanske zaprosila deželni odbor za prepustitev poslopja deželnega gledališča novi intendanci.

Odlok deželnega odbora z dne 31. julija 1913, št. 15.053, je stavil nove, nepričakovane in tako poostrene pogoje, da bi jih noben konzorcij ne bil mogel sprejeti. Kljub ponovnim izpremenjenim prošnjam za izpremembo pogojev, je deželni odbor vztrajal z odloki z dne 22. avgusta in 5. septembra na prvotnem sklepu.

Deželni odbor je z odlokom z dne 21. septembra tudi skratka odklonil predlog mestne občine ljubljanske, ki sta ga obe slovenski stranki občinskega sveta soglasno sklenili in z njim naložili občini občutne nove denarne žrtve, samo da se ohrani deželno slovensko gledališče. S tem je vsaj za letos pokopano slovensko gledališče v Ljubljani. Naše gledališče je gotovo s tem tudi edino deželno gledališče v monarhiji, ki ne posluje.

Spričo tega nenavadnega dogodka si dovoljujemo vprašanje:

Kako opravičuje gospod deželni glavar nepopustljivost večine deželnega odbora v zadevi deželnega gledališča?

Ljubljana, dne 24. septembra 1913.

Reisner l. r.,

dr. Fr. Novak l. r., Supančič l. r., Ribnikar l. r., Turk l. r., E. Gangl l. r., C. Pirc l. r., dr. Triller l. r., Fr. Višnikar l. r. »

Na to interpelacijo imam čast odgovoriti, kakor sledi: Deželni odbor ni stavil nobenih drugih pogojev, nego take, ki so samoposebi umljivi. Ako je deželni odbor hotel v svoji hiši vladati, je moral varovati pravice hišnega gospodarja. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Lampe: »Res je!«) Stvar mestne občine je bila, odločiti se, ako hoče sprejeti te samoposebi umevne pogoje ali ne. Ne bom se spuščal v vprašanje, ali je umestno, da je mestna občina te pogoje odklonila, ker to je stvar mestne občine, ki ima o tem odločevati popolnoma avtonomno. Vsekakor pa moram z veseljem konstatirati, da se je obrnilo do deželnega odbora vodstvo kraljevega gledališča v Zagrebu, katero je pripravljeno v deželnem gledališču ljubljanskem prirejati redoma predstave

v letošnji sezoni, k čemur lahko konstatiram, da je intendantca zagrebškega gledališča, tega uglednega zavoda, brez vsakega pomisleka sprejela pogoje deželnega odbora. (Klici na levi — Rufe links: »Čujte, čujte!«) Jaz ne morem drugače, gospoda moja, kakor da z velikim zadovoljstvom v imenu dežele sprejemem na znanje, da bo Ljubljana imela v tej sezoni v deželnem gledališču v istini prvovrstne predstave (Odobranje in ploskanje na levi — Beifall und Händeklatschen links), in deželni odbor bo postopal napram intendantci kraljevega gledališča v Zagrebu z največjo konciljantnostjo. To je, kar sem hotel odgovoriti na to interpelacijo.

Preden preidemo k drugi točki dnevnega reda, k poročilu upravnega odseka, dam še besedo gospodu deželnemu odborniku dr. Lampetu za odgovor na nekatere interpelacije.

Poslanec dr. Lampe:

Čast mi je odgovoriti na nekatere interpelacije.

Na interpelacijo gospoda poslanca Vehovca in tovarišev v zadevi štadija, v katerem se nahajajo priprave, mi je čast odgovoriti sledeče:

Leta 1912. so se vršila na licu mesta podrobna merjenja za ta vodovod, ki se ima izpeljati od studencev za vasjo Rob pri Vel. Laščah. Tekom pretekle zime in spomladi so se napravljali načrti, ki so sedaj izgotovljeni, manjka le še proračun in seznamek vseh onih parcel, ki se imajo za ta obsežni, čez 100 km dolgi vodovod uporabiti. Potrebno je pa tudi, da se na neizpodbiten način dožene najnižja množina studenčnice, ki je na razpolago za vodovod, česar pa leta 1912. in 1913. vsled obilnega deževja ni bilo mogoče dognati. Studenčnica se je sicer merila v veliki suši leta 1908. na neki točki, ki je služila generalnemu projektu za podlago; iz tehničnih razlogov se pa mora situirati zajetje v podrobnem projektu za 20 m višje, kakor v generelnem, za to mesto pa do sedaj še ni zanesljivih podatkov iz zgoraj navedenega razloga. Projekt se bo čimprej z manjkajočimi deli spopolnil in predložil politični oblasti, da izvrši vodopravno obravnavo.

Po ti obravnavi bo mogoče troškovnik končno ugotoviti in podjetje financirati.

V zadruzi veliki vodovod, za kočevskoribniško dolino se pa vrše predpriprave in bodo najbrže še tekom tega meseca dogotovljene. Najela se je privatna tvrdka, da izvrši geodetična dela, ker deželni stavbni urad do sedaj tega ni mogel izvršiti.

Nadalje imam čast odgovoriti na interpelacijo gospoda poslanca Ribnikarja in tovarišev v zadevi zgradbe novega deželnega mo-

stu, oziroma broda čez Kolpo v Gribljah, sledeče:

Deželni zbor je bil v svoji IX. seji dne 14. februarja 1912. naročil deželnemu odboru, naj nemudoma poizve za mnenje hrvatske vlade glede zgradbe mostu v Gribljah in glede prispevanja k stroškom gradbene potrebščine.

Na tozadevno vprašanje deželnega odbora je odgovorila c. kr. hrvatska slavanska dalmatinska zemaljska vlada v Zagrebu, da ni v položaju prispevati k na 60.000 K proračunjenim stroškom za zgradbo novega mostu, pač pa je voljna uvaževati napravo broda, ki bi stal le okrog 6000 K. Kr. županijska oblast v Zagrebu je odredila nato meseca maja t. l. komisijone len ogled na licu mesta, pri katerem so se med zastopniki obeh mejnih dežel ugotovili načelni dogovori glede situiranja brodu pri Gribljah in glede razdelitve skupnih gradbenih stroškov.

Imenovana kr. županijska oblast, ki je prevzela agende za napravo načrtov, izposlovanje vodopravne obravnave itd., ni še poročala o nadaljnjem stanju zadeve.

Na interpelacijo gospoda poslanca Bartola in tovarišev v zadevi uravnave potoka Bistrice, odgovarjam naslednje:

Potok Bistrica je kraški potok, ker nima vidnega odtoka v drug recipient, temveč se po okrog 18 km dolgem vidnem toku izgublja pri Goričivasi pod zemljo.

Pred kakimi štirinajstimi leti sta se izvršila za boljši odtok Bistrice po c. kr. gozdnotehničnem oddelku za zgradbo hudournikov v Beljaku takozvani bistriški kanal pri Brežah, ki odvaja del visokih voda v jamo »Tentero« ter v Goričivasi en požiralnik.

Toda ta dela nimajo toliko uspeha, da bi se mogle visoke vode Bistrice podzemeljsko odvajati, zato se razlivajo še vedno od Goričevasi dalje po polju občine Dolenjavas, kjer delajo po stanju vode večjo ali manjšo škodo.

Če se zato gornji ali srednji del take kraške vode uravna, priteče v spodnji del tem več vode, ki seveda tudi tem večjo škodo dela, če se ni preskrbelo spodaj poprej za zadosten odtok. Za preskrbitev zadostnega odtoka je pa treba predvsem zanesljivih podatkov o vodnih množinah in pri kraških vodah še posebej natankega proučenja in raziskanja tal in jam, v koliko da so sposobne za odvajanje velikih voda.

Ta raziskovanja za vse kraške doline vrši ob prispevkih c. kr. poljedelskega ministrstva in deželnega odbora c. kr. deželni hidrografični urad v Ljubljani, ki je zadnja tri leta v Ribniški dolini na ondotnih vodah, med drugim tudi na Bistrici, množino vode meril in preiskaval, kam da se vode podzemeljsko odtekajo.

Ta raziskavanja še niso končana, zato se ni moglo doslej glede uravnave Bistrice nič uspešnega ukreniti; ko pa bodo raziskovanja po prej navedenem c. kr. uradu končana in če bo njihov uspeh ugoden, to je, če se izkaže, da se dajo tudi spodnje vode neškodljivo odvesti, ne bo več zadržka, da se Bistrica v progi nad Ribnico, kjer dela občutno škodo, tudi primerno uravna.

Na interpelacijo gospoda poslanca Gangla in tovarišev v zadevi zgradbe ceste Malagora—Otlica odgovorjam sledeče:

Uradno ni znano, da se gradi na goriški strani cesta iz Otlice proti Maligori, za katero je določil po besedilu interpelacije tudi deželni odbor goriški 9000 K prispevka.

Leta 1909. je sicer občina Črni vrh prosila za popravo in podaljšanje ceste Črni vrh—Zadlog ter za sprejem te ceste med okrajne. Cestni odbor v Idriji je pa to prošnjo v seji dne 12. julija 1910. odklonil, zato deželni odbor ni bil v položaju v zadevi kaj nadaljnega ukreniti.

Na interpelacijo gospoda poslanca Perhauca in tovarišev v zadevi uravnave reke Vipave, ali bo deželni odbor predlagal načrt zakona za to uravnavo še v tem zasedanju; ako ne, iz katerih vzrokov se to ne bo zgodilo, mi je čast odgovoriti naslednje:

C. kr. okrajno glavarstvo v Postojni je izdalo na podlagi vodopravne obravnave razsodbo glede te obravnave meseca septembra leta 1911.; proti razsodbi ni bilo vloženih ugovorov, pač pa se je morala vršiti v zmislu nekega določila te razsodbe še cenitev obeh vodnih naprav, ki izrabljata vodo reke Vipave za svoj obrat.

To cenitev je izvršilo c. kr. okrajno glavarstvo v dneh 12. do 14. februarja leta 1912. ter je izdalo tozadevno razsodbo meseca julija leta 1912.

Proti razsodbi, oziroma proti cenitvi so se pritožili posestniki vodnih naprav na c. kr. deželno vlado in po zavrnitvi pritožbe na c. kr. poljedelsko ministrstvo, ki pa pritožbi tudi ni ugodilo.

S tem je administrativno postopanje glede te uravnave, v kolikor se ne tiče ustanovitve vodne zadrage, končano ter ni več zadržka, da se stroškovnik uredi in podjetje financira.

Troškovnik se bo čimprej uredil, pri čemer bo tudi vpoštevati sedanje višje cene za posamezne delovne kategorije ter se bo predložil potem projekt c. kr. poljedelskemu ministrstvu in c. kr. ministrstvu za javna dela zaradi odmere čim višjega državnega prispevka.

Obravnave se pa bodo morale vršiti tudi z udeleženci, ki se bodo združili v ta namen v vodno zadrugo.

Deželni odbor bo po svoji moči te obravnave pospešil ter predložil tozadevni načrt za-

kona visoki zbornici v rešitev, ko bo pokritje troškovnika, ki ne bo zaostal mnogo pod poldrugim milijonom kron, končano.

Iz navedenega je razvidno, zakaj da se načrt zakona za to sicer zelo nujno in potrebno uravnavo v tem zasedanju ni mogel predložiti.

Na interpelacijo gospodov poslancev Matjašiča, Dermastie in tovarišev z dne 2. oktobra leta 1913. do gospoda deželnega glavarja zaradi uravnave potoka Nerajčice v občini Dragatuš in na interpelacijo gospodov poslancev Adolfa Ribnikarja in tovarišev na gospoda deželnega glavarja glede poplavljanja dragatuškega polja z dne 24. septembra leta 1913. odgovorjam sledeče:

Meseca septembra leta 1910. je občina Dragatuš vložila na deželni zbor peticijo za uravnavo potokov Turnšica, Nerajčica in Lahinja. S sklepom dne 21. oktobra 1910. (d. o. št. 19, 637/10) je deželni zbor prošnjo odstopil deželnemu odboru s naročilom, da odredi ogled potokov po tehniki, in ako dožene, oziroma osigura tudi prispevanje interesentov k pokritju stroškov, izdela v to potrebni načrt. Zaradi pomanjkanja kulturno-tehniškega osebja dež. odbor temu naročilu dosedaj še ni mogel ustreči, vendar pa hoče čimprej potrebno ukreniti, da bodo tudi kulturno-tehnična dela napredovala tako hitro, kakor druga gradbena dela.

Na interpelacijo gospoda poslanca Adolfa Ribnikarja in tovarišev na gospoda deželnega glavarja glede vodne preskrbe za celo Belo Krajino z dne 24. septembra t. l., odgovorjam, da stoji zadeva tako-le:

Glede zgradbe velikega skupinskega vodovoda za celo Belo Krajino so se vršile obširne poizvedbe, na podlagi katerih se je dognalo, da bi bila v ta namen porabna edino Krupa. Ker Krupa nizko izvira, bi jo bilo treba za vodovodne namene jako visoko dvigati, kar bi povzročilo velike gradbene in stalne obratne ter vzdrževalne stroške, kakršnih ni pri gravitacijskih vodovodih, pri katerih voda z naravnim pritiskom doteka v preskrbovalne kraje. Pri Krupi bi bili ti stroški z ozirom na redko obljudenost in velike daljave v Beli Krajini še veliko večji, katere bi udeleženci tudi pri najizdatnejši podpori od strani dežele in države težko zmagovali. Ker so se proti Krupi pojavili še pomisleki iz zdravstvenega stališča, se je deželni odbor sporazumno z udeleženci oziroma s prizadetimi županstvi odločil, da se ti kraji preskrbe z vodo potom kapnic in napajališč in se ravnokar vrše predpriprave, da se ta akcija v polnem obsegu izvrši.

Po teh krajih ima tudi pretežna večina posestnikov že svoje zasebne kapnice, ki pa zaradi nestrokovnjaške izvršitve le slabo svojemu namenu služijo. Zato je deželni odbor

sklenil, da te posestnike vzpodbuja k popravi svojih kapnic, oziroma tudi k napravi novih. Če se posestniki pri tem ravnajo po navodilih deželnega odbora, potem bodo dobili primerni deželni prispevek. Te poprave, oziroma naprave se deloma že izvršujejo in se ta akcija od dežele za sedaj s tem podpira, da se dotičnikom potom županstev daje potrebni cement na račun deželnega prispevka.

Na ta način se bo vodna preskrba Bele Krajine neprimerno ceneje in tudi hitreje izvršila, kakor pa potom dragega skupinskega vodovoda, za katerega bi bilo treba še dolgotrajnih obravnav.

Na interpelacijo gospoda poslanca Jarca in tovarišev na gospoda deželnega glavarja v zadevi črnomaljskega vodovoda, odgovarjam sledeče:

Ojačenje črnomaljskega vodovoda potom zajetja dveh novih studencev na Blatniku se je izvršilo letošnje pomlad. Po dovržitvi dela je mestno županstvo v Črnomlju (d. o. št. 15.520/13) naznanilo, da zlasti v Črnomlju vodovod še vedno redno ne deluje. Z ozirom na to in ker prosi še cela vrsta vasi, da se jih priklopi črnomaljskemu vodovodu, bo deželni odbor odredil, da se ves vodovod temeljito preišče in dožene, kje tiči napaka. Z deli za razširjavo se pa ne more preje pričeti, dokler ni vprašanje obeh novih sicer že zajetih studencev na Blatniku v vodopravnem oziru končnoveljavno rešeno. Da do te rešitve še do danes ni prišlo, je vzrok konkurenčni projekt družbe Klemen-Ploj, (Poslanec Jarc: »V »Narodu« ima zopet svoj kotiček Ploj!«) ki je obenem s projektom deželnega odbora še vedno v obravnavi. V tem stadiju je sedaj zadeva za ojačenje črnomaljskega vodovoda.

Družba Klemen-Ploj je tudi res svoje dozdnevne vodne pravice ponudila deželnemu odboru v nakup, in sicer je leta 1909. (d. o. št. 8480/09), zahtevala za studenec na Blatniku in v Srednji vasi 300.000 K, in pri prvi vodopravni obravnavi dne 15. in 16. junija 1909, potem ko je svoj načrt skrčila na oba studenca na Blatniku, ki sta sedaj že zajeta za ojačenje črnomaljskega vodovoda, pa 40.000 K odkupnine (d. o. št. 14.905/09).

Deželni odbor glede zahtevane odkupnine ni imel povoda spuščati se v kake obravnave, (Odobranje na levi — Beifall links), ker je zadeva itak na instančnem potu v rešitvi.

Na interpelacijo poslanca Ribnikarja in tovarišev ter poslancev K. Dermastie, Matjašiča in tovarišev v zadevi zgradbe deželne ceste od Črnomlja čez Tančogoro v Poljansko dolino z dne 24. septembra, oziroma 2. oktobra t. l., odgovarjam sledeče:

Načrte za zgradbo deželne ceste iz Poljanske doline na Črnomelj je deželni stavbni urad že dogotovil in predložil.

Ta cestna proga se je trasirala z glavnim namenom, ustvariti med Poljansko dolino in Črnomljem najkrajšo prometno zvezo, vsled česar se je merila od Starega trga v najkrajši smeri naravnost na Dobliče do priklopa na staro deželno cesto.

Iz okolnosti, da se tako položena trasa izogne vasi Tančagora, je županstvo v Tančigori prosilo deželni odbor, naj se predružači zasnovani projekt, da bo vodila cesta skozi imenovano vas. Uvažuje to prošnjo županstva, je deželni odbor naročil stavbnemu uradu, da izvede na mestu komisijonelno trasno revizijo, h kateri naj povabi prizadete interese, pred revizijo pa še preuči alternativo čez Tančogoro in dožene, če je mogoče županstvu ustreči glede na glavni namen projektovane cestne zveze.

Ker je med tem časom obolel izdelovatelj projekta, stavbni urad ni mogel danemu nalogo zadostiti.

Na interpelacijo poslancev Dermastie, Matjašiča in tovarišev v zadevi zgradbe deželne ceste Drašiči—Krmačina—deželna meja z dne 2. oktobra t. l., odgovarjam sledeče:

Cestno zvezo Drašiči—Krmačina—deželna meja je že trasiral stavbni urad.

Trasa vodi iz vasi Drašiči do potoka Kamenica in naprej čez vas Krmačino na deželno mejo.

Ker leži vas Železniki više od Krmačine, se prvimenovana vas iz tehniških in prometnih ozirov ni neposredno priklopila na glavno traso, ampak se priporoča zgraditi za to vas posebno stransko zvezo.

Stavbni urad bo dogotovil in predložil načrte do spomladi leta 1914.

Na interpelacijo poslanca A. Ribnikarja in tovarišev v zadevi cestne zveze iz Kostanjevice na Žumberak z dne 24. septembra t. l., odgovarjam sledeče:

(Poslanec Jarc: »Ribnikar je priden!«)

Cesto iz Kostanjevice na Osterc trasira ravnokar deželni stavbni urad, ki bo dovršil in predložil načrte tekom prihodnjega leta.

Nadaljevanje proge čez Osterc do hrvaške meje zamore priti v poštev, ko hrvaške oblasti zajamčijo podaljšanje ceste na svojem ozemlju od deželne meje do Petričkovega Sela, v kateri namen je deželni odbor stopil v zvezo s kraljevo zemaljsko vlado v Zagrebu.

Tozadevna pogajanja še niso zaključena.

Na interpelacijo poslancev Dermastie, Jarca, Matjašiča in tovarišev glede zgradbe ceste Črnomelj — Tribuč — Bojance z dne 3. oktobra t. l. odgovarjam, kakor sledi:

Za zgradbo nove ceste iz Tribuč na Bojance je stavbni urad letos dovršil potrebna geodetična merjenja.

Načrti se bodo dogotovili do pomladi, nar kar bo deželni odbor ukrenil vse potrebno, da

se zagotovi gradbena potrebščina in se izvršijo gradbena dela.

Na interpelacijo poslancev Dermastie, Jarca, Matjašiča in tovarišev glede zgradbe ceste Vinica—Preloka—Adlešiči z dne 3. oktobra t. l., čast mi je odgovoriti sledeče:

Deželni odbor je naročil stavbnemu uradu, da izvrši potrebna merjenja in načrte za zgradbo, oziroma preložitve deželne ceste Vinica—Preloka—Adlešiči.

Stavbni urad je dosedaj dogotovil trasiranje od vasi Vinica do vasi Zilje, z namenom, da se v prvi vrsti preloži Ziljski klanec, ki je najstrmejši na cestni prog.

Projekt za korekturo in preložitve tega cestnega dela bo stavbni urad predložil začetkom prihodnjega leta, nakar bo trasiral ostali del ceste.

Na interpelacijo gospoda poslanca Jarca in tovarišev glede izpeljave cestne zveze Sovodnj—Idrija, odgovarjam sledeče:

Za zvezo poljanske doline z Idrijo čez Sovodnj, Ledine in Razpotje, so se že dovršili načrti in se bodo v kratkem poslali cestnemu odboru v Idrijo, da sklepa o zgradbi te ceste in o pokritju gradbenih stroškov. Glede alternativne cestne zveze iz Sovodnji čez Znojile in Jazne na Idrijo, katera bi povečini ležala v deželi Goriški, se je vprašal deželni odbor v Gorici, če je voljan graditi to cesto po svojem ozemlju in nositi gradbene stroške. Deželni odbor ni še dobil končnega odgovora.

Gospod poslanec Gangl je interpeliral gospoda deželnega glavarja v zadevi razdelitve odbornikov za cestni odbor idrijski. Ker ta zadeva tangira tudi druge okraje, hočem pojasniti, kako je deželni odbor pri tem oziru postopal. Zadeva stoji tako: Deželni odbor je vzel za podlago davčni predpis in dolžino cest, ker je deželni odbor stal na stališču, da imajo cestne zveze v prvi vrsti služiti potrebi kraja in lokalne potrebe. Z ozirom na te statistične podatke je deželni odbor v idrijskem okraju razdelil odbornike sledeče: Občina Dole in Godovič imata skupaj enega, ker imata ti dve občini skupaj 43,2 km okrajnih in občinskih cest. Občina Idrija ima enega odbornika, ker ima čez 3000 prebivalcev, dasiravno ima samo 4,6 km občinskih cest. Občina Žiri dva odbornika, ker ima 75,2 km okrajnih in občinskih cest. Občina Črni vrh dva odbornika, ker ima 46 km okrajnih in občinskih cest; samo okrajnih cest je 20,6 km. Občina Čekovnik enega odbornika, ker ima ta občina le 7 km občinskih cest, dasiravno obsega 3600 ha (občina Dole in Godovič skupaj le 4700 ha) in tedaj nujno rabi svojega zastopnika v cestnem odboru, da pridobi nove ceste. Občina Spodnja Idrija enega odbornika, ker ima 32 km okrajnih in občinskih cest. Občina Vojsko enega odbornika, ker ima 46,6 km občinskih cest.

Iz teh podatkov je razvidno, da je deželni odbor razdelil cestne odbornike popolnoma iz stvarnih in ne iz strankarskih ozirov, kakor omenja gospod interpelant v svoji interpelaciji.

Deželni glavar:

Sedaj bomo obravnavali nekaj nujnih predlogov.

Prvi je nujni predlog gospoda poslanca Ribnikarja in tovarišev v zadevi živinske varovalnice.

Ker prvi gospod predlagatelj ni navzoč, odpade utemeljevanje nujnosti ter bomo takoj glasovali.

Prosim tiste gospode, ki pritrujete nujnosti, da blagovolite vstati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Nujnost je sprejeta in s tem je rešen ta nujni predlog, ki ga odkažem kmetijskemu odseku.

Drugi nujni predlog je nujni predlog gospoda poslanca dr. Trillerja in tovarišev, ki se glasi (bere — liest):

»Visoki deželni zbor skleni:

1. C. kr. deželna vlada se naproša, da izposluje na pristojnih mestih takojšnjo preureditev ljubljanske telefonske mreže in razširjenje telefonske centrale, za katera dela je bil že leta 1912. sprejet v državni proračun kredit v znesku 250.000 kron.

2. V formalnem oziru predlagamo, da se temu predlogu prizna nujnost.»

Prosim gospoda predlagatelja, da utemelji nujnost.

Poslanec dr. Triller:

Visoka zbornica! Ljubljanska telefonska mizerija je tako občutna in tako silna postala, da je absolutno potrebna nujna odpomoč. Ljubljanska telefonska centrala je urejena za največ 300 abonentov in nam vsem je znano, da je danes skoro nemogoče dobiti kako novo telefonsko postajo, ker je ta zastarela centralna naprava popolnoma preobremenjena in tako nedostatna, da niti državna policija, če sem prav informiran, ni mogla dosti hitro dobiti svoje telefonske zveze.

Velik nedostatek na telefonski napravi je zlasti tudi to, da je mreža izpeljana nad zemljo. Vsled tega se dan za dnevom, uro za uro, dogajajo indukcijska motenja in, kakor nas skušnja uči, o kaki telefonski skrivnosti radi tega nedostatka niti govora ni. Velik nedostatek je tudi pozimi, ko zapade sneg. Takrat sneg pretrga žice, in ne samo po cele dneve, ampak po cele tedne so nekateri abonenti izključeni popolnoma od telefonskega omrežja.

Vse te nedostatke in zastarelost naprave je priznala tudi državna uprava s tem, da je za temeljito preureditev telefona postavila v

državni proračun za leto 1912. vsoto 250.000 K. Ta vsota je bila določena izključno za Ljubljano in bi se imela tudi za Ljubljano uporabiti. Že lansko leto pozimi se je pa jelo govoriti na različnih krajih, da se utegne ta denar drugod porabiti in da bo ostala Ljubljana na cedilu s svojo telefonsko mizerijo. Mestna občina ljubljanska je vsled tega sklenila intervenirati na pristojnem mestu ter je v to svrho delegirala mene. Konstatujem, da mi je v tisto svrho dal pooblastilo tudi deželni odbor. Jaz sem interveniral koncem januarja leta 1912. pri referentu dvornem svetniku Griessmayrju in sem mu odkrito potožil glede teh govoric. Gospod dvorni svetnik se je smejal in rekel, da je popolnoma izključeno, da bi se kredit, votiran za Ljubljano, kjerkoli drugod porabil. Zagotovil mi je, da je projekt že izdelan, da je pa tehnično nekoliko pomanjkljiv in da se je vrnil poštenu ravnateljstvu v Trstu, da ga primerno predela. Slovesno mi je obljubil, da se bodo v najzgodnejši spomladi l. 1913., ko pride projekt na ministrstvo in ko bo tamkaj potrjen, izvršile temeljite reforme ljubljanske telefonske naprave. Zgodilo se pa ni ničesar. Prišla je spomlad, prišlo je poletje, in koncem junija sem zopet interveniral pri dvornem svetniku Griessmayrju. Dvornega svetnika Griessmayrja nisem dobil doma, pač pa mi je njegov namestnik odkrito povedal, da se je znesek 250.000 K, ki je bil votiran za ljubljansko telefonsko napravo, porabil za časa krize v Galiciji, in tako je Ljubljana ostala popolnoma na cedilu, in telefonske razmere v Ljubljani so še vedno tako neznosne kakor so bile. Interveniralo se je tudi iz parlamentarnih krogov, v trgovskem ministrstvu, kjer so naravnost rekli, da žele take intervencije, ker sami uvidevajo, da so razmere v Ljubljani neznosne. Ampak denar je bil porabljen, in zaradi tega je umestno, da spregovori tudi ta visoka zbornica svojo besedo v tej zadevi. Umestno se mi je pa zdelo moj predlog adresirati na naslov visoke deželne vlade, ker mislim, da bo vendar nekaj pomagalo, ako deželna vlada na pristojnem mestu poudarja, da tako, kakor je sedaj v Ljubljani, ne more ostati in da je nujno potrebno, da se telefonske razmere izboljšajo.

V interesu stvari same Vas prosim, da soglasno priznate nujnost mojega predloga.

Deželni glavar:

Bomo glasovali. Prosim tiste gospode, ki priznate nujnost predlogu gospoda poslanca dr. Trillerja, da izvolite vstati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Nujnost je sprejeta soglasno in odkažem ta predlog upravnemu odseku.

Sedaj pride na vrsto nujni predlog gospoda poslanca dr. Trillerja in tovarišev, ki se glasi (bere-liest):

»Visoki deželni zbor skleni:

1. C. kr. deželna vlada se pozivlja, da stori nemudoma pri c. kr. železniškem ministrstvu in na drugih pristojnih mestih vse potrebne korake v svrhu, da se čimpreje izvrši neodložna prezidava južnega kolodvora v Ljubljani v centralni kolodvor.

2. V formalnem oziru predlagamo, da se temu predlogu prizna nujnost.«

Prosim prvega predlagatelja gospoda dr. Trillerja, da utemelji nujnost.

Poslanec dr. Triller:

Druga prometna kalamiteta v Ljubljani je ljubljanski južni kolodvor. Zadeva glede prezidave tega kolodvora se vlači že leta in leta kakor morska kača. Pred več kakor osmimi leti je generalna inšpekcija državnih železnic mestni občini sporočila, da je preuredba južnega kolodvora v centralni kolodvor tako nujna, da pričetka dela niti rešitev vprašanja, koliko ima državna železnica prispevati k temu, ne sme ovirati. Pisala je namreč: »Die Frage, inwieweit die Staatsbahnen zu den Kosten für die Umänderung beizutragen haben, muß angesichts der Dringlichkeit der Arbeiten einem späteren Zeitpunkte vorbehalten werden.«

Na podlagi tega jako hvalevrednega stališča se je vršila konferenca prizadetih faktorjev v železniškem ministrstvu na Dunaju, kateri konferenci sem prisostvoval tudi jaz. Takrat je južna železnica najslovesneje izjavila, da so projekti za preureditev južnega kolodvora v centralni kolodvor dogotovljeni in da so dotični stroški postavljeni v najnujnejši finančni program južne železnice, in takrat je železniški minister Förster v jako resnih besedah opozoril, da se ta prezidava ljubljanskega kolodvora ne sme pod nobenim pogojem več zavlačevati. V istini je južna železnica prišla z nekim jako lepim projektom, katerega smo komisijonirali, potem je pa prišla do mestne občine z zahtevo, da mora za prvo delo, podvoz na Martinovi cesti, prispevati 100.000 K. Reklo se je, da se z delom ne more pričeti, preden mestna občina ne bo prispevala k tem stroškom. Mestna občina je res bila toliko kulantna, lahko rečem neprevidna, da je votirala znesek 100.000 K in sklenila, da se ta prispevek tudi izplača. Jaz sem bil že takrat neveren Tomaž, in sem v občinskem svetu predlagal, naj se znesek 100.000 K pač votira, izplača pa šele takrat, kadar bo prezidava kolodvora izgotovljena in izročena prometu. Južna železnica je nato rekla, da bi se

ji delala krivica, ker bi s tem izgubila na obrestih. V občinskem svetu sem nato predlagal, da ji koncediramo tudi to in da nalozimo dotično glavnico, ki se izplača z narastlimi obrestmi vred, ko bo kolodvor prezidan. Južna železnica je nato odgovorila, da je razžaljena, ker se ji ne veruje in da iz principijelnih razlogov zahteva, da se ji ta vsota takoj izplača. Mestna občina je žalibog verjela njeni obljubi ter izplačala tistih 100.000 K. Podvoz na Martinovi cesti, ki ga je južna železnica neobhodno potrebovala, se je napravil, ostalo vprašanje se je pa popolnoma prezrlo in se je položilo ad acta. V vseh teh letih niso storili drugega kakor da so na novo pobelili peron in vestibul, kakor da bi se južna železnica hotela naravnost norčevati iz Ljubljane. Jaz sem v zadnjem času govoril z merodajnimi faktorji južne železnice in ti se sedaj izgovarjajo, češ, mi smo pripravljeni prezidati kolodvor, ampak mi zahtevamo, da se nam mora vsota, ki jo ima prispevati državna železnica, naprej plačati, ker nimamo tistega zaupanja do državne železnice, da bi nam prispevek plačala. Sklicujejo se na to, da je uprava državnih železnic za prezidavo kolodvora v Beljaku ostala dolžna 90.000 K in da tega zneska sedaj ne morejo iztirjati. Kako bo južna železnica to vsoto izterjala, to nas prav nič ne briga, ampak če je državna železnica v tem pogledu previdna, ji popolnoma pritrjujemo, kajti izkušnja ljubljanske mestne občine živo govori za to, da upravi južne železnice ni preveč zapupati. Razmere, gospoda moja, so pa dozozele tako daleč, da je na južnem kolodvoru izpostavljen vsak uslužbenec vsak dan smrtni nevarnosti. Jaz sem imel nekoč na merodajnem mestu priliko, izreči, da bo v slučaju kake nesreče moral državni pravdnik postaviti pod obtožbo ne morda službujočega uradnika, ampak generalnega ravnatelja južne železnice same.

Gospoda moja, v zadnjem času se je zgodilo nekaj, kar smatram naravnost za ironiziranje Ljubljane. Od 1. oktobra 1913 se imenuje ta koliba »glavni kolodvor«. To je bilo vse, kar se je zgodilo. Po mojem mnenju je preosnova tega kolodvora za Ljubljano tako vitalnega pomena, da je prav, ako tudi visoka zbornica ogorčeno povzdigne svoj glas in zahteva, da se to čimpreje zgodi. Tudi ta predlog sem se usojal adresirati na visoko vlado, ker bodo morda na Dunaju spričo temu, da so vse parlamentarne intervencije ostale brezuspešne, še največ dali na c. kr. dež. vlado, ki bo pač morala pritrditi, da je vprašanje prezidave južnega kolodvora v centralni kolodvor absolutno neodložljivo, in v tem zmislu se Vas usojam prositi, da priznate soglasno mojemu predlogu nujnost. (Odobranje in ploskanje v središču — Beifall und Händeklatschen im Zentrum.)

Deželni glavar:

Bomo glasovali. Prosim tiste gospode, ki priznajo predlogu nujnost, da izvolijo vstati. (Zgodi se — Geschieht.)

Nujnost je sprejeta soglasno, in odkažem torej predlog upravnemu odseku.

Prehajamo sedaj k nujnemu predlogu gospoda poslanca dr. Gregoriča in tovarišev, ki se glasi (bere — liest):

»C. kr. deželna vlada se pozivlje, da takoj vse potrebno ukrene:

1. da se neopravičeni tarif za osebni promet na progi Trbiž—Ljubljana, s katerim je oškodovano mesto Radovljica, takoj popravi.

2. V interesu splošnega prometa se naj takoj izpremeni vozni red Gorenjske železnice, da odhaja vlak iz Ljubljane proti Trbižu ob 6. uri zjutraj, kakor poleti, in se s tem doseže direktna zveza z železnico ob svetovni progi.

3. Brzovlak, ki se sedaj ustavi v Lescah, naj se ustavlja v Radovljici kot središču gospodarskega in političnega okraja.«

Prosim gospoda dr. Gregoriča, da utemelji nujnost.

Poslanec dr. Gregorič:

Visoka zbornica! Kadar se gre za denar, mislim, da smo lahko vsi edini in kadar se gre za čas, se gre tudi za denar, kajti čas je denar in takrat je nujnost gotovo utemeljena, kajti to poseže v žep davkoplačevalcev. V naslednjem hočem pojasniti nedostatke na tej progi, posebno kar se tiče daljave na železniški progi Ljubljana—Trbiž.

Daljava železniške proge Trbiž—Ljubljana državni kolodvor v Šiški znaša po uradnem distančnem certifikatu 102'3 km, glavni kolodvor Ljubljana po 102'8 km. Računa se pa 102, oziroma 103 km. Daljava Trbiž—Radovljica pa znaša 54 km, torej daljava Radovljica—Ljubljana 102 — 54 = 48 km za državni kolodvor in 103 — 4 = 99 km za glavni kolodvor Ljubljana. Po veljavnem tarifu bi bilo treba plačati za daljavo 48 km Radovljica—Ljubljana državni kolodvor za III. razred 1 K 70 h, za II. razred 2 K 60 h in za I. razred 4 K 30 h. Računa se pa distanca namesto 48 km 50 km, torej za tretji razred 1 K 80 h, za II. razred 2 K 80 h in za I. razred 4 K 60 h. Občinstvo plača torej preveč 10 h, 20 h oziroma 30 h. Za daljavo Radovljica—Ljubljana glavni kolodvor = 49 km bi bilo plačati po veljavnem tarifu za II. razred 1 K 70 h, za II. razred 2 K 70 h in za I. razred 4 K 40 h.

Računa pa se distanca, oziroma tarif 51 do 60 km, torej za III. razred 2 K 10 h, za II. razred 3 K 30 h in za I. razred 5 K 40 h.

Občinstvo plača torej preveč v III. razredu 40 h, v II. razredu 60 h in v I. razredu 1 K. To je pomislekov vredno, ker mora večina potujočega občinstva računati tudi vožnjo nazaj in

plača torej to večjo pristojbino v dvojni meri. Opravičen je torej ta nujni predlog, da naj se ta tarif preuredi tako, kakor je pravično za potujoče občinstvo, da ne bodo preveč plačali, ker to v teku let gotovo znaša veliko, veliko tisočakov. Ves promet od Medvod do Jesenic gravitira od Jesenic proti Trstu. Ako pogledamo vozni red, vidimo, da drugi zjutranji vlak z Jesenic v Trst vozi z Jesenic ob 8. uri 12 minut zjutraj. Iz Ljubljane je imelo občinstvo po leti, ko je odhajal vlak ob 5. uri 47 minut iz Ljubljane, zvezo z brzovlakom v Trst. Ta vlak se je pa od 1. oktobra naprej opustil in sedaj mora trgovec, obrtnik in vse potujoče občinstvo, ako hoče priti pravočasno v Trst, skoro dva dni, najmanj pa celo noč prevoziti in še naslednji dan pridjati. Temu bi se lahko odpomoglo, če bi železniška uprava vpoštevala želje in prošnje prizadetih krogov. Ako bi vlak, ki sedaj odhaja iz Ljubljane ob 6. uri 54 minut zjutraj, odhajal ob 6. uri zjutraj in vozil s hitrostjo drugega dopoldanskega vlaka 1 uro 56 minut ali pa s hitrostjo nočnega vlaka 1 uro 59 minut, bi prihajal ta vlak na Jesenice ravno ob 8. uri zjutraj. Ker pride dunajski brzovlak v Ljubljano ob 5. uri 55 minut, skoro vedno redno in točno, bi ne imeli samo trgovci, obrtniki, vojaštvo, uradništvo in drugo občinstvo iz teh krajev zveze z brzovlakom v Trst in Bohinj, ki odhaja ob 8. uri 18 minut z Jesenic, ampak bi imeli tudi tisti direktno zvezo, ki prihajajo iz Gradca, Budimpešte ali Zidanega mostu, z Bledom, Bohinjem itd. S tem bi bilo gotovo izdatno ustrezno zboljšanju tujskega prometa v naši deželi. Nasprotni vlak z Jesenic v Ljubljano se pa lahko križa s tem vlakom namesto v Vižmarjih v Kranju. Nima pa tudi ta jutranji vlak z Jesenic v Ljubljano nikake direktne zveze z drugim vlakom in lahko nekaj minut poprej ali pozneje prihaja. Na ta način bi se gotovo ugodilo občni želji. Pa tudi v praktičnem oziru bi bilo to veliko boljše, kajti pošta v Ljubljani si eno pošto lahko prihrani, ker lahko vzame voz za dunajski brzovlak tudi pošto za gorenjski vlak.

Konstatirati moram, da je brzovlak Jesenice—Ljubljana napravil veliko škode posebno Radovljici. Če pomislimo, da je Radovljica sedež okrajnega glavarstva, sedež sodišča, davkarije, c. kr. okrajnega šolskega sveta, dekanijskega urada itd., da je mestna občina sedež treh velikih denarnih zavodov z milijonskim prometom v letu, lahko rečemo, da je čudno, da se pusti brzovlak postati v vasi Lesce mesto v mestu Radovljica. Ako bi se reklo, da je to zaradi tujskega prometa, moram konstatirati, da je tujski promet v Lescah veliko manjši kakor v Radovljici, odkar je zgrajena Bohinjska železnica. In če dalje pomislimo, da je fajakarski tarif z Bleda v Radovljico ravno tisti, kakor v Lesce in če pomisli-

mo, da imajo tujci v Radovljici mnogokrat uradne opravke in da se morajo zaradi tega tukaj ustavljati, če konstatiramo, da gre 88% vsega prometa iz Radovljice in če znaša v Radovljici samo osebni promet na leto okroglo 65.000 K, potem je težko razumeti, zakaj se mesto Radovljica, ki je vendar središče v gospodarskem in vojnem oziru, tako zapostavlja.

Radovljica ima pa tudi še nadaljnjo škodo, ker se je večerni vlak, ki je imel ugodno zvezo z Ljubljano, popolnoma opustil. Če pomislimo, da je v Radovljici okrog 60 uradnikov, ki jim je nemogoče priti v Ljubljano h kaki predstavi, ker pride vlak šele okrog četrta na 9. uro v Ljubljano, je gotovo opravičeno, ako se namesto tega ugodnega vlaka, ki se je Radovljčanom vzel, dá druga zveza.

Mislim, visoka zbornica, da sem dovolj utemeljil nujnost svojega predloga, ki je popolnoma v interesu potujočega občinstva, trgovstva in obrtništva. Posebno pa rečem, da ne stane železnico nič, če se vozni red izpremeni, izpremeni se pa lahko, ker se izpremembe itak vrše od 1. oktobra. Prva točka mojega predloga je pa opravičena s tem, da je nujno, da se nepotrební izdatki odpravijo.

Deželni glavar:

Bomo glasovali. Prosim tiste gospode, ki priznate predlogu gospoda dr. Gregoriča nujnost, da izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Nujnost je sprejeta soglasno in odkažem predlog upravnemu odseku.

Sedaj pride na vrsto nujni predlog gospoda poslanca Gangla in tovarišev, ki se glasi (bere — liest):

»Deželni zbor skleni:

C. kr. vlada se pozivlja, naj čimprej poštni in brzojavni urad v Idriji podržavi.

C. kr. vlada se obenem opozarja na dopis poštnega in brzojavnega ravnateljstva v Trstu z dne 14. januarja 1896, št. 35.285 ex 1895, ki z njim prijavlja mestni občini idrijski, da je c. kr. trgovinsko ministrstvo v principu že sklenilo erariziranje poštnega in brzojavnega urada v Idriji.«

Prosim prvega gospoda predlagatelja Gangla, da utemelji nujnost.

Poslanec Gangl:

Visoka zbornica! Tri stvari so, ki govore za nujnost mojega predloga. Mesto Idrija je drugo največje mesto v naši deželi, pa še danes nima eraričnega brzojavnega in poštnega urada, in zaradi tega je prometna zveza silno žalostna, ostanek starih dobrih časov, ki danes dobivajo primerno oceno samo še v humoriističnih listih. Imamo tako pošto zvezo od Logatca do Idrije in pa od Idrije na Sv. Lu-

cijo, da konji po več ur vlečejo starinski poštni voz in da se morajo potniki zavarovati za življenje, preden se podajo na kakšno potovanje. Veliko manjši kraji kakor je Idrija imajo že podržavljeno poštno zvezo, tako na primer Novo mesto in Tržič.

Druga stvar, ki govori za nujnost mojega predloga, je poštni promet, kakor ga kažejo te-le številke, ki sicer morda ne odgovarjajo popolnoma faktičnemu prometu, ki pa na vsak način kažejo, kako promet v istini narašča. Ta moja statistika, oziroma podatki govore, da pride poštne pošiljatev v Idrijo na leto okroglo 31.200 komadov. Rekomandiranih pisem pride okroglo 16.800, denarnih nakaznic se izda za znesek 16.800 K, čekovni promet znaša okroglo 25.400 K, brzojavk se odda okroglo 3600, ves denarni promet znaša vsak mesec okoli 450.000 K, torej na leto okroglo 5.400.000 K. Pisem, časopisov itd. se sme računati vsak dan na okroglo 800 komadov, torej na leto 292.000 komadov. Torej že te številke dokazujejo in utemeljujejo nujnost mojega predloga.

Tretjič pa imam v rokah dopis poštnega in brzojavnega ravnateljstva v Trstu z dne 14. januarja 1896, št. 35.285 iz leta 1895. Ta odlok poštnega in brzojavnega ravnateljstva obsega v prvem delu zagotovilo, da se poštni in brzojavni urad v Idriji podržavi.

Drugi del tega dopisa se pa tiče poštnega posloja v Idriji. Takrat so se vršila pogajanja med mestno občino in poštnim ravnateljstvom, da bi mestna občina sama zgradila poštno poslopje. Ker je pa država sama zgradila poštno poslopje, ki stoji že nekako dve leti, je ta zapreka odstranjena in zaradi tega smatram za svojo dolžnost, da opozorim poštno in brzojavno ravnateljstvo na obljubo, katero je dalo že leta 1896. mestni občini idrijski in s katero ji je zagotovilo, da se poštni in brzojavni urad v Idriji podržavi.

Svoj nujni predlog sem naslovil na naslov c. kr. vlade in prosim gospoda zastopnika te vlade, da ugodí želji občine Idrija in prebivalstva tega mesta in stori od svoje strani vse potrebno, da se kolikor mogoče hitro izvede to podržavljenje, ki je idrijskemu mestu bilo zagotovljeno že pred 14 leti.

S tem, upam, sem dovolj utemeljil nujnost svojega predloga in prosim visoko zbornico, da tej nujnosti pritrdi.

Deželni glavar:

Bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki priznate predlogu gospoda poslanca Gangla nujnost, da izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Nujnost je sprejeta in odkazem predlog upravnemu odseku.

Sedaj pride na vrsto nujni predlog gospoda poslanca dr. Novaka in tovarišev radi odškodnine onim delničarjem dolenjskih železnic, katerih delnice so prišle vsled najemne pogodbe med upravnim svetom dolenjskih železnic in državno železniško upravo ob svojo vrednost.

Ta predlog se glasi (bere — liest):

a) C. kr. vlada na Dunaju se pozivlja, da popravi imejteljem zasebnih delnic dolenjskih železnic storjeno krivico s tem, da naknadno izplača istim odškodnino.

b) Deželnemu odboru se najodločneje naroča, naj ukrene, česar potreba, da se ugodí zahtevi, izraženi pod točko a) tega predloga.

V formelnem oziru predlagamo, da se predlogu prizna nujnost.

Prosim gospoda predlagatelja dr. Novaka, da utemelji nujnost!

Poslanec dr. Novak:

Visoka zbornica! Zadeva, o katere nujnosti mi je izpregovoriti, provzroča mnogo nervoznosti ne samo pri posameznikih, temveč tudi pri občinah, novomeški, ljubljanski itd. Gospoda moja! Ko smo na Kranjskem l. 1891. po dolгих naporih prišli do zaželjene dolenjske železnice, takrat se je zahtevalo od nas, da se udeležimo pri dobavi glavnice z razmerno silno velikim prispevkom 600.000 gld. = 1.200.000 kron. Za to veliko vsoto so morali interesentje kupiti glavinskih delnic. Mesto Ljubljana je, v svesti si svoje naloge in velikega pomena tega novega občila, takoj prevzelo glavinskih delnic za 100.000 K. Kranjska hranilnica se je obremenila za 100 tisoč goldinarjev. Knez Auersperg in trboveljska premogokopna družba, lastnica kočevskega premoga, sta tudi prevzela po 50.000 goldinarjev = 100.000 K. Preostajalo je pa vendar nepokritih 700.000 K, katere so se morale pokriti iz doneskov drugih manjših dolenjskih občin in zasebnikov. Z velikim zanosom se je ohrabrila prezirana Dolenjska, izstradana po sto- in stoletni zapuščenosti, tekmovala je občina z občino, posestnik s posestnikom, in z veliko požrtvovalnostjo smo spravili skupaj znesek, ki se je od nas zahteval. Celo več nego to, kajti podpisanih je bilo nad 700.000 K. Naravno pa takrat nihče ni mislil na to, da bi ta denar ne bil varno naložen, ljudje so samo mislili, da utegnejo izgubiti kvečjemu obresti za nekaj let, da bi bil pa ta denar v nevarnosti, tega se pa nikomur niti sanjalo ni.

Gospodje, ta zavest, da je denar varno naložen, se je utrdila kot skala, ko je izšla koncesija za dolenjske železnice z lastnoročnim podpisom Njegovega Veličanstva cesarja.

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Prosim, da se ime Njegovega Veličanstva nikdar ne vlačí v debato, ker tega ne morem dopuščati.

Poslanec dr. Novak

(nadaljuje — fortfahrend):

Dolenjska železnica je že zdavnaj stekla. Dvajset let je tega, odkar je Kočevje, devetnajst let pa od tega, odkar je Novo mesto zvezano z Ljubljano. Finančna konstrukcija podjetja je bila ta: Glavinski kapital je znašal 3.100.000 gld. = 6.200.000 K, od katerih je država prevzela 2.500.000 gld., vsi interesenti pa 600.000 gld. Ostala potrebščina se je pokrila s prioritetnim posojilom, za katero je poroštvo prevzela dežela Kranjska. Dežela je tako prevzela garancijsko obveznost, a tega bremena kranjska dežela ni nikdar dejansko čutila. Sicer je res morala skozi par let pokriti razmerno majhni primanjkljaj, a ta predplačila so že zdavnaj povrnjena, in sicer z obrestmi vred. Dolenjske železnice se niso slabo razvijale, štete so med lokalne železnice boljše rentabilitete, navzlic temu, da stoje pod državnim obratom, ki pač ne velja pri nas na Avstrijskem za ugodnega. Leta 1906. in 1907. so delničarji prejeli celo tantieme po 3 K od delnice. Sicer se je železniška uprava pošteno trudila, da zmanjša čisti dobiček dolenjskih železnic. Če pogledamo obratne uspehe, vidimo, da so se stroški »Zentralausgaben« od leta 1906. do leta 1911. skoro potrojili. Dejansko so pa dolenjske železnice aktivne, treba si je le ogledati vlake z njih jako povoljnimi osebnimi prometom, in tudi tovarni promet narašča od leta do leta. Torej te železnice niso pasivne, kajti oba prometa, tovarni in osebni, naraščata od leta do leta. Sicer pa pride še nova važna okoliščina. Že po svojem ustanovnem zakonu so bile dolenjske železnice zidane v glavni progi Ljubljana—Novo mesto kot glavna železnica druge vrste (Hauptbahn II. Ranges). Sedaj, ko se je sklenilo podaljšanje do Karlovca in Knina in preko Ogulina v Dalmacijo, sedaj, ko stojimo neposredno pred otvoritvijo dalmatinskih železnic, katerim je bistveni del tudi dolenjska proga, sedaj se je pa zgodilo nekaj, kar se mora po mojem mnenju z vso odločnostjo grajati. Meseca maja 1913 je prišlo med upravnim svetom dolenjskih železnic in državno železniško upravo do nekega dogovora, neke najemne pogodbe, s katero so z eno potezo popolnoma uničene vse upravičene nade delničarjev ter je naenkrat razveljavljen ves delniški kapital zasebnih delničarjev.

Ves svet, seveda tudi delničarji, je moral računati na lepe dohodke, sedaj je pa kar naenkrat iz jasnega prišla vest o čudoviti na-

jemninski pogodbi, sklenjeni med državo in dolenjsko železnico. Načrt dotične najemninske pogodbe je bil skovan, kot se čuje, brez poprejšnje vednosti izvrševalnega odbora upravnega sveta. Po tej najemninski pogodbi je železniški erar prevzel celo premoženje, premično in nepremično, za to pa ni plačal delničarjem niti vinarja odškodnine. Bili so torej delničarji ekspropriirani svojega premoženja, naloženega v glavninah dolenjskih železnic. Zaman iščemo po vzrokih, s katerimi bi mogla država ali dežela za slučaj, da bi pritrdila temu dogovoru, opravičiti ta dogovor med upravo državnih železnic in upravnim svetom dolenjskih železnic. Dežela Kranjska ne bi mogla tega opravičiti s tem, da odpade zanj garancijska obveznost, in to tem manj, ker, kakor sem že naglašal, te garancijske obveznosti dežela nikdar občutila ni, toliko manj pa more biti sedaj govor o kaki eventualiteti, ko se dolenjske železnice, ki so bile dosedaj lokalna proga, naenkrat izpremene v tranzitno progo. Mimogrede bi si dovolil staviti neko vprašanje. Na generalnem shodu delničarjev dolenjskih železnic zagovarjal je, tako vsaj pripovedujejo priče, duševni oče te najemninske pogodbe, dvorni svetnik dr. Siegfried Werner to svojo potvoro s sledečimi besedami (bere — liest): Glauben Sie nicht, meine Herren, daß ich diese Abmachungen meinetwegen gemacht habe. Nur aus dem Grunde habe ich mich dazu herbeigelassen, weil der krainische Landesausschuß dringend gewünscht hat durch dieses Übereinkommen das freie Verfügungsrecht über den Garantiefond zu erhalten.

Ta garancijski fond znaša danes 1 in pol milijona kron, in prav rad bi izvedel, in tudi še koga drugega bi morda zanimalo izvedeti, kaj je resnice na tej izjavi gospoda dvornega svetnika dr. Siegfrieda Wernerja.

Gospoda moja, o tej stvari se je v javnosti že dovolj govorilo in pisalo. Jaz si dovoljujem samo nakratko reasumirati svoje navedbe in jih podkrepiti z dejstvom, da je ta pogodba, sklenjena z upravnim svetom dolenjskih železnic in upravo državnih železnic, za kranjsko deželo skrajno škodljiva, ker pomenja popolno izgubo pošteno plačane vsote 1.200.000 kron, katero vsoto so zložili skupaj kranjski davkoplačevalci in za katero naj bi se sedaj brez vsake odškodnine ekspropriirali.

Hudo so bile prizadete naše občine, ne samo mesto ljubljansko, ki je udeleženo z vsoto 110.000 K, ampak tudi Kočevje, ki ima s svojo mestno hranilnico za 30.000 K delnic, dalje Novo mesto, ki je udeleženo z zneskom 28.000 K, in potem pa še cela vrsta siromaških občin na Dolenjskem. Vse te delnice niso sedaj nič vredne. Tako postopanje mora podkopavati v lojalnem prebivalstvu kranjske dežele

vso vero v najvišjega varuha pravice, do države same.

Še veliko bolj je pa ta najemninska pogodba škodljiva v moralnem oziru. Gospodarsko gibanje današnje dobe se koncentruje v akcijskih podjetjih. Kako bo pa mogoče danes na Kranjskem še konsolidirati in osredotočiti prihranke prebivalstva v akcije, če bode na dotični poziv vsak človek na Kranjskem ugovarjal: Glavinske delnice — kaj so te vredne, to smo videli pri glavinskih delnicah dolenske železnice.

Gospoda moja, jaz smatram to postopanje za naskok na prebivalstvo naše dežele, ki se je vsled tega iznebilo svojega premoženja v korist dolenskih železnic in zaraditega stavljam sledeči predlog (bere — liest):

»Deželni zbor skleni:

a) C. kr. vlada na Dunaju se pozivlja, da popravi imejiteljem zasebnih delnic dolenskih železnic storjeno krivico s tem, da naknadno istim izplača odškodnino.

b) Deželnemu odboru se najodločneje naroča, naj ukrene, česar potreba, da se ugotovi zahtevi, izraženi pod točko a) tega predloga.«

Prosim, da visoka zbornica prizna mojemu predlogu nujnost.

Deželni glavar:

Bomo torej glasovali.

Prosim tiste gospode, ki priznate predlogu nujnost, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Nujnost je sprejeta soglasno in odkažem predlog upravnemu odseku.

Med tem časom je bil vložen še en nujni predlog, in sicer gospoda poslanca Pibra in tovarišev radi nezadostnega ograjenja železniških prog ob skupnih pašnikih. Predlog se glasi (bere — liest):

»Deželni zbor skleni:

Železniško ministrstvo se pozivlja, naj odredi, da se železnična proga, kjerkoli vodi železnica skozi skupne pašnike, oziroma kjer kmetovalci izvršujejo skupno pašo, ogradi z mrežastimi ograjami.«

Prosim gospoda prvega predlagatelja poslanca Pibra, da utemelji nujnost!

Poslanec Piber:

Visoka zbornica! V tej zbornici se je že marsikaj posvetovalo v korist poljedelstva, ki gre na to, kako bi se izboljšala naša živinoreja. Pašniki, kjerkoli vodijo ob železniški progi, naj si bodo že to posamezni ali pa skupni pašniki, skoro nikjer nimajo ograje ali pa vsaj ne zadosti varne ograje, da bi živina ne mogla uhajati na železniški tir. Seveda bi se znalo oporekati, da bi moral vsak posestnik imeti enega pastirja, toda kjer so skupni pašniki, zadostuje en pastir, to pa ni mogoče, da bi ta,

kjer je veliko živine, na vso živino mogel paziti tako, da ne bi uhajala na železniško progo, če ni ograja taka, kakršna bi morala biti. Ravno na progi od Ljubljane, oziroma od Kranja do Trbiža ali od Bohinjske Bistrice do Jesenic imamo, hvala Bogu, še precej skupnih pašnikov, vendar pa posestniki ne morejo izvrševati svojih pašniških pravic zaraditega, ker so v vedni nevarnosti, da jim živina, zlasti pa drobnica uhaja na železniški tir. Dokaz temu, kako so take ograje potrebne, je to, da se nikjer ne pripeti toliko nesreč, kakor ravno tam, kjer so skupni pašniki ob železniški progi. Živinorejci so že velikokrat prišli s prošnjo, naj bi se poslanci potegnili za to, da bi se te ograje zboljšale in izpopolnile tako, da ne bi živina bila v vedni nevarnosti. Jaz sem že marsikrat interpeliral radi teh ograj pri direkciji, ampak vedno se mi je reklo, da bi vsled tega nastal kak prejudic in da bi to znalo stati bogzna koliko tisočakov. Da ne bi vsled tega nastal kak prejudic, sem vedno naglašal, da naj bi se te ograje napravile samo tam, kjer so skupni pašniki. Nesreče so se prigodile že večkrat, zlasti na progi Jesenice—Ljubljana v Žirovnici, tako da tamkaj posestniki ne izvršujejo več svoje pašniške pravice, kar je gotovo v veliko škodo v narodnem gospodarstvu.

Menim, da je s temi kratkimi besedami dokazano, da je živa potreba, da se tam, kjer so skupni pašniki, napravijo take ograje z mrežami, da ne bi mogla živina skozi.

Prosim visoko zbornico, da sprejme ta moj nujni predlog.

Deželni glavar:

Bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki priznate nujnost predlogu gospoda poslanca Pibra, da izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Nujnost je sprejeta soglasno in odkažem ta predlog kmetijskemu odseku.

Nujni predlogi so s tem rešeni in prehajamo sedaj k drugi točki dnevnega reda, to je:

2. Poročilo upravnega odseka:

a) o nujnem predlogu poslanca Novaka in tovarišev glede izločitve dežele Kranjske iz okrožja delavske zavarovalnice zoper nezgode v Trstu (št. XLVI)

Prosim gospoda poročevalca, da uvede razpravo!

Poročevalec Piber:

Visoka zbornica! Kakor je vsem gospodom znano, je bila delavska zavarovalnica proti nezgodam v Trstu ustanovljena glasom državnega zakona iz leta 1888, in sicer za Trst, Pri-

morje in Kranjsko s sedežem v Trstu. Ta delavska zavarovalnica je prevzela večino slovenskih delavcev, saj ima samo kranjska dežela nad pol milijona prebivalcev, Trst 229.000, Primorje nad 261.000, Istra 403.000 in Dalmacija nad 400.000, torej skupaj dva milijona prebivalcev, in izmed teh prebivalcev je dve tretjini Slovencev in Hrvatov. Delavci so, kakor je znano, v pretežni večini slovenske narodnosti, in vsled tega bi morali tudi uradniki pri tej zavarovalnici biti slovenske narodnosti, kar pa niso, ampak so po veliki večini Italijani in tudi notranja uprava je od vsega pričetka sem izključno italijanska. Ta notranja uprava je tako sestavljena, da ima italijanski nacionalizem vso moč. Predstojništvo obstoja iz 16 članov, delodajalci volijo 6 članov, delavci 6, 3 pa imenuje ministrstvo. Naloga tega predstojništva je obsežena tako, da samo dvetretjinska večina lahko izpremeni pravila in tarife za prispevke. Ker je večina popolnoma v italijanskih rokah, tudi skrbi za to, da se zavod v italijanskem zmislu ohrani, in zato si je oskrbela in osigurala svojo večino tudi za prihodnje čase s tem, da je izpremenila pravila, po katerih so Slovenci in Hrvati popolnoma majorizirani. Ta pravila so sestavljena na tak način, da ima vsak obrtnik, ki plača 250 K, po enega zastopnika glede volitev. Ministrstvo je pravila potrdilo, sedaj so pravomočna, in naravno je torej, da ima večino in bode vedno večino imelo italijansko predstojništvo. Eksekutiva je pa upravni svet, ki sestoji iz 6 članov. Trije se izvolijo, enega imenuje ministrstvo, enega delodajalci in enega delavci, in ti imajo važno stališče, da vse odločijo v upravnem svetu. Potem ima ta šestorica odločevati o zavarovalni dolžnosti obratov in jih uvrščati v varnostne razrede ter razsojati po škodah. To je gotovo največja naloga, in s tisto močjo, ki jo ima ta šestorica v rokah, izvršuje lahko pravico ali krivico, kakor se ji poljubi. Pripomnim še, da so vsi člani Italijani, eden je bil ali je še celo italijanski podanik, in zato je čisto naravno, da šikanirajo delavce, podjetnike in delodajalce celo pri volitvah in da kažejo svojo moč pri nastavljanju uradnikov. Izmed 48 uradnikov je komaj ena četrтина, ki znajo slovensko, a še ti ne popolnoma. Zdravniki so trije, a niti eden ne zna slovenski. (Poslanec — Abgeordneter Turk: »Škandal!«) Vsi so menda regnikoli. Ubogi ponesrečenci zdravnikov niti ne razumejo, nasprotno pa zopet zdravniki ne ponesrečencev in kako naj potem ponesrečenec z zdravnikom občuje, ko mu niti ne more povedati, kako je prišlo do nesreče. Zelo žalostne razmere vladajo tudi glede določitve rente. Naši ubogi delavci morajo čakati na podporo mesece in mesece (Poslanec — Abgeordneter Turk: »Pa še nič ne dobé!«, in to

samo zaraditega, ker so Slovani. Seveda veliko hitreje pa gre stvar pri Italijanih. Tem še celo na Laško pošiljajo denar po nakaznicah. Nadalje se slovanske delavce tudi jako strogo nadzoruje. Vsako leto morajo k zdravniku in vsako leto se jim nekoliko rente odščitne. (Klici na levi — Rufe links: »To je res!«) Nadzorniki so zopet sami Italijani, in kaj pomaga našim revežem, če tožijo in moledujejo, naj se jih usmili in pusti pri miru, saj ti italijanski nadzorniki nimajo srca zanje. Zato tudi vedno zaman prosijo, da se jih uvrsti v višjo vrsto. Velika krivica se nam godi tudi pri izterjavanju prispevkov, ker imajo tudi tukaj povsod samo Italijani odločilno besedo. Pri nas imamo tesarje, zidarje, in ti mojstri morajo plačevati procenke, kakor so določeni za dotični varnostni razred. Znano je pa, da naši zidarški, tesarski mojstri ne prevzemajo ravno posebno velikih del, kakor n. pr. mojstri v Trstu in v Gorici, a uvrščujejo se pa vkljub temu v ravno isti varnostni razred, kakor italijanski mojstri. Če se naši mojstri pritožujejo zoper to pri nadzorništvu, se jim reče: Naša zavarovalnica je pasivna. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Zajec: »Saj ni pasivna!«) In če je pasivna, kdo pa je tega kriv? (Poslanec — Abgeordneter Dr. Novak: »Slaba uprava!«) Govori in piše se mnogo, da je ta zavarovalnica pasivna, a temu je kriva, kakor rečeno, samo slaba uprava. Jaz dobro vem, da se pripeti v Stabilimento tecnico skoro vsak teden ali vsaj vsak mesec kak smrtni slučaj, in v tem ravno tiči vzrok, da se toliko rente porabi. Ta Stabilimento tecnico požre največ rent in torej ni čuda, če je zavarovalnica pasivna, ker ta zavod vzame vse, medtem ko naši ljudje, če prosijo za podporo (Poslanec — Abgeordneter Turk: »Nič ne dobijo!«, nič ne dobijo. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Novak: »Mi moramo samo plačevati!«) In kako se godi, če pride nadzornik pogledat. Njegova prva dolžnost je obrtnika podučiti, toda kako naj ga poduči, če jezika ne zna. (Poslanec — Abgeordneter Turk: »Saj ga tudi neče znati!«) Zato vlada velika nevolja po celem Kranjskem med vsemi obrtniki brez razlike in zato ni čuda, če se ta nevolja kaže tudi po različnih shodih. Glede tega se je interpeliralo že v državnem zboru in zadnjič se je o tem govorilo tudi na shodu v Gorjah, kjer so delavci protestirali proti krivicam, ki se jim godé od te zavarovalnice. Jaz sem že tam stavil predlog, da se pozovejo višji faktorji, da se delavska zavarovalnica za kranjske delavce premesti iz Trsta v Ljubljano. Ta resolucija je bila sprejeta soglasno in prav je, da povsod slišijo naš glas in da slišijo o krivici, ki se godi našim obrtnikom in našim delavcem s strani laške zavarovalnice v Trstu. (Poslanec — Abgeordneter Turk: »Samo za visoke premije se ji gre!«)

Deželnega glavarja namestnik baron Liechtenberg prevzame predsedstvo. — Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg übernimmt den Vorsitz.

Gospoda moja, glavnice ima ta zavarovalnica 11 milijonov kron in če pogledamo, kako imajo ta denar naložen, zopet vidimo, da imajo povsod prednost Italijani. To nam dokazuje že samo to, da ima zavarovalnica naloženega v Trstu samo v hišah 890.000 K in v teh hišah stanujejo izključno le Italijani. Ali ni to očitna krivica nasproti Slovanom in Nemcem, da v teh hišah ne dobi drugi stanovanja, kakor Italijan? Dalje ima naloženega nekaj denarja v Istriji in Dalmaciji, vse drugo pa v Trstu, na Kranjskem pa niti vinarja ne. Vse obrnejo le v korist Italijanom, drugim narodnostim pa ne privoščijo nič. Ni še dolgo tega, kar je poslala tržiška občina pri tej zavarovalnici posojila, toda ali menite, da ga je dobila? Pripravljeni so pač bili ji dati posojilo, ampak samo proti visokim obrestim in proti garanciji cele dežele. Tako se postopa z nami in z našim denarjem, z našim kranjskim denarjem, ki ga gre vendar vsako leto okrog pol milijona v Trst. (Poslanec — Abgeordneter Turk: »Še tistega ne dajo, kar bi po zakonu morali dati!«)

Moja gospoda, iz tega torej vidite, kaka krivica se godi nam Kranjcem in ravnotako tudi Hrvatom in Nemcem, in zato je umesten predlog, ki ga je stavil gospod tovariš dr. Novak.

Predlagam torej v imenu upravnega odseka:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. C. kr. ministrstvo za notranje zadeve se naprosi, da izloči v zmislu § 9. zakona z dne 28. decembra 1887, drž. zak. št. 1 ex 1888, deželo Kranjsko iz okrožja delavske zavarovalnice zoper nezgode v Trstu in ustanovi v Ljubljani lastno delavsko zavarovalnico;

2. deželni odbor vojvodine Kranjske naj poda c. kr. ministrstvu za notranje stvari pri-trdilno poročilo in mnenje o resnični utemeljenosti potrebe lastne zavarovalnice v Ljubljani.«

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Ich eröffne die Debatte. Zum Worte hat sich gemeldet, und zwar als Kontraredner der Herr Abgeordnete Graf Barbo.

Abgeordneter Graf Barbo:

Hohes Haus! Die Übelstände, welche bei der Triester Unfallversicherung bestehen, hat der Herr Vorredner eingehend dargelegt und ich glaube, daß es angesichts dieser Übelstände sehr zweckmäßig und angebracht war,

daß darüber hier im hohen Hause einmal gesprochen worden ist. Es geht absolut nicht an, daß eine Anstalt, welche aus den Geldern aller dazugehörigen Länder und aller Nationen, welche diese Länder bewohnen, dotiert wird, ganz einseitig italienisch-national vorgeht und den Slawen und Deutschen Unrecht zufügt. Es ist mir auch von verschiedenen Seiten mitgeteilt worden, daß, wenn in Krain ein Unfall vorkommt, die Entschädigung sehr lange auf sich warten läßt. Es geht auch nicht an, daß die Beamtschaft fast aus lauter Italienern besteht. Es ist ungehörig, daß die Beamten mit den Parteien in einer anderen Sprache als der italienischen nicht verkehren; namentlich gilt das auch in Bezug auf die Ärzte, wie der Herr Berichterstatter betont hat. Wenn ich doch nicht für den Antrag des Verwaltungsausschusses stimmen kann, so geschieht dies aus einem anderen Grunde.

Wenn in Laibach eine eigene Anstalt errichtet werden würde mit dem Wirkungskreise für Krain, so ist es höchst wahrscheinlich, daß die Anstalt zu klein wäre und der Verwaltungsapparat zuviel kosten würde. Es würde daher die Anstalt in Laibach voraussichtlich noch mehr passiv sein als die Anstalt in Triest und es würden Hindernisse bei der Auszahlung und Beschwerden vorkommen aus dem Grunde, weil die finanzielle Lage der Anstalt schlecht wäre. Ich glaube daher, man müßte diesen Gedanken noch eingehender prüfen, bevor man sich entschließt an die Regierung mit dem Ansuchen heranzutreten, daß in Laibach eine Unfallversicherungsanstalt zu errichten sei. Das sind die Bedenken, die ich habe, und ich stelle deshalb folgenden Antrag:

»Der Landesausschuß wird beauftragt die Frage der Errichtung einer Arbeits-Unfallversicherungs-Anstalt in Laibach zu studieren und womöglich dem Landtage in der nächsten Session Bericht zu erstatten und einen Antrag zu stellen.«

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Weiters hat sich zum Worte gemeldet, und zwar pro der Herr Abgeordnete Dr. Novak.

Poslanec dr. Novak:

Visoka zbornica! Dovolite mi, častiti gospodje, da se pri tem predlogu, ki ga je stavil gospod poročevalec, nekoliko pomudim, ker hočem izpregovoriti nekaj splošnih stvarnih opomb, iz katerih se bo razvidelo, da je predlog gospoda poročevalca popolnoma umesten. Predvsem izražam odkritosrčno svoje veselje, da je častita večina te zbornice sprejela nujni predlog, katerega sem stavil jaz iz povsem

stvarnih ozirov, kot predlog, ki se dotika ne samo jezika, ampak tudi gospodarskega vprašanja, ne samo delavcev in podjetnikov, temveč dežele kot take. Po zakonu iz leta 1887. smo bili nekako nasilno priklopljeni tej delavski zavarovalnici v Trstu. Res je sicer, da ima ministrstvo notranjih zadev pravico priklopiti posamezne kronovine drugim kronovinam, ampak zakon pravi, in to adresiram na gospoda grofa Barbota, zakon pravi: Praviloma mora se ustanoviti za vsako kronovino posebej posebna zavarovalnica. To je norma, izjemoma je pa minister za notranje zadeve opravičen priklopiti eno kronovino drugi. Če torej zakon štaturira to normo, da mora vsaka kronovina imeti svojo delavsko zavarovalnico, potem naša zahteva ni contra legem in ne praeter legem, ampak popolnoma v zmislu zakonitih določil zakona samega. Ko sem zadevni predlog stavil, sem si bil v svesti, da se utegne ustanovitev delavske zavarovalnice v Ljubljani še nekaj časa zavleči pri birokratičnem principu v naši upravi, ki pravi: *quieta non movere*. Po tem principu bi seveda Ljubljana nikdar ne dobila svoje zavarovalnice. Ali naj bo to tudi princip naše uprave, kadar čuti prebivalstvo dežele, da se iz njegove kože takorekoč bič izpletava, takrat princip gori, princip doli, takrat je prebivalstvo kranjske dežele naravnost zavezano povzdigniti svoj glas in zahtevati, da se odpravijo krivice, ki se mu godé. Da se našemu prebivalstvu res godé velike krivice, to je že dovolj jasno dokazal gospod poročevalec in tem njegovim argumentom se jaz do pičice pridružujem.

Gospoda moja, dovoljeno naj mi pa bo opozoriti še na nekatere prav markantne okoliščine, ki še bolj utemeljujejo predlog gospoda poročevalca. Glede narodnosti je gospod poročevalec čisto pravilno omenil, da je zastavljena bolj kot kjerkolisibodi v naši upravi. Likvidacijski oddelek je najvažnejši oddelek tega zavoda in načelnik tega likvidacijskega oddelka je g. dr. Mecozzi. Ta gospod ne zna niti besedice slovenski in šele pod pritiskom javnosti, javne kritike v listih in na shodih se je upravni odbor ohrabil in sklenil akademični sklep, da se načelniku tega likvidacijskega oddelka naroči, da se mora naučiti slovenski. Torej uradniku, ki je že leta in leta služboval, se je naročilo, da se mora priučiti jezika, katerega znanje je po službeni pragmatiki neobhodno potrebno, kajti službena pragmatika zahteva od vsakega uradnika tisto znanje in sposobnost, ki ga usposablja za opravljanje posla, ki ga je prevzel. Če torej načelnik likvidacijskega oddelka iz aktov, iz slovenskih pritožb delavcev ne more posneti vsebine teh spisov, potem, častita gospoda, je popolnoma izključeno, da bi ta mož mogel slovenskim delavcem deliti pravico. No, ta

gospod dr. Mecozzi je brihtnejši kakor upravni svet. Odlasal je sedem mesecev, slovenskega jezika se ni naučil, pač pa je danes nastavljen pri ministrstvu za notranje zadeve v kraljevini Laški. Ta mož je pri nas prakticiral, a sedaj pa služi na Laškem. Dr. Mecozzija, hvala Bogu, ni več tukaj, ampak to je oškodovanje slovenskih delavcev, če so nastavljeni taki uradniki, ki ne znajo slovenski. Povem naj Vam posebno značilen slučaj, ki dokazuje, kako se postopa s slovenskim delavcem, če pride tja v zadevi podpore. Slovenski delavec, ki je prišel prosit podpore, je bil vržen po stopnicah z besedami: *va fuori sciavo nato in Mosca* (Klici v središču — Rufe im Zentrum: »Čujte, čujte!«) in tista dva uslužbenca, ki sta vrgla delavca po stopnicah, sta dobila za ta svoj čin vsak po 100 K nagrade. Tako se godi slovenskemu delavcu. Vzemite drug slučaj, ki se je pripetil. Pride delavec, ki naj gre na razsodišče v Trst k obravnavi. Preden se ta mož spravi po svojih bergljah v Trst, mora pretrpeti velike muke in težave, in ko pride tja, mu še vse skupaj nič ne pomaga. Ulico pač najde, ampak napisa zaman išče na tej delavski zavarovalnici, slovenskega napisa ni, laški je pač, nemški tudi, ker ta delavska zavarovalnica za Slovence menda ne eksistira, ne zunaj, ne v notranjih oddelkih ni nobenega slovenskega napisa, dasiravno je tri četrtine Slovencev udeleženih v tej delavski zavarovalnici. V razsodišču samem, kjer je zastopal pravne zadeve dr. Mecozzi, so slovenski odvetniki zaman zahtevali, da naj razsodišče vendar prisili zavarovalnico, da se bo pri razpravah govorilo slovenski. Gospodje, ta zahteva je bila dosedaj povsem brezuspešna, gospodov ni bilo pripraviti do tega, da bi izpregovorili le besedico slovenski, in kako naj potem delavec, ki zastopa svoje interese, iste brani, če ne razume nasprotnega zastopnika in če se cela obravnava vrši samo v laškem jeziku. Gospodje, to je škandal prve vrste in z nobeno besedo se ne morejo zadosti ostro ožigosati razmere pri delavski zavarovalnici.

Visoka zbornica! Posebno interesanten je slučaj glede uradništva, kako se tam nastavlja. Službe se ne razpisujejo, dasi bi vsak človek mislil, da se pri takem zavodu, ki je tako važen, službe razpisujejo. Toda tega ne store. Ravnateljstvo provizorično nastavlja uradnike in ko so enkrat nekaj mesecev notri, pride ravnateljstvo pred upravni svet s predlogom, naj se provizorij izpremeni v definitivum. Večinoma se seveda potrdi dotični predlog ravnateljstva in tako se kratkomalo utihotaplajo Italijani potom ravnateljstva v službe brez vsakega razpisa. Enkrat je neki Slovenec, zavarovalni tehnik, poizkusil priti k tej zavarovalnici. Mesto je bilo prazno in prosil je Slovenec, naj mu podelijo službo, ki je bila

prosta. Gospodje, to je bil edini kompetent, ki je bil za dotično mesto popolnoma kvalificiran, ki je imel vse potrebne izpite, a vendar on službe ni dobil, pač pa en Lah, ki ni imel predpisanih izpitov. Na ta način se Slovenci, delavci in obrtniki opravičeno pritožujejo, da se pri tem zavodu ne morejo čutiti domače, ne samo, ker jim odtegujejo in pravočasno ne izplačujejo rent, ampak tudi raditega, ker so vsa mesta, do katerih ima tudi kranjska dežela pravico, v rokah Lahov in njihovih protežerjev.

Kar se tiče posameznih delavskih slučajev, so ti tako kričeči, da bi človeka srce bolelo, ako bi moral vse povedati in navesti. Dovolj je, da se sklicujem na mestni magistrat, ki ima iz Ljubljane in iz okolice zbranega precej gradiva, ki karakteristično označuje postopanje delavske zavarovalnice. Delavec, ki zbolí, mora pri nas včasih čakati po 3, 4, 5 in celo po 10 mesecev, preden dobi odgovor, da se mu nič rente ne izplača. Delavce se pusti včasih čakati, da se dožene, ali ni medtem, delozmožnost se za par vinarjev zvišala, in če se to zgodi, najdejo hitro kak izhod, ki ga porabijo za to, da se njegova že itak pičlo odmerjena renta še nekoliko odščipne. Potem se pa dostikrat zgodi, da se po preteku štirih ali desetih mesecev poškodba niti več konstatirati ne dá. Če gre delavec k zdravniku po preteku toliko časa, bode ta rekel, da poškodbe ni, ker se po preteku toliko časa ne dá več konstatirati, tudi ne dognati, odkod izvira. Delavska zavarovalnica pa pravi, če se poškodbe ne morejo konstatirati, pa tudi ne moremo priznati nobene odškodnine. S takim postopanjem dosežejo namenoma ali nename-noma, da delavec za poškodbe, ki so se mu zgodile, ničesar ne dobi. Torej delavec naj čaka deset mesecev, da potem nazadnje še nič ne dobi. Takih slučajev, gospoda moja, je dovolj, in ravno sedaj bo imela tudi sodna javnost priliko se pečati z eno tako zadevo. V zadnjem času je nek obrtnik na javnem shodu kritiziral te razmere pri delavski zavarovalnici in ta zavarovalnica ga toži zaradi razžaljenja časti. Torej, častiti gospodje, tako daleč smo že prišli, da se teh razmer ne sme niti več kritizirati na javnem zborovanju. Zato je pa tudi s tega stališča popolnoma prav, da visoka zbornica kot zastopnica vseh davkoplačevalcev povzdigne svoj glas in da ožigosa neznosne razmere, ki vladajo pri tem zavodu.

Pa ne samo s stališča delavcev, ampak tudi s stališča narodnega gospodarstva je stavljeni predlog popolnoma umesten. Dovolite, gospoda moja, nekoliko suhoparnih števil. Leto za letom gre iz kranjske dežele v Trst na stotisoče denarja. Če je ta statistika, ki Vam jo hočem tukaj navajati, pravilna, za to sicer ne morem popolnoma garantirati,

vendar so pa po mojem mnenju številke, ki jih imam tukaj, raje višje, kakor pa pre-majhne. Leta 1909. se je plačalo iz Kranjske na zavarovalnih prispevkih 197.359 K, torej okoli 200.000 K. Leta 1910. se je pa plačalo 240.000 K in leta 1911. 251.000 K. Ti prispevki se plačujejo od leta 1887. dalje, množe se vsako leto in je čisto naravno, da je leta 1912. prišlo še več prispevkov, kakor pa leta 1911. Sedaj pa pogledjmo, gospoda moja, kako je ta denar naložen. Leta 1911. je delavska zavarovalnica posodila za zgradbo uradniških hiš v Kopru 100.000 K proti 4 in četrtdstotnemu obrestovanju. Torej v Kopru, ki nam je jako malo blizu, podpira ta zavarovalnica zgradbo uradniških hiš in opravičeno se ljudje pritožujejo, zakaj ne podpira zgradbe delavskih hiš. Za zgradbo delavskih hiš je dovolila samo enkrat neko posojilo, in sicer l. 1910. je posodila za zgradbo delavskih hiš v Izoli znesek 200.000 K proti 4 in $\frac{1}{4}$ % nemu obrestovanju. L. 1911. je pa ta zavarovalnica pristopila k družbi za zgradbo uradniških stanovanj v Trstu z zneskom 200.000 K, od katerega denarja ni imela skoro dve leti nobenih dohodkov. Mestni občini tržaški je l. 1913. posodila znesek 500.000 K proti 5 % nim obrestim, l. 1912. pa isti korporaciji tudi 500.000 K, in to samo na 4 % ne obresti, že poprej je pa mestni občini tržaški posodila znesek 600.000 K in tudi samo na 4 % ne obresti. Ta obrestna mera je tako nizka, da se lahko trdi, da se s tem podpira italijanski živelj, ki stanuje v Trstu, dočim se naš živelj zanemarija. Kar se tiče hipotek, se te dovoljujejo samo domačim Italijanom v Trstu ter se zahteva navadno samo po 4 in $\frac{1}{2}$ %, kvečjemu po 4 $\frac{3}{4}$ %no obrestovanje. Kakor je pa znano, so leta 1911., 1912. in 1913. vse hranilnice in posojilnice v Trstu zahtevale od najboljših hipotek najmanj 5odstotno obrestno mero, delavska zavarovalnica je pa zahtevala od laških prebivalcev samo po 4 in polodstotne ali kvečjemu 4tričetrtdstotne obresti, in to ne morda za malo posojilo, temveč za zneske 500.000 K in 600.000 K, kakor sem prej navedel. To so dejstva, ki po mojem mnenju zahtevajo temeljite remedure.

Gospod grof Barbo je sicer mnenja, da bi ne kazalo v Ljubljani osnovati take zavarovalnice za Kranjsko, ker bi bila ta pasivna. Pri tem je pa popolnoma prezrl, da pasivnosti tržaške zavarovalnice ne povzročajo nesreče, ki se zgode na Kranjskem, temveč nesreče, ki se zgode v Trstu. To je moment, ki se ne sme prezreti, in končno, gospodje, če se postavimo na to stališče, kakor se postavlja gospod grof Barbo, ne bomo pri nas nikdar tega dosegli, kar so dosegli drugod, kajti, ko se je ustanovljala penzijska zavarovalnica, se nam je reklo: pejte v Trst; in sedaj, ko se potegujemo za delavsko zavarovalnico v Ljubljani, se nam

zopet pravi: pejte v Trst. Jaz pa pravim, da bi se ravno v Ljubljani dal združiti penzijski zavarovalni urad z delavsko zavarovalnico, vsled česar bo cela uprava gotovo cenejša kakor v Trstu. Vpelje se morda še socialno zavarovanje in starostno zavarovanje, kar bi se dalo tudi združiti s to delavsko zavarovalnico, ki bo potem gotovo cenejše poslovala, kakor pa zavarovalnica v Trstu. Gospodje, če ima delavska zavarovalnica v Trstu do 50 uradnikov in od teh uradnikov ne zna niti ena četrtnina slovenskega jezika, potem je gotovo, da morajo ti uradniki, ki jezika ne znajo, pustiti prevajati uradne spise, kar vso upravo napravlja obširnejšo in dražjo. Dalo bi se tudi precej prihraniti pri hipotekarnih posojilih, ki se bo dala praktičneje locirati kakor pa v Trstu.

Jaz sem, gospoda moja, s svojimi izvajanjem pri koncu in se sklicujem na vse to, kar je povedal gospod poročevalec upravnega odseka in sem mnenja, da storimo edino pravični sklep, ako sprejememo predlog, ki ga je stavil gospod poročevalec upravnega odseka, naj se zavzame ta visoka zbornica in pa končno tudi deželni odbor za to, da se ustanovi delavska zavarovalnica s sedežem v Ljubljani. (Živahno odobravanje in ploskanje v središču — Lebhafter Beifall und Händeklatschen im Zentrum.)

Deželni glavar

(prevzame predsedstvo — den Vorsitz übernehmend):

K besedi se je oglasil gospod poslanec dr. Krek.

Poslanec dr. Krek:

Visoka zbornica! Gospod grof Barbo se boji, da bo delavska zavarovalnica v Ljubljani silno veliko stala. Imam v rokah različno statistiko za leto 1906. Tukaj n. pr. vidimo, da ima zavarovalnica na Dunaju dohodkov 7.218.000 K, v Pragi 7.500.000 K, v Gradcu 1.700.000 K itd. Torej tukaj se res vidi velikanski razloček, vendar se pa vsled tega ne da nič sklepati, kakšna je dotična zavarovalnica. Drugič trdi, da bo uprava veliko dražja, če bo ta zavod sam zase. To pa ni res. Vlada naravnost pravi, da so male zavarovalnice zoper nezgode veliko bolj varčne kakor pa velike in da ravno upravni stroški pri zavarovalnicah takorekoč sploh ne pridejo v poštev. N. pr. besede, ki so tukaj, pravijo: Ein Grund für die schlechte finanzielle Lage, auch wenn Sie gar keine Verwaltungskosten zu bestreiten hätten, itd. Omenjam ravno glede tržaške zavarovalnice, da je leta 1906. imela vseh upravnih stroškov 167.000 K, leta 1905. pa 136.000 K, dasi je bilo leta 1906. za 300.000 K manj dohodkov. Iz tega se torej vidi, da je očitek, ki ga je

izgovoril gospod dr. Novak glede zapravljanja pri upravi, stvarno popolnoma utemeljen. Nadalje moram nekaj omeniti glede nalaganja premoženja zavarovalnic. Nalaganje premoženja se vrši na podlagi ministerijalne odločbe z dne 5. marca 1896., drž. zak. št. 31, ali pa na podlagi tistih določil, kakor veljajo glede nalaganja premoženja pri privatnih denarnih zavodih. Sedaj pa pride po načrtu socialno zavarovanje, pride zakonita določba, s katero se zagotovi stavba zavodov za rekonvalescente, zdravilišč in delavskih stanovanj. Po organizaciji socialnega zavarovanja se bo ustanovilo kot vmesna stopnja za starostno zavarovanje, ne samo za posle, ampak sploh zavarovanje zoper starost in onemoglost. V podrobnosti, kako se bo vse to zavarovanje uredilo, se ne spuščam, ampak samo to konstatiram, da bo imela pri imenovanju uradnikov ravno zavarovalnica zoper nezgode glavno besedo, to se pravi, za slučaj, če ostane stvar tako kakor je, bodo tržaški Lahi komandirali nad upravo po naši deželi. Torej že iz tega stališča moramo odločno biti za to, da se sedanje krivice odpravijo in da se uprava popolnoma preuredi. Trst ne more biti upravno središče za nas Slovence in Hrvate, to nikakor ne gre in zato priporočam, da se predlog upravnega odseka sprejme.

Deželni glavar:

Nihče ni več oglašen k besedi. Ali ima gospod poročevalec še kaj omeniti?

Poročevalec Piber:

Hvala.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec se odpove besedi, in bomo torej glasovali. Predvsem bomo glasovali o predlogu gospodu poslanca Barbota, ki je odločilnega značaja. Ta predlog se glasi (bere-liest):

»Der Landesausschuß wird beauftragt die Frage der Errichtung einer Arbeits-Unfallversicherungs-Anstalt in Laibach zu studieren und womöglich dem Landtage in der nächsten Session Bericht zu erstatten und einen Antrag zu stellen.«

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogom gospoda poslanca Barbota, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog je odklonjen.

Sedaj bomo glasovali o predlogih upravnega odseka, ki jih imate gospodje itak v rokah.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogi upravnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Ti predlogi so sprejeti, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Gospodje, sedaj bom jaz sejo prekinil. Naznaniti imam še visoki zbornici, da se vrši seja kmetijskega odseka takoj po seji v lokalu S. L. S. Bo čisto kratka seja. Ravnotako se vrši tukaj po plenarni seji seja imunitetnega odseka. Personalni odsek ima seja danes ob 3. uri popoldne v lokalu S. L. S.

Seja se nadaljuje ob 4. uri popoldne.

Seja je prekinjena.

(Seja prestane ob 1. uri 5 minut popoldne in se zopet nadaljuje ob 4. uri 30 minut popoldne. — Die Sitzung wird um 1 Uhr 5 Minuten nachmittags unterbrochen und um 4 Uhr 30 Minuten nachmittags wieder aufgenommen.)

Deželni glavar:

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Seja je zopet otvorjena. Gospodje poslanci dr. Gregorič in tovariši so vložili interpelacijo v zadevi neznosnih prometnih razmer v skladišču c. kr. državnih železnic v Šiški. (Glej dodatek XII. — Siehe Anhang XII.)

Gospodje poslanci Pirc in tovariši so vložili interpelacijo glede pomaknitve mest Idrija, Kranj, Kamnik in Škofja Loka v III. razred aktivitetnih doklad. (Glej dodatek XIII. — Siehe Anhang XIII.) Ti dve interpelaciji sta naslovljeni na gospoda deželnega predsednika in se izročita Njega ekselenci gospodu deželnemu predsedniku.

Gospodje poslanci Dular in tovariši stavijo vprašanje do deželnega glavarja v zadevi hitrejših vožnje in boljše razsvetljave na dolenski železnici v smeri Novomesto — Straža — Toplice.

Na to interpelacijo bom odgovoril v eni prihodnjih sej.

Gospodje poslanci dr. Triller, dr. Novak in tovariši so stavili na deželnega glavarja interpelacijo glede persekucij naprednih županov.

Na to interpelacijo čast mi je odgovoriti sledeče:

Meni o kaki persekuciji naprednih županov ni nič znano. Deželni odbor gleda na red v občinah in postopa proti tistim županom, pri katerih zasledi kako malomarnost ali pa upornost, po zakonitih določilih. Samo po sebi se razume, da deželni odbor v tem oziru ne more delati nobene razlike, in da ni v stanju pripoznati nikakega privilegija za malomarnost ali upornost, če dotični župan slučajno pripada narodno-napredni stranki. (Klici na levi. — Rufe links: »Tako je!«) Deželni odbor bo slej ko prej postopal strogo objektivno in bo gledal na to, da bo v občinah vladal red.

Poslanec dr. Triller:

Prosim besede v formalnem oziru.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Triller se je oglasil k besedi v formalnem oziru.

Poslanec dr. Triller:

Predlagam, da se o tem odgovoru otvori debata. (Poslanec dr. Pegan: — Abgeordneter Dr. Pegan: »Saj imamo dosti drugega dela!«)

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Triller predlaga, da se otvori debata.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s tem predlogom, da izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog je odklonjen.

Gospodje poslanci Povše, Kobi in tovariši so vložili samostojni predlog v zadevi namestitve živinozdravnika na Vrhniki. (Glej dodatek XV. — Siehe Anhang XV.)

Ta predlog odkažem kmetijskemu odseku.

Gospodje poslanci Povše, dr. Lampe in tovariši so vložili nujni predlog glede onesnaženja reke Save po tovarniških odpadkih. Ta nujni predlog se glasi (bere — liest):

»Nujni predlog

poslancev Povše, dr. Lampe in tovarišev v zadevi onesnaženja reke Save po tovarnah, ležečih ob reki Savi.

Že več let se opaža, da se voda v Savi osobito v progi od Zagorja, Trbovelj naprej zelo onesnažuje. Ker so od kmetovalcev, prebivajočih ob tej vodi, se množile pritožbe, da ne morejo rabiti vode tudi za napajanje živine, da pešajo travniki v rasti, združile so se c. kr. kmetijske družbe štajerska in kranjska s kr. vlado hrvaške dežele, da po svojih delegatih, izvedencih preiščejo reko Savo v progi pod navedenimi tovarnami in premogovniki in doženejo, v koliko so utemeljene vedno ponavljajoče se pritožbe kmetovalcev in ribiških društev.

Ta ogled se je vršil te dni in dognal, da je voda Save tako onesnažena, da, v stanju, v kakršnem je, ni več sposobna za gospodarsko in tehniško porabo ter da povzroča poleg tega tudi prav posebno vidno škodo na kmetijskih kulturah ob bregovih. Ker je vsled tega dejstva prav posebno prizadeto kmetijstvo in trpi tudi obrt in celo zdravstvo ob Savi ležečih krajev, je jasno, da se tem razmeram nadaljnega onesnaženja Save stori brez odlašanja konec.

Kolikor sem poizvedel od delegata naše kranjske c. kr. kmetijske družbe, ki se je tega preiskovanja udeležil, bo kr. hrvaška vlada podvzela v tej zadevi posebno odločne korake v obrambo pravic hrvatskega ljudstva, ki prebiva ob Savi. Tudi občine dežele Štajerske, ob bregu Save ležeče, so se odločile, pridružiti se protestu in zahtevi, da javne oblasti takoj vse odrede, da se to onesnaženje vode prepreči.

Če že trpe po onesnaženju vode prebivalci ob daljni spodnji Savi, koliko hujše pa so prizadete naše občine kranjske, ki leže ob Savi, to so Zagorje, Št. Jur—Radeče, Boštanj, Krško, Leskovec, Jesenice. Dognala je ta komisija, da je voda celo v spodnjem teku na Hrvaškem za rabo nezdruživa in za napajanje nerabna, koliko hujše je v gorenjem teku. Dolžnost naša mora biti torej, da se tudi naš deželni zbor, ki ima povsod varovati interese in pravice deželanov, zavzema za to zadevo.

Zato predlagamo:

Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da se obrne na c. kr. vlado s prošnjo, da takoj vse odredi, kar je potrebno, da se onesnaženje Save v bodoče prepreči in prebivalstvu zagotovi obramba njegovega gospodarstva.

V Ljubljani, dne 9. oktobra 1913.

Povše l. r.,

dr. Lampe l. r., dr. Žitnik l. r., Dermastia l. r., dr. Pegan l. r., Kobi l. r., Jarc l. r., Drobnič l. r., Hladnik l. r., Dimnik l. r., Vehovec l. r., dr. Krek l. r., Demšar l. r., Ravnikar l. r., Bartol l. r., dr. Zajec l. r., Košak l. r., Pogačnik l. r., dr. Gregorič l. r., Dular l. r., Perhavec l. r., Matjašič l. r.

Prosim prvega predlagatelja gospoda poslanca Povšeta, da utemelji nujnost.

Poslanec Povše:

Visoka zbornica! Gospod deželni glavar je že prebral vsebino tega nujnega predloga ter prosim, da ga kot nujnega priznate in o njem sklepate. Že nekaj časa sem so se pritoževali kmetovalci osobito s štajerske strani o onesnaženju Save in so naprosili c. kr. kmetijsko družbo štajersko, da bi ona kaj storila v obrambo njihovih pravic, ker imajo veliko škodo vsled onesnaženja Save, katere ne morejo rabiti za napajanje živine, in ker imajo veliko škodo, kadar voda preplavlja travnike, ker se trava na rasti ne more razvijati. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Lampe: »Res je!«) Ko sem jaz kot član in zastopnik dežele Kranjske v državnem kmetijskem svetu stavil samostojni predlog in prosil, da kmetijsko ministrstvo obrne svojo pozornost na škodo, ki se dela kmetijstvu in gozdarstvu po tovarnah, bodisi vsled onesnaženja vode, bodisi vsled

izhlapevanja pare, obrnila se je c. kr. kmetijska družba štajerska na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko, da skupno postopamo v obrambo kmetovalcev na Štajerskem in Kranjskem. Te akcije se je udeležila tudi zemaljska vlada za Hrvaško in Slavonijo v Zagrebu, in tako se je zgodilo, da si je 2. in 3. oktobra ogledala onesnaženje Save posebna komisija s tem, da se je v čolnih vozila od Sevnice do Zagreba. Te komisije se je udeležil jako spreten kemik dr. Hinter, ravnatelj kmetijsko-kemiškega preizkuševališča v Gradcu, in ker se jaz nisem mogel udeležiti komisije zaradi delovanja našega deželnega zbora, sem prosil inženirja kemije gospoda Turka, da je zastopal našo kmetijsko družbo. Ravnotako je kmetijsko društvo odposlalo svojega zastopnika vseučiliškega docenta, ki je dognal veliko škodo, ki se godi vsled onečiščenja. Našli so, ko so se vozili proti Brežicam, več čolnarjev, ki so lovili premog. Na vprašanje, če to večkrat store, so rekli, da to delajo skoro vsak dan in da nekateri dan nalove po 6 q premoga. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Lampe: »Saj to je dobro!«) Zanje je to dobro, ampak za kmetovalce ne, ker to so odpadki iz premogovnika. Torej pod Brežicami je popolnoma nehala trava rasti, in tudi drugod ljudje, ki pijejo to vodo, veliko trpe v zdravstvenem oziru. Prizadeti so tukaj vsi interesi in zato se je združila kmetijska družba štajerska s kmetijsko družbo kranjsko in s hrvaško vlado v to, da se branijo interesi prebivalstva, ki živi ob Savi. Zaraditega mislim, da je opravičen ta nujni predlog, ki meri na to, da tudi deželni zbor kranjski, ki ima čuvati interese produktivnih stanov, povzdigne svoj glas zahtevajoč, da vlada vse stori, da se to onesnaženje docela odpravi in omogoči pravilna kultura. (Živahno odobravanje in ploskanje — Lebhafter Beifall und Händeklatschen.)

Deželni glavar:

Bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki priznate predlogu gospoda poslanca Povšeta nujnost, da izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Nujnost je sprejeta z vsemi glasovi in se predlog odstopi upravnemu odseku.

Sedaj bomo nadaljevali dnevni red, in sicer pride na vrsto točka:

b) glede sklepanja zakonskih načrtov, kateri bi zahtevali državno podporo iz melioracijskega zaklada (131/Pet.)

Poročevalec je gospod poslanec Piber, ki ga prosim, da uvede razpravo.

Poročevalec Piber:

Visoka zbornica! Kmetijsko in finančno ministrstvo sta skupaj poslala naši visoki vladi odlok, oziroma dopis, v katerem svarita, oziroma opominjata, naj nam deželna vlada polaga na srce, da naj pri sklepanju zakonov za slučaj, da deželni zbor zboruje, se oziramo na to, da je melioracijski zaklad zelo izčrpan in da naj ne delamo takih postav, pri katerih pride posebno vpoštev uporaba melioracijskega zaklada. In sicer je šel enak dopis na vse deželne vlade in ne samo na kranjsko, tedaj ta dopis ni naperjen samo proti naši deželi. Potem omenja dopis, da so se večkrat zgodila dela, ki niso bila v primeri z učinkom ali ki niso bila tako koristna, kakor bi se pričakovalo. Potem našteva preliminar, da je preliminar že za l. 1911. izčrpan, in sicer tako, da je glasom postave z dne 4. januarja 1909 na 8 milijonov kron določena dotacija prekoračena za 2,054.802 K 67 h. V tem dopisu se navaja še, da bo centralna vlada gledala z vso rigoroznostjo na to, da se bodo izvrševala le najpotrebnejša dela, bodisi regulacija rek, hudournikov itd., sicer da bo podpirala in uvaževala le najnujnejša ekonomična podjetja, drugih pa ne.

To je vsebina tega dopisa, in, visoka zbornica, če primerjamo našo revno, majhno kranjsko deželo z drugimi bogatejšimi deželami v Avstriji, moramo pač odkritosrčno priznati, da smo v primeri z drugimi kronovinami, vsaj glede hudournikov, mi najmanj prejeli iz tega melioracijskega zaklada. Ne dolžim deželne vlade in tudi centralne vlade ne, ampak vzrok je ta, da mi nismo imeli tehnikov, nismo imeli načrtov, največji vzrok je pa ta, ker je bil urad za zagradbo hudournikov dosedaj nastavljen v Beljaku in tam so se ozirali bolj na tiste, ki so bolj pritiskali in silili kakor mi. Na vsak način je pa dejstvo, da smo bili mi manj deležni melioracijskega zaklada kakor pa druge dežele. Ne bom omenjal, kaj se je vse storilo na Češkem; uravnala se je Moldava, Donava itd. Tudi pri nas se je precej storilo po posredovanju c. kr. deželne vlade, za kar ji izrekam na tem mestu zahvalo, a vendar smo glede teh doneskov, če jih primerjamo z doneski v drugih deželah, še daleč odzadaj. Zato pa mislim, visoka zbornica, da je popolnoma umestno, da z vso odločnostjo zaprosimo našo deželno vlado, da tudi vnaprej podpira naše težnje in opozarjam centralno vlado na to dejstvo, da smo mi prikrašani in da smo v resnici manj dobili kakor druge dežele, ki so bile bolj silne kakor mi.

Ne bom nadalje razpravljaj, ampak prosim, da visoka zbornica sprejme predlog upravnega odseka, ki se glasi (bere — liest):

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da z ozirom na dopis centralne vlade na Dunaju z dne 25. januarja 1913, št. 174, glede prispevkov iz državnega melioracijskega zaklada na mero-dajnem mestu obrazloži, da je dežela upravičena zahtevati državne pomoči pri neobhodno potrebnih in neodložljivih delih v najvišji meri, ker je dežela Kranjska dosedaj prejela primeroma z drugimi deželami najmanj doneskov iz državnega melioracijskega zaklada.«

Deželni glavar:

Otvaram debato. Ali želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in bomo tedaj glasovali.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete predlogu upravnega odseka, da blagovolite vstati! (Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog je sprejet soglasno in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

c) glede zaračunanja komisijskih stroškov pri agrarnih operacijah (152/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca, da uvede razpravo!

Poročevalec Piber:

Visoka zbornica! Tovariš gospod poslanec Perharc je v VIII. seji dne 15. februarja 1912 stavil dve resoluciji, in sicer radi enakomernega zaračunavanja stroškov, ki nastanejo potom agrarnih operacij, bodisi prideljenih zemljišč ali pa sploh pri agrarnih operacijah. V oni resoluciji pravi, da bodo udeleženci plačevali enakomerne stroške od posameznih ploskev in da stroški za povišanje in druge ugodnosti osebja ne bodo zadeli strank. Tedaj gre tukaj samo za odmerjenje stroškov, da bi se ti bolj enakomerno in pravično razdelili. Visoka zbornica, dežela dá na razpolago vsako leto vsoto 75.000 K. To je nekaj predujem, posojilo, s katerim plačuje deželna komisija stroške, katere ima pri raznih svojih operacijah. Kajpada morajo posamezniki deželi te stroške povrniti nazaj. Ti stroški se računajo od dni, ki jih rabijo zemljemerci za dotično operacijo, bodisi zunaj ali pa v pisarni. Tukaj se gre pravzaprav za to, da se razdelijo vsi stroški polletno. Razen tega se računajo za posamezne skupine, operacije in oni stroški, ki jih izplačajo okrajnim komisarjem, n. pr. za dovoz materiala itd. Seveda morajo vse te stroške povrniti deželi posamezni udeleženci. Dežela pač nosi nekaj stroškov s tem, da preskrbi prostor za pisarno. Stroške za razsvetljavo, za tiskovine in za

tehnično orodje pa plača država. Država plača tudi stroške za juriste in sploh stroške za posamezne agrarne funkcijonarje. Zadnji čas plačuje država sploh vse stroške, ki narastejo pri melioraciji planin in pašnikov, da bolj pospešuje melioracijo teh planin in pašnikov. Ta opisani modus bi bil pravičen samo tedaj, če bi bili vsi dnevi enaki in če bi bilo delo v ravnini isto kakor v gorah. Ker pa to ni mogoče, nastanejo difference, nekake krivice pri izplačevanju. Izkušen zemljemerec gotovo več naredi kakor pa kak novinec. Potem je pa treba vpoštevati tudi vrednost dela. V hribovitih krajih je delo veliko večje, stroški so neprimerno višji, vrednost pridobljenega zemljišča, n. pr. gozdov, je v gorah veliko manjša kakor pa v ravnini. Na Nižjeavstrijskem so limitirali te stroške od 8 do 10 K za ha. V drugih deželah, n. pr. na Solnograškem, je dežela prevzela vse stroške. Tam lahko naredijo to, ker tam imajo le malo sveta za deliti. Na Koroškem pa so postavili fiksum 4000 K, iz katerega plačujejo take stroške. Nastane torej vprašanje, kako bi bilo pravično razdeliti pri nas te stroške. En način bi bil ta, da bi se ti stroški odmerjali po ploskvi. Toda pri tem bi bilo treba vpoštevati boniteto te ploskve. Recimo, na barju bi se določilo po 15 K za ha, za gozdove v bližini Ljubljane po 12 K in za gozdove v visokih gorah pa po 7 K. Vpoštevati bi bilo pri tem tudi lego, kulturno vrsto, zmožnost izvoza itd. To pa bi bilo treba naprej natančno povedati, da ljudje vedo, pri čem da so, kajti sicer morajo ljudje večkrat več plačati, kakor je pa vreden dotični svet, ki ga pridobe. Če bi ljudje za to vedeli, bi si dostikrat dobro premislili, preden prosijo za delitev. Tej izpremambi predpisa stroškov bi gotovo nihče ne ugovarjal. Vem pa, da se ljudje radi prepirajo posebno, kadar se gre za določitev mejá, in v tem prepiru bi zastalo delo in bi imela dežela škodo, če bi delo ne šlo od rok.

Drug način, mislim, bi bil ta, da bi se vsi stroški razdelili po ploskvi, recimo na ha. Pri tem je zopet treba vpoštevati lego, vrednost ali boniteto dotičnega zemljišča. Recimo, če stane celo delo v enem letu 50.000 K, dela se pa izvrši za 5000 ha, bi torej odpadlo na 1 ha 10 K. Stvar ima pa seveda svoje težkoče, kajti agrarna oblast potrebuje za vsako operacijo najmanj dve leti. Pozimi se naredi načrti, drugo leto se svet razmeri in razdeli. Vmes nastanejo slabi in deževni dnevi ali pride kaj drugega vmes, da so geometri zadržani in tako se delo še bolj zakasni. Razdelitev stroškov je res silno težavna in težko je dobiti pravo mero, da bi bilo ustrezno vsem strankam in da bi dežela ne imela prevelike škode. Za to, da bi se dobil pravi ključ za razdelitev stroškov in da bi se ti stroški

bolj pravilno razdelili, predlagam, da se deželnemu odboru naroči, da celo stvar preštudira in pride v prihodnjem zasedanju s konkretnimi predlogi, kako naj se razdele ti stroški, seveda ko se je prej posvetoval z deželno komisijo za agrarske operacije.

Torej to je prva resolucija.

Prehajam k drugi resoluciji.

Tukaj je stvar čisto enostavna. Kakor že povedano, plača država komisarja, inšpektorja itd., torej druga resolucija ne pride pravzaprav nič v poštev. Omenjam pa, da so stroški za razne agrarne operacije silno narasli. Gorenjska ima plačati 63.211 K, Dolenjska 47.717 K in Notranjska 236.276 K 31 h. Torej imajo Gorenjska, Dolenjska in Notranjska deželi povrniti celih 347.204 K. To je ogromna vsota in mene skrbi, kako jo bodo naši ljudje povrnili, posebno ker se mi ta način zaračunavanja ne zdi pravičen. Zato bi prosil, da bi se dalo deželnemu odboru neko pooblastilo, da sme v izrednih slučajih, posebno kjer vlada velika revščina, milostno ravnati in odpustiti vsaj nekaterim dotične vsote.

Prosim torej visoko zbornico, da sprejme ta predlog upravnega odseka, ki se glasi (bere — liest):

»Visoki deželni zbor skleni:

1. Deželnemu odboru se naroča, da po dogovoru s c. kr. deželno komisijo za agrarne operacije predloži deželnemu zboru načrt, po katerem naj bi se stroški za posamezne operacije čim najbolj enakomerno razdelili.

Deželni odbor naj vpoštevava sestavo določenih tarifov z ozirom na ploskvo zemljišča in na njegovo boniteto.

2. Ker bi pa veljal ta način predpisa stroškov le za prihodnost, pooblašča se deželni odbor, da sme v posebno ozira vrednih slučajih odpisati del do sedaj naraslih stroškov.«

Deželni glavar:

Otvorjam debato. K besedi sta se oglasila gospoda poslanca dr. Krek in dr. Lampe.

Poslanec dr. Krek:

Imel sem že priliko oporekati, da se o stvareh, ki so finančnega značaja, sklepa v drugih odsekih in ne v finančnem odseku. To se je tudi tukaj zgodilo. To na noben način ni v interesu zdrave finančne politike, da bi delali sklepe, ko ne moremo vedeti, kakšen bo finančni odsek.

Zaradi tega predlagam:

»Poročilo glede zaračunavanja komisijskih stroškov pri agrarnih operacijah se odstopi deželnemu odboru, da prouči finančni efekt in stavi deželnemu zboru primerne predloge.«

Deželni glavar:

Ta predlog stoji v debati. Besedo ima gospod dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Podpiram predlog gospoda poslanca dr. Kreka.

Deželni glavar:

Ker ni nihče več oglašen k besedi, je debata zaključena in ima sklepčno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec Piber:

Se prilagodim predlogu gospoda poslanca dr. Kreka.

Deželni glavar:

Bomo sedaj glasovali, in sicer najprej o predlogu, ki ga je stavil gospod poslanec dr. Krek. Gospodje ste itak slišali predlog, in mislim, da ga ni treba še enkrat prečitati. (Klici — Rufe: »Ne!«)

Prosim torej tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom gospoda poslanca dr. Kreka, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se — Geschichte.)

Predlog je sprejet, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Sedaj, gospodje, bomo obravnavali o poročilu upravnega odseka o novem načrtu lovskega zakona (k pril. 138 in 142).

Poročevalec je gospod poslanec Hladnik, ki ga prosim, da uvede razpravo.

Poročevalec Hladnik:

Visoka zbornica! Ko se je novo urejeni deželni zbor zbral tukaj v tej zbornici 8. januarja leta 1909., takrat so se stavili koj prvi dan razni nujni predlogi: predlog, naj se reorganizirajo deželni uradi, predlog, naj se izpremeni občinski zakon, predlog, naj se prenaredi cestni zakon, predlog, da se ustanovi deželna banka, predlog, da se pospešuje planinstvo itd. Takrat je pravzaprav S. L. S. po svojih poslancih napravila svoj program, po katerem hoče delovati in za katerega udeleževanje se hoče potruditi. Doseglo se je tekom let, da so vsi ti predlogi postali kri in meso. Sedaj posluje deželna banka jako uspešno, deželni uradi so organizirani, novi cestni zakon je uveljavljen in upati je, da bodo v kratkem v najbolj oddaljenih krajih napravljene prometne zveze, da bodo tudi ti kraji prišli v dotiko z ostalim svetom. Le en predlog, kateri se je stavil ravno isti dan, namreč, da se napravi novi lovski zakon, tisti predlog še do sedaj ni dobil pravice, da bi se ga dalo natisniti v našem deželnem zakoniku.

Sicer smo že dvakrat obravnavali v tej zbornici o novem lovskem zakonu, toda obakrat nam je visoka centralna vlada predlog zavrnila, češ, da so marsikateri zahteve take, da se ne morejo spraviti v sklad s koristmi lovsstva in zato centralna vlada ni v stanju, predložiti našega zakonskega načrta v Najvišje odobrenje. Po prizadevanju našega vrlo delavnega deželnega odbora (Poslanec — Abgeordneter Dr. Triller: »Tisto je pa, še preveč!«) se je pa vendar posrečilo, da so stopili zastopniki raznih ministrstev v zvezo z odposlanci našega deželnega odbora in dne 19. septembra 1913 so v tako imenovani interministerijalni konferenci dogovorili načrt, ki je po mnenju dotičnih zastopnikov sposoben, da se ga predloži v Najvišje odobrenje. Ta načrt, katerega imate gospodje pred seboj v prilogi 138., je torej kompromisen predlog. Delegacija našega deželnega odbora se je v nekaterih rečeh morala pač vdati, toda je tako uspešno v drugih ozirih zagovarjala koristi naše dežele, koristi našega kmetovalca, da so zastopniki raznih ministrstev uvideli, da se mora naši kronovini glede lovsstva dovoliti nekaka izjemna postava.

Ako se ozremo na posameznosti tega zakonskega načrta, vidimo, da so nekateri paragrafi posebno važni. Dovoljujem si opozoriti Vas posebno na te-le paragrafe: Važen je posebno § 2. Po zahtevi zastopnikov ministrstva moral se je izločiti iz tega paragrafa zajec in moralo se je izreči, da je zajec lovna žival. Poprej smo ga hoteli izvzeti iz vrste lovnih živali. Nasprotno je pa dovoljeno v § 56., da se sme v posebno ozira vrednih slučajih v krajih, kjer je vinstvo, sadjarstvo ali zelenjadarstvo, po sklepu občinskega odbora s kvalificirano večino izreči, da se sme zajca v dotični občini zatreti.

Važen je § 26. V tem paragrafu je dovoljeno, da se sme lovska zakupnina porabiti po sklepu občinskega odbora v občinske namene, in samo če zakupnina znaša več kakor 300 K, se mora morebiti sklenjena namenitev za občinske svrhe opustiti, če eden ali več posestnikov, katerih posestvo obsega najmanj četrtno občinskega lovišča, ugovarja v teku enega meseca po običajno razglašenem sklepu.

Imeniten je dalje § 28., ki dovoljuje, da se sme izvrševati občinski lov po občinskih izvedencih ali zaupnikih. Potem opozarjam tudi na § 82., ki daje deželnemu odboru posebne pravice glede ustanovitve razzodišča. Visoka deželna vlada sme načelnika in namestnika razzodišča, ki razsoja o škodah, storjenih po lovu, nastaviti samo v sporazumu z deželnim odborom.

Samo v eni stvari se ni mogel doseči dogovor, to je v § 4., 2. odstavek. Ta paragraf pravi v 2. odstavku: ako dobi kak posestnik

toliko zemljišča, da ga ima 115 ha, se zamore izreči, da ima ta posestnik pravico do samosvojega lova na novo pridobljenem zemljišču, ako se sporazum doseže z deželnim odborom. Visoka vlada pa stoji na stališču, da naj v slučaju, ko bi se ta posestnik pritožil, ima končno odločiti poljedelsko ministrstvo. Mi kot zastopniki kmetovalcev pač ne moremo in ne smemo stati na tem stališču, kajti deželni odbor je v prvi vrsti poklican, da varuje kulturne interese dežele, in to je pač velik kulturni interes, če kako zemljišče vrši samosvoj lov ali če ima občina pravico izvrševati bodisi po zakupu ali pa sama na dotičnem zemljišču samosvoj lov. Torej bi nikakor ne bilo pravilno, ako bi imela samo vlada zadnjo besedo v tej zadevi, deželni odbor bi se pa lahko popolnoma na stran postavil, in jaz mislim, da je ravno zaradi tega to velika pomanjkljivost. Kako bo pa deželni odbor sploh prišel do vednosti, če se namerava kje samosvoj lov napraviti? Po § 9. ima namreč samo okrajno glavarstvo pravico v prvi instanci določiti samosvoj lov, ni pa nikjer povedano, da ima okrajno glavarstvo dolžnost občinskemu uradu naznaniti, tu in tam se napravi samosvoj lov, in občina potem niti ne more ugovarjati, ker ne ve, kje se bo izvrševal samosvoj lov. To je velika pomanjkljivost, in zaradi tega se upravni odsek ni mogel prilagoditi tej zahtevi visoke vlade, ampak stoji na stališču, da naj se, kakor je tukaj v tem paragrafu določeno, samo sporazumno z deželnim odborom določuje samosvoj lov in da proti temu potem ni več nobene pritožbe.

V upravnem odseku so se pač nekateri predlogi stavili, toda ti predlogi so le malenkostnega pomena, večinoma stilistične izpremembe. Samo pri § 3. so stavljene nekatere izpremembe, katere pa pač nimajo posebnega pomena, v upravnem odseku so bile pač sprejete, če bi bile pa zavrnjene, bi pa tudi ne bilo posebne škode.

Izpremembe, katere predlaga upravni odsek, so sledeče:

Pri § 1. v 4. vrsti vstavi se mesto »nje« besedica »jih«.

V § 2. naj se glasita 6. in 7. vrsta: »divji petelin, spačnik, ruševac (škarjevec), gozdna, planinska, bela (snežna) in poljska jerebica«.

Pri § 33. v 2. vrsti v nemškem besedilu stoji: »verbundenen« namesto »verbundene«.

Pri § 43. naj se glasi drugi odstavek: »Razen tega se smejo tudi lovskim gostom, če nočejo rajši kupiti letne karte, izdajati lovske karte z veljavnostjo 30 dni, ki se štejejo od dne izdaje; za take karte je plačevati takso štirih kron. Tujezemci plačajo za vse lovske karte dvojno takso.«

V nemškem besedilu: »Außerdem können auch für Jagdgäste, wenn solche nicht vor-

ziehen, eine Jahreskarte zu lösen, Jagdkarten mit einer Gültigkeitsdauer von 30 Tagen vom Ausstellungstage an gerechnet, ausgestellt werden und ist für solche eine Taxe von vier Kronen zu bezahlen. Ausländer zahlen für alle Jagdkarten die doppelte Taxe.«

Pri § 56. naj se glasita prva dva odstavka: »V selskih občinah, v katerih se posebno neguje vinstvo, sadjarstvo ali zelenjadarstvo, sme občinski odbor skleniti, da je v vsej selski občini ali pa v posameznih katastralnih občinah zajca zatreti.

Za veljavnost tega sklepa je treba, da je navzočnih več nego dve tretjini vseh občinskih odbornikov in da mu jih pritrdi več nego polovica vseh občinskih odbornikov in pa da ga potrdi deželni odbor.«

Nemško besedilo naj se glasi v 1. odstavku: »In Ortsgemeinden, in denen der Wein-, Obst- oder Gemüsebau einen hervorragenden Zweig der Landwirtschaft bildet, kann der Gemeindeausschuß den Beschluß fassen, daß die Hasen in der ganzen Ortsgemeinde oder in den einzelnen Katastralgemeinden auszu-rotten sind.«

Zadnji odstavek § 56. naj se glasi: »Tiste občine, v katerih se posebno neguje vinstvo, sadjarstvo ali zelenjadarstvo, določi deželni odbor sporazumno z deželno vlado hkratu, ko stopi v moč ta zakon in pozneje, kadar to treba. Te občine se razglase v deželnem zakoniku.«

K § 57. naj se dostavi tretji odstavek, glaseč se: »Isto velja za divjačino, ki prihaja iz hladilnic in zmrzovalnic.«

V nemškem besedilu: »Dasselbe gilt für das Wild, welches aus Kühl- und Gefrierkammern kommt.«

Pri § 69. naj se glasi drugi odstavek: »Pri tem pa so izvzeti lovski psi lovskega upravičenca, ako med gonjo, ki se sme vršiti le od 1. septembra do 1. februarja, zaidejo na sosednji lovski okoliš.«

V nemškem besedilu: »Hiebei sind jedoch ausgenommen die Jagdhunde des Jagdberechtigten, wenn sich solche während des Treibens, welches jedoch nur vom 1. September bis 1. Februar zulässig ist, auf ein benachbartes Revier verlaufen haben.«

§ 73. naj se glasi: »Pri gonjah v pogorjih se nedorasli ne smejo porabljeni za gonjače, drugače pa le s pritrditvijo postavnih zastopnikov.«

»Bei Treibjagden im Gebirge dürfen Unmündige nicht als Treiber verwendet werden, sonst aber nur mit Bewilligung der gesetzlichen Vertreter.«

V imenu upravnega odseka predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. K načrtu lovskega zakona (priloga 138)

se z zgoraj navedenimi dostavki in premembami ustavno pritrdi.

2. Deželnemu odboru se naroča, da izpolnjuje za ta zakonski načrt Najvišje odobrenje.«

Prosim, da visoki deželni zbor sprejme to moje kratko poročilo in preide v specialno debato.

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil Njega ekszellenca gospod deželni predsednik.

C. kr. deželni predsednik baron Schwarz:

Z lozirom na izvajanja gospoda poročevalca glede 2. odstavka § 4. zakonskega načrta čast mi je to-le izjaviti:

Vlada nikakor ne zanikuje, da je deželni odbor poklican varovati interese deželne kulture, in da mu pristoji pri preiskavi dopustnosti od stališča deželne kulture sodelovati sporazumno s političnimi oblastvi.

Ker se imajo na tem polju pomikati stremjenja avtonomnih kakor državnih oblastev v isti smeri, se bode lahko vselej dosegel v načrtu namenjen sporazum.

Jaz se tudi ne obotavljam izreči, da bode mojemu vodstvu podstavljena deželna vlada v gotovo ne mnogoštevilnih slučajih, ki pridejo tukaj v poštev, vsak čas pripravljena skrbno in natanko uvaževati od deželnega odbora v svrhu varovanja deželne kulture izražene okolnosti in razmotritve, in da si bode prizadevala, v tem doseči z deželnim odborom popoln sporazum. Pri vsem tem pa bi bila pomisleka vredna pomanjkljivost zakona, ki bi ovirala sankcijo in s tem tudi vsestransko kot nujno potrebno spoznano uveljavljenje lovskega zakona, ako se izrečno ne preskrbi za slučaj, da se doseže v zakonu zahtevan sporazum deželnih oblastev, ki judicirajo v drugi instanci.

Kajti v takem slučaju bi ne bila dana možnost, zadostiti pravni zahtevi stranke po instanci razsodbi.

Prisiljen sem tedaj v interesu ustanovitve zakona priporočati, naj se zadnji stavek drugega odstavka četrtega paragrafa, to so besede: »o čemer pa razsoja končno deželna vlada v sporazumu z deželnim odborom« opusti in namesto teh uvrsti stavek: »O tem razsoja v drugi stopinji deželna vlada v sporazumu z deželnim odborom, in ako se ne doseže to sporazumljenje, poljedelsko ministrstvo.«

Mit Bezug auf die Bemerkungen des Herrn Berichtstatters rücksichtlich des zweiten Absatzes des § 4 habe ich die Ehre folgendes zu erklären:

Die Regierung erkennt keineswegs, daß die Wahrung der landeskulturellen Interessen im Landesausschusse einen berufenen Anwalt

findet und daß diesem auch zusteht, bei der Prüfung der Zulässigkeit vom Standpunkte der Landeskultur einvernehmlich mit den politischen Behörden mitzuwirken. Da sich auf diesem Gebiete die Bestrebungen der autonomen, wie der staatlichen Behörden in gleicher Richtung zu bewegen haben, wird das im Entwurfe vorgesehene Einvernehmen wohl immer zu erzielen sein. Ich stehe auch nicht an zu erklären, daß die meiner Leitung untergestellte Landesregierung in den hier in Betracht kommenden, gewiß nicht zahlreichen Fällen jederzeit bereit sein wird, die vom Landesausschusse zur Wahrung landeskultureller Interessen geltend gemachten Umstände und Erwägungen sorgfältig und eingehend zu würdigen und sich bemühen wird, diesfalls zum vollen Einvernehmen mit dem Landesausschusse zu gelangen.

Nichtsdestoweniger wäre es aber eine sehr bedenkliche Lücke des Gesetzes, die die Sanktionsfähigkeit desselben und damit das allseits als dringend erkannte Zustandekommen des Jagdgesetzes in Frage stellen müßte, wenn nicht für den Fall ausdrücklich Vorsorge getroffen würde, daß das vom Gesetze geforderte Einvernehmen der als zweite Instanz judizierenden Landesbehörden nicht erzielt wird. Denn in einem solchen Falle gäbe es keine Möglichkeit, den Rechtsanspruch der Partei auf instanzmäßige Entscheidung zu befriedigen.

Ich sehe mich daher im Interesse des Zustandekommens des Gesetzes bemüßigt, im Absatze 2 des § 4 die Hinweglassung der Worte: »worüber endgiltig die Landesregierung im Einvernehmen mit dem Landesausschusse zu entscheiden hat« zu empfehlen, an deren Stelle einzufügen wäre der Satz: »Hierüber entscheidet in zweiter Instanz die Landesregierung im Einvernehmen mit dem Landesausschusse und, falls dieses Einvernehmen nicht zustande kommt, das Ackerbauministerium.«

Glede dvoma, ki ga je izrazil gospod poročevalac, ali imajo občine pravico pritoževati se proti odlokom okrajnih glavarstev, s katerimi se dovoljujejo novi samosvoji lovi, izjavljam, da imajo občine to pravico, ker so v stvari brezdvomno interesirane. Posledica tega je, da se bodo občine o tozadevnih odlokih okrajnih glavarstev obvestile. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Pegan: »Bravo, bravo!«) in ne bo nobenega zadržka ali pomisleka, da se to uredi odkaznim, odnosno naredbenim potom. (Odobranje na levi — Beifall links.)

Es ist auch noch die Frage aufgeworfen worden, ob die Gemeinden ein Rekursrecht haben gegen die Entscheidungen der Bezirkshauptmannschaften über neue eigene Jagdgebiete. Diesbezüglich stehe ich nicht an zu

erklären, daß die Gemeinden gewiß nach dem Gesetze ein Recht haben sich zu beschweren, wenn die Entscheidung nicht nach ihrem Gutdünken ausfällt, und damit sie in die Lage kommen, den Rekursweg anzutreten und ihr Rekursrecht auszuüben, kann man im Verordnungswege den Bezirkshauptmannschaften auch anordnen, daß von jeder derartigen Entscheidung auch die betreffende Gemeinde in Kenntnis gesetzt werden muß. (Odobranje na levi — Beifall links.)

Deželni glavar:

Otvarjam debato, in sicer generalno debato. K besedi sta oglašena do sedaj dva govornika, in sicer kontra gospod poslanec knez Windischgrätz, pro pa gospod poslanec grof Margheri. Besedo ima kontragovornik gospod poslanec knez Windischgrätz. Bitte!

Abgeordneter Fürst Windischgrätz:

Ich möchte mir nur über den Vorgang zwei Worte erlauben, der mir neu ist, nämlich, daß gegen die Tagesordnung, die uns 24 Stunden vor der Sitzung bekannt gegeben worden ist, eine Änderung eingetreten ist und auf einmal als Überraschung ein anderer Gegenstand auf die Tagesordnung gebracht worden ist. Darüber möchte ich in diesen kurzen Worten mein Befremden ausgedrückt haben.

Deželni glavar:

Jaz bi na to opazko gospoda predgovornika omenil, da sem že v konferenci načelnikov danes zjutraj povedal, da se bo popoldne kot prvi predmet obravnavalo to poročilo, in da ima po deželnem redu deželni glavar brezdvomno pravico, da stavi na dnevni red kak predmet, če smatra to kot koristno.

K besedi prihaja sedaj prvi progovornik gospod poslanec grof Margheri.

Abgeordneter Graf Margheri:

Hohes Haus! Bei Neuverfassung eines modernen neuen Jagdgesetzes besteht die größte Schwierigkeit darin, Bestimmungen zu treffen, welche einerseits die Landwirtschaft schützen, ohne daß dadurch der Bestand der Jagd gefährdet wäre. Bei den verschiedenen Verhandlungen, welche in diesem hohen Hause über diesen Gegenstand geführt wurden, hat sich unser Klub immer auf den Standpunkt gestellt, daß in erster Linie die Interessen der Landwirtschaft zu schützen und erst, soweit dies damit vereinbarlich erscheint, die Jagd zu berücksichtigen ist.

Sicherheit ist die Grundbedingung für das Gedeihen der Landwirtschaft: Sicherheit von Besitz und Eigentum und daher auch

Rechtsschutz der Kulturen. Obwohl in der ländlichen Bevölkerung nun vielfach das Gerücht verbreitet ist, als ob ein Jagdgesetz in Aussicht wäre, welches im Sinne des ersten und zweiten Gesetzentwurfes in dem Satze gipfeln würde: »Jaga je fraj!« — ein Gerücht, welches bereits schlimme Folgen gezeitigt hat und möglicher Weise noch zeitigen kann, trotz dieser Gerüchte liegt ein Gesetzentwurf vor, der den eingangs erwähnten Bedingungen entspricht. Denn nach diesem Gesetzentwurf wird es unverantwortlichen und unkontrollierbaren Faktoren unmöglich gemacht, namentlich den Kleinbauer in einer Weise zu schädigen, wie dies nach den früheren Gesetzentwürfen geschehen wäre und in vollem Maße geschehen könnte.

Was die jagdlichen Interessen anbelangt, — diese haben wohl etwas schlecht abgeschnitten. Dies würde einleuchten, wenn man einen Vergleich ziehen würde mit den modernen neuen Jagdgesetzen der benachbarten Kronländer. Ich verweise diesbezüglich nur auf die Bestimmungen der §§ 65 und 66. Aber trotzdem erscheint der Bestand der Jagd immerhin noch möglich und wird dieselbe, ich hoffe es wenigstens, noch ferner einen Faktor im wirtschaftlichen Leben bilden.

Mit Rücksicht auf diese Umstände, welche ich hier angeführt habe, wird unser Klub für das Eingehen in die Spezialdebatte über den vorliegenden Gesetzentwurf stimmen. (Odobranje in ploskanje na levi — Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

Ker ni nihče več oglašen v generalni debati k besedi, je generalna debata zaključena in ima sklepčno besedo gospod referent.

Poročevalec Hladnik:

Nimam nič omeniti.

Deželni glavar:

Gospod referent nima nič omeniti, glasujmo torej o prehodu v specialno debato.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete temu, da se preide v specialno debato, da izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto s o g l a s n o.

Špecialno debato nameravam deliti v štiri dele. Prva špecialna debata bo obsegala I. poglavje, to je: »Lovska pravica in nje izvrševanje«, in sicer bo obsegala §§ 1. do 37.

Druga špecialna debata bo obsegala II. poglavje: »Lovskopolicijska določila«, ki obsega §§ 38. do 73.

Tretja specialna debata bo obsegala III. poglavje: »Škoda, storjena po lovu in divjačini«, obsegajoče §§ 74. do 96.

In končno četrta in zadnja specialna debata bo obsegala IV. poglavje: »Splošna določila o oblastvih in o postopanju izvenkazenjskih slučajev«, obsegajoče §§ 97. do incl. 110., tedaj vse ostale paragrafe in razven tega še uvodne člene I., II. in III. ter naslov in pa uvod.

Ali je kaj ugovora zoper to postopanje?

(Nihče ne ugovarja — Es erfolgt kein Widerspruch.)

Ni nobenega ugovora, tedaj se bo tako postopalo.

Otvorjam prvo specialno debato, obsegajočo I. poglavje, lovska pravica in nje izvrševanje.

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Hladnik:

Visoka zbornica! Jaz jemljem na znanje izvajanja in besede Njega ekselence gospoda deželnega predsednika. Ker se zanesem na to, da Njega ekselence, gospod deželni predsednik, to, kar reče, tudi izpolni, in ker bo gotovo vplival na to, da se bodo naročila tako izvrševala, kakor je on omenil, da bodo občine vedno dobivale obvestilo, kje se napravlja kak nov samosvoj lov in da imajo občine že po naravnem pravu pravico se pritožiti, zato predlagam zahtevani dodatek v tej obliki, da bi se drugi odstavek § 4. glasil takole:

»Ako je nastalo ali se povečalo takšno zemljišče, kakor je označeno v predstojećem odstavku, po uveljavljenju tega zakona, pristoji samosvoj lov na tem zemljišču, oziroma na delih, s katerimi se je povečalo, le potem in v toliko, v kolikor se z izvrševanjem samosvojega lova ne oškodujejo koristi deželne kulture v dotičnem ozemlju. O tem razsoja v drugi stopnji deželna vlada v sporazumu z deželnim odborom in, če se sporazum ne doseže, poljedelsko ministrstvo.«

Nemški tekst:

»Wenn ein derartiger Grundkomplex, wie er im vorstehenden Absatze bezeichnet erscheint, erst nach Inkrafttreten dieses Gesetzes entstanden ist oder vergrößert wurde, entsteht die Berechtigung zur Eigenjagd auf diesem Grundkomplexe, beziehungsweise auf den Teilen, um welche er vergrößert wurde, nur dann und insoweit, als mit der Ausübung der Eigenjagd nicht die Interessen der Landeskultur im betreffenden Gebiete geschädigt werden. Hierüber entscheidet in zweiter Instanz die Landesregierung im Einvernehmen mit dem Landesausschusse und, falls dieses Einvernehmen nicht zustande kommt, das Ackerbauministerium.«

Prosim, da visoka zbornica to izpremembo vzame na znanje in jo sprejme.

Deželni glavar:

Otvorjam debato. K besedi se je oglasil, in sicer contra, gospod poslanec dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Visoka zbornica! V § 28. čitamo v 1. odstavku: »Izvrševati občinski lov po izvedencih, ki jih nastavi občinski odbor, je dopustno itd.«

V nemškem tekstu: »Die Ausübung einer Gemeindejagd durch Sachverständige, welche der Gemeindevorstand zu bestellen hat, ist zulässig itd.«

Izraz »izvedenec« se mi ne zdi pravilno izražen, kakor tudi v nemškem tekstu ne »Sachverständiger«, kajti pod tem izrazom se lahko razume različno in morda bi kak okrajni glavar mislil, da se morejo za to nastaviti samo možje, ki imajo posebno izkušnjo, katerih pa v nekaterih občinah ni na razpolago. Torej je ta izraz na eni strani preveč splošen, na drugi strani pa zopet preveč tesnosrčen in zaraditega predlagam, da bi se glasil § 28., 1. odstavek takole: »Izvrševati občinski lov po zaupnih osebah (lovskih oskrbnikih) itd.«

Nemško: »Die Ausübung einer Gemeindejagd durch vertrauenswürdige Personen (Jagdpfleger) usw.«

Tudi nadalje se naj povsod beseda »izvedenec« namesti z besedo »lovski oskrbnik« in beseda »Sachverständige« z »Jagdpfleger«.

Deželni glavar:

Ta predlog stoji v debati. Ali želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, je debata zaključena in ima sklepčno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec Hladnik:

Se popolnoma strinjam s predlogom, ki ga je stavil gospod dr. Lampe, ker je z besedo »lovski oskrbnik« stvar veliko bolj jasno izražena, kajti beseda »izvedenec« bi se dala lahko razlagati na različne načine. Zato prosim, da visoka zbornica sprejme besedilo, kakor ga predlaga gospod dr. Lampe.

Deželni glavar:

Bomo sedaj glasovali, in sicer glasujemo skupaj o §§ 1. do incl. 27. po besedilu, kakor ga predlaga upravni odsek.

Prosim tiste gospode, kateri pritrujete temu besedilu, da izvolite vstati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

To besedilo je sprejeto.

Sedaj bomo glasovali o § 28., in sicer s to izprembo, kakor jo predlaga gospod poslanec dr. Lampe. Gospod dr. Lampe namreč predlaga, da bi se namesto: »Izvrševati občinski lov po izvedencih«, reklo »Izvrševati občinski lov po zaupnih osebah (lovskih oskrbnikih)«, oziroma nemški: »Die Ausübung einer Gemeindejagd durch vertrauenswürdige Personen (Jagdpfleger)«.

Bomo glasovali najprej o besedilu, kakor ga predlaga gospod poslanec dr. Lampe. Če se to besedilo sprejme, bo to samoposebi smatrali tako, da se ima beseda »izvedenec«, oziroma »Sachverständiger« povsod v zakonu namestiti z besedo »lovski oskrbnik«, oziroma »Jagdpfleger«, kakor to tudi stoji v predlogu gospoda poslanca dr. Lampeta.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete § 28. po predlogu gospoda poslanca dr. Lampeta, da izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešen § 28. po predlogu gospoda poslanca dr. Lampeta.

Potemtakem se bo beseda »izvedenec«, oziroma »Sachverständiger« tudi povsod drugod v zakonu namestila z besedo »lovski oskrbnik«, oziroma »Jagdpfleger«.

Sedaj bomo glasovali o §§ 29. do 37. po besedilu, kakor ga predlaga upravni odsek.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete temu besedilu, da izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešeno I. poglavje.

Sedaj prehajamo k 2. specialni debati, lovsko-policijska določila, obsegajoči §§ 38. do 73. inkluzivno.

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Hladnik:

Prosim, da visoka zbornica sprejme vse te paragrafe z izpremembami, ki sem jih navedel že v generalni debati.

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi sta oglašena, in sicer contra gospod poslanec pl. Schollmayer, pro pa gospod poslanec grof Margheri. Besedo ima gospod kontragovornik poslanec pl. Schollmayer.

Abgeordneter von Schollmayer-Lichtenberg:

Was den Paragraphen 50 über die Schonungsvorschriften betrifft, hätte ich nur einige ganz kurze Bemerkungen hinzuzufügen. Es erscheint sonderbar, daß bei einer einzigen Wildart die Schonzeit nur dem weiblichen und nicht auch dem männlichen Wilde zugebilligt wird. Das nimmt sich nicht

nur als ein zoologisches Kuriosum, sondern auch als Kuriosum vom Standpunkte des Naturschutzes und der Gesetzgebung aus. Es handelt sich hiebei um das männliche Rotwild. Für das weibliche Rot- und Dammwild wird eine Schonzeit bestimmt, für das männliche nicht, obwohl es bisher eine Schonzeit hatte, und zwar vom 1. November bis 30. Juni.

Ich stelle daher den Abänderungsantrag:

»Im § 50 des Entwurfes des Jagdgesetzes ist nach dem Satze: »Bei Ausübung der Jagd ist folgende Schonzeit zu beachten«

einzuschalten:

»für männliches Rot- und Dammwild vom 1. November bis 30. Juni.«

Es wäre bei diesem Paragraphen noch auf andere notwendige und mögliche Abänderungen hinzuweisen, aber ich werde mich darauf nicht einlassen, nachdem einer meiner Herren Klubgenossen auf dieselben des näheren eingehen wird.

Deželni glavar:

K besedi prihaja sedaj progovornik gospod poslanec grof Margheri.

Abgeordneter Graf Margheri:

Hohes Haus! Auch meine Ausführungen gelten dem § 50 des Gesetzentwurfes. Dieser § 50 ist zustande gekommen einerseits dadurch, daß man die in den früheren Schongesetzen festgesetzten Schonzeiten einfach übernommen hat, anderseits dadurch, daß einige Änderungen später dazugekommen sind. Darauf weisen verschiedene Merkmale hin, indem als Schluß der Schonzeit in einigen Fällen der Letzte des Monates, in anderen der Anfangstag des nächsten Monates angeführt erscheint, ohne ein bestimmtes System. Namentlich findet sich in dem jetzt bestehenden Schongesetze bei jenen Wildgattungen, deren Jagd in der Mitte des Monates beginnt, als Schlußtag der Schonzeit meist der 15. Nun ist hier in Krain ein alter Usus, daß am 15. alle Jäger hinausgehen, am 15. jenes Monates, in welchem die Jagd beginnt, — ob die Bauern auch, das ist mir nicht bekannt; gewiß aber die Herrenjäger, was eigentlich dem Wortlaute dieses Gesetzes nicht entspricht.

Um also einerseits diese schwankende Textierung zu vermeiden und diesbezüglich die Praxis in Übereinstimmung zu bringen mit dem jetzigen neuen Gesetze, habe ich beabsichtigt, die Schonzeiten so zu fixieren, wie es einer einheitlichen Kodifizierung entspricht, und habe überall, wo die Schonzeit am Letzten aufhört, den letzten Tag des Monates gesetzt, an jenen Stellen aber, wo die Schonzeit

in der Mitte des Monates aufhört, den 14. des Monates eingesetzt, und zwar einheitlich bei allen Wildgattungen. Um aber allen Zweifel auszuschalten, habe ich dann eine Bemerkung beigefügt, und zwar zwischen dem letzten und vorletzten Absatze des § 50, welcher daher nach meinem Abänderungsantrage so lauten würde:

»§ 50.

Bei Ausübung der Jagd ist folgende Schonzeit zu beachten:

1. für weibliches Rot- und Dammwild und Wildkälber vom 1. Februar bis 30. September;
2. für den Steinbock vom 1. Dezember bis 31. August, für die Steingais und das Steinkitz das ganze Jahr;
3. für Gemsböcke vom 15. Jänner bis 31. Juli;
4. für Gemsgaise und Gemskitze vom 1. Dezember bis 14. August;
5. für Rehböcke vom 1. Februar bis 14. Mai;
6. für Rehgaie und Rehkitz vom 1. Jänner bis 14. September;
7. für Hasen vom 15. Februar bis 31. Juli;
8. für Auerhähne und Rackelhähne vom 1. Juni bis 31. März;
9. für Birkhähne vom 15. Juni bis 31. März;
10. für Auer- und Birkhennen das ganze Jahr;
11. für Fasanen vom 1. Februar bis 14. August;
12. für Hasel-, Schnee- und Steinhühner vom 1. Februar bis 14. August;
13. für Rebhühner und Wachteln vom 1. Dezember bis 14. August;
14. für Waldschnepfen vom 1. April bis 14. August;
15. für Stockenten vom 15. März bis 31. Juli;
16. für andere Wildenten, dann Gänse, Sumpf- und Wasservögel vom 15. April bis 30. Juni;
17. für Wildenten vom 15. Februar bis 14. Mai.

Beim Rot-, dann Reh- und Gemswild gilt das Jungwild als Kalb oder Kitz bis zum 1. Juli des nach der Geburt folgenden Jahres.

Die Ausübung der Jagd ist erst von dem auf den letzten Tag der angeführten Schonzeiten folgenden Tage an gestattet.

Im Falle die Landesregierung gemäß § 2, Absatz 2, Tierarten als jagdbare erklärt, kann sie im Verordnungswege im Einvernehmen mit dem Landesausschusse Schonzeiten für diese Tierarten festsetzen, wenn die Festsetzung solcher Zeiten behufs Erhaltung eines den jagdlichen Verhältnissen des Landes angemessenen Wildstandes erforderlich ist.

Damit wäre jeder Zweifel ausgeschlossen und der Paragraph würde in dieser Textie-

rung jedenfalls deutlicher sein als nach der Textierung des vorliegenden Gesetzentwurfes. Ich empfehle daher diese Textierung zur Annahme.

Was die Schonzeit für den Hirsch anbelangt, so würde das eine Ergänzung sein und ich empfehle den Antrag meines Herrn Vorredners, aber ich habe das in diesem Antrage nicht aufgenommen. Mein Abänderungsantrag ist nur rein formell, in merito ist gar nichts geändert, sondern es handelt sich nur um die Textierung.

Ich empfehle daher beide Anträge dem hohen Hause zur Annahme.

Deželni glavar:

Predlogi, ki jih stavljata gospoda poslanca pl. Schollmayer in grof Margheri, stoje v debati.

K besedi se je oglasil gospod poslanec dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Visoka zbornica! Zakonski načrt, kate-rega imate pred seboj, je plod dolgotrajnih obravnav, je bil predmet interministerijalne konference in kar se je tam dognalo, leži pred nami. Vsled tega je nevarno, da bi se spuščali v kake izpremembe, četudi navidežno upravičene. Dasi so te izpremembe na prvi pogled malenkostne, pride vendar lahko v nevarnost cel zakon. Zatorej se ne morem strinjati z vsemi izpremembami, ki jih predlaga upravni odsek. Jaz se ne bom spuščal v meritorno utemeljitev tega pomisleka, ker ta glavni pomislek je že sam po sebi čisto jasen. Poročilo upravnega odseka pravi: Pri § 43. naj se glasi drugi odstavek: »Razentega se smejo tudi lovskim gostom, če nočejo rajši kupiti letne karte, izdajati lovske karte z veljavnostjo 30 dni, ki se štejejo od dne izdaje; za take karte je plačevati takso 4 K. Tujezemci plačajo za vse karte dvojno takso.« Da naj tujezemci plačajo dvojno takso, to je po mojem mnenju opravičeno in jaz bi glasoval za to, ako ne bi prišlo s tem nekaj novega v zakon, kar bi dalo povod, da bi se sankcija zavlekla. Zaraditega bom glasoval zoper to izpremembo in predlagam, da ostane pri besedilu deželnega odbora.

Potem pravi poročilo upravnega odseka pri § 56., naj se glasi 1. odstavek: »V selskih občinah, v katerih se posebno neguje vinstvo, sadjarstvo ali zelenjadarstvo, sme občinski odbor skleniti, da je v vsej selski občini ali . . .« — to je odsek naredil, v predlogu deželnega odbora je to izpuščeno — ». . . pa v posameznih katastralnih občinah zajca zatreti«. Ta interpretacija, ki je prišla v zakonsko predlogo po upravnem od-

seku, je tudi nekoliko nevarna, in predlagam zaradi tega, da ostane pri besedilu deželnega odbora. Zadnji odstavek tega paragrafa naj se pa sprejme, kakor ga predlaga odsek.

V § 57. naj se po poročilu upravnega odseka dostavi tretji odstavek, glaseč se: »Isto velja za divjačino, ki prihaja iz hladilnic in zmrzovalnic.« Meritorno je ta dostavek upravičen, ampak prvič pri nas sedaj še nimamo takih hladilnic in zmrzovalnic, dasi bi bilo žetlet, da jih zlasti mestna občina ljubljanska čimprej naredi, ampak sedaj jih še ni, in ako bi bila divjačina v takih hladilnicah, potem bi se moralo vse potrebno odrediti, da se ne bi morda vršila kaka zloraba proti določilom lovskega zakona. Zato ni nobene škode, ako za sedaj ta dostavek opustimo.

Pri § 69. naj se po poročilu upravnega odseka glasi drugi odstavek takole: »Pri tem pa so izvzeti lovski psi lovskega upravičenca, ako med gonjo, ki se sme vršiti le od 1. septembra do 1. februarja, zaidejo na posebni lovski okoliš.« Iz navedenih vzrokov predlagam, da se tudi tukaj ostane pri besedilu deželnega odbora.

Pri § 73. je pa izprememba na besedilu deželnega odbora, kakor jo predlaga upravni odsek, upravičena, in zaradi tega predlagam, da se vzame to besedilo.

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil gospod poslanec grof Margheri.

Abgeordneter Graf Margheri:

Hohes Haus! Die Ausführungen des Herrn Vorredners sind ganz gewiß gewichtig und schwerwiegend, da es ja wünschenswert wäre, daß das Jagdgesetz so rasch als möglich zur Geltung komme. Nur möchte ich aber zu § 56, — das ist jener Paragraph, welcher bestimmt, daß die Gemeinden in ihren Jagdgebieten den Hasen als Schädling erklären können, — folgendes bemerken: § 13 spricht von der Bildung von Jagdgebieten und führt dann an, daß Katastralgemeinden als Jagdgebiete angesehen werden können. Ich glaube daher, daß die Stilisierung des § 56 im Sinne des Antrages des Verwaltungsausschusses viel logischer ist und daher diesbezüglich von Seite der Regierung kein Anstand sein würde, diese Bestimmung zur Allerhöchsten Sanktion vorzulegen. Ich glaube also, daß dieser Paragraph in dem Sinne zu beschließen wäre, wie ihn der Verwaltungsausschuß beantragt.

In merito möchte ich darauf hinweisen, daß es in Krain vielfach Ortsgemeinden gibt, welche viele Steuergemeinden umfassen. So hat zum Beispiele die Ortsgemeinde Sct. Mi-

chael-Stopitsch 14 Steuergemeinden, — viele andere haben 7 bis 8 und auch mehr, — und ich zweifle nicht, sobald das neue Gesetz in Wirksamkeit tritt, daß nicht die Ortsgemeinden als ganzes, sondern daß vielfach die Steuergemeinden Jagdgebiete bilden werden. Und da wäre manche Ortsgemeinde schwer geschädigt, wenn die ganze Gemeinde gezwungen wäre, im Interesse einer Steuergemeinde die Bestimmung aufzunehmen, daß der Hase als Schädling zu betrachten ist. Es ist dies entschieden eine Einschränkung der Gemeinde.

Zu § 69 möchte ich bemerken, daß das bisher bestehende Schongesetz das Brackieren mit Jagdhunden auch schon eingeschränkt hat, also das Auslassen dieser Bestimmung mehr oder weniger auf ein Versehen zurückzuführen ist, und wenn wir diesen Mangel dadurch gutmachen, daß wir den Antrag des Verwaltungsausschusses aufnehmen, so wird das ganz gewiß kein Hindernis sein, das Jagdgesetz zur Allerhöchsten Sanktion zu unterbreiten.

Ich beantrage daher die Fassung, wie sie der Verwaltungsausschuß angenommen hat.

Deželni glavar:

Nihče ni več oglašen k besedi, debata je torej zaključena in ima sklepčno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec Hladnik:

Nasproti izvajanjem gospoda poslanca pl. Schollmayerja si dovolim pripomniti, da se pač ne morem ogrevati za jelena. Saj vemo, da ravno v tistih deželah, kjer je jelen zelo razširjen, silno škodo dela in da se ljudje čez to zelo pritožujejo. Te živali ni tako malo. Na Nižjeavstrijskem so l. 1908. ustrelili 4800 jelenov in v celi totranski državni polovici je bilo v enem letu postreljenih 18.141 jelenov. V teh številkah so pa zapopadeni samo oni jeleni, kar so jih ustrelili lovci, oni jeleni pa, ki so jih ustrelili divji lovci, pa niso izkazani nikjer. Pri nas ta žival še ni posebno razširjena, ako bi se pa uvedel za to vrsto živali kak prepovedan lovski čas, bi se pa znala bolj razširiti. Zatorej prosim, da ostane pri besedilu, kakor ga predlaga deželni odbor, in ravnotako glede drugih živali, to pa ravno iz tistega vzroka, kakor ga je navajal gospod dr. Lampe, ker če bi le količjak izpreminjali na tem zakonskem načrtu, bi centralna vlada rekla, da to ni več kompromisni predlog in da ga ne more predložiti v sankcijo. Dovolil bi si pripomniti, da smo o tem zakonu že dvakrat debatirali. Zakaj pa gospodje, ki prihajajo danes s svojimi izpreminjevalnimi predlogi,

niso že lansko leto ali pa l. 1909. prišli s temi predlogami? Takrat bi se jim brez pomisleka akomodirali in ti predlogi bi se potem sprejeli tudi v kompromisni predlog. Glede § 56. bi si pa dovolil to-le omeniti: Res je upravni odsek sklenil, da se sme po posameznih katastralnih občinah zajca zatreti ali iztrebiti, ni pa nikjer rečeno, da bi se moralo to ekspresno zgoditi, saj se samo po sebi razume, da naj občinski odbor sklepa po svoji previdnosti in prepričanju, če je treba zajca zatreti v celi občini ali pa v posameznih katastralnih občinah.

Jaz torej mislim, da je popolnoma prav, da je upravni odsek to besedilo sklenil, ampak neobhodno potrebno to ni, ker se tudi brez tega lahko doseže to, kar gospodje žele.

Deželni glavar:

Bomo glasovali. K §§ 38., 39., 40., 41. in 42. ni stavljen noben izpreminjevalni predlog, tedaj bomo glasovali o teh paragrafih po besedilu, kakor ga predlaga odsek.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujejo tem predlogom po besedilu upravnega odseka, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Sedaj bomo glasovali o § 43. Pri § 43. predlaga gospod poslanec dr. Lampe, naj se vpostavi zopet besedilo, kakor ga predlaga deželni odbor.

Bomo torej glasovali najprej o predlogu gospoda poslanca dr. Lampeta.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujejo predlogu gospoda poslanca dr. Lampeta, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto. Sedaj bomo glasovali o §§ 44., 45., 46., 47., 48. in 49. K tem paragrafom ni stavljen noben izpreminjevalni predlog, in bomo glasovali torej o teh paragrafih po besedilu, kakor ga predlaga upravni odsek, ki soglaša z besedilom deželnega odbora.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s tem besedilom, da izvolijo vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Sedaj prihajamo k § 50. K temu paragrafu sta stavljena dva izpreminjevalna predloga, in sicer predlog gospoda poslanca pl. Schollmayerja, ki se glasi (bere — liest):

»Im § 50 des Entwurfes des Jagdgesetzes ist nach dem Satze:

»Bei Ausübung der Jagd ist folgende Schonzeit zu beachten.« einzuschalten: »für männliches Rot- und Dammwild vom 1. November bis 30. Juni.«

Prosim tiste gospode, ki pritrjujejo predlogu gospoda poslanca pl. Schollmayerja, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog je odklonjen.

Drugi izpreminjevalni predlog je stavil gospod poslanec grof Margheri. Ali se zahteva, da ga še enkrat prečitam? (Klici — Rufe: »Ne!«) To se ne zahteva, torej prosim tiste gospode, ki pritrjujejo izpreminjevalnemu predlogu gospoda poslanca grofa Margherija, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Je odklonjen.

Sedaj glasujmo o § 50., kakor ga predlaga v soglasju z deželnim odborom upravni odsek.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s § 50., po besedilu upravnega odseka, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Je sprejet.

K §§ 51., 52., 53., 54. in 55. ni stavljen noben izpreminjevalni predlog.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujejo tem paragrafom po besedilu odsekovem, odnosno po besedilu deželnega odbora, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Prihajamo sedaj k § 56. Tukaj predlaga odsek napram besedilu deželnega odbora nekatere izpremembe. Gosp. poslanec dr. Lampe pa predlaga, da se ta paragraf sprejme po besedilu deželnega odbora, izvzemši zadnji odstavek, glede katerega je ravno tako kakor glede 2. odstavka tudi on priporočal, da se sprejme po besedilu odsekovem. Tedaj bomo glasovali o predlogu gosp. poslanca dr. Lampeta, da se sprejme ta paragraf tako, kakor ga predlaga deželni odbor, izvzemši drugi in zadnji odstavek, katera naj bi se sprejela po predlogu upravnega odseka.

Prosim tiste gospode, ki se s tem predlogom strinjate, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto, in je torej ta paragraf sprejet tako, kakor je predlagal gospod poslanec dr. Lampe.

Sedaj prihajamo k § 57. Pri § 57. predlaga upravni odsek, naj se dostavi nov tretji odstavek, gospod poslanec dr. Lampe pa predlaga, da se sprejme ta paragraf nespremenjeno po besedilu, kakor ga predlaga deželni odbor.

Bomo torej glasovali o predlogu gospoda poslanca dr. Lampeta.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s tem, da se sprejme ta paragraf, kakor predlaga gospod posl. dr. Lampe, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

K §§ 58., 59., 60., 61. itd. do incl. 68. ni stavljen noben izpreminjevalni predlog. Torej bomo glasovali o teh paragrafih skupno po be-

sedilu odsekovem, ki soglaša z besedilom deželnega odbora.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete tem paragrafom, da izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Prehajamo sedaj k § 69. K temu paragrafu predlaga odsek izpremembro, in sicer k drugemu odstavku. Gospod poslanec dr. Lampe pa predlaga, da se sprejme ta paragraf neizpremenjeno po besedilu deželnega odbora. Bomo glasovali o predlogu gospoda dr. Lampeta.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s tem, da se sprejme § 69. po predlogu gospoda dr. Lampeta, to je po besedilu deželnega odbora, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

K § 70., 71., 72. in 73. ni stavljen noben izpreminjevalni predlog in bomo glasovali torej o teh paragrafih po besedilu odsekovem.

Prosim tiste gospode, ki sprejmete te paragrafe po odsekovem besedilu, da izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešeno II. poglavje. Prehajamo sedaj k III. poglavju, to je »škoda, storjena po lovu in divjačini«, obsegajočemu §§ 74. do 96.

Prosim gospoda poročevalca, da uvede razpravo!

Poročevalec Hladnik:

Nimam nič omeniti.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec nima nič omeniti. Ali želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker nihče ne želi besede, je debata zaključena in bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki sprejmete tretje poglavje, to je §§ 74. do 96., po besedilu odsekovem, odnosno po besedilu deželnega odbora, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

S tem je rešeno III. poglavje in prehajamo sedaj k četrti specialni debati, obsegajoči IV. poglavje, »Splošna določila o oblastvih in o postopanju izven kazenskih slučajev«, to je §§ 97. do 110., in nadalje uvodne člene, naslov in uvod zakona.

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Hladnik:

Nimam nič omeniti.

Deželni glavar:

Otvaram debato. Ali želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki sprejmete §§ 97. do 110., nadalje uvodne člene I., II. in III. po besedilu odsekovem, ki soglaša z besedilom deželnega odbora, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Sedaj bomo glasovali še o naslovu in uvodu.

Prosim tiste gospode, ki sprejmejo naslov in uvod zakona, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Sedaj bomo glasovali o zakonskem načrtu v celoti.

Prosim tiste gospode, ki sprejmete načrt tega zakona v celoti, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Zakonski načrt je sprejet tudi v celoti.

Sedaj prosim glasovati še o drugi točki odsekovih predlogov, ki se glasi:

»Deželnemu odboru se naroča, da izposluje za ta zakonski načrt Najvišje odobrenje.«

Prosim tiste gospode, ki sprejmete tudi to točko, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta zadeva. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links.)

Sedaj se je oglašil k besedi za odgovor na neke interpelacije Njega ekselenca gospod deželni predsednik. On ima besedo.

C. kr. deželni predsednik baron Schwarz:

V seji dne 24. septembra t.l. stavili so gg. poslanci Ribnikar in tovarišini name interpelacijo glede pomanjkanja gozdnih sadik.

Čast mi je na to interpelacijo sledeče odgovoriti:

Pogozdovalno delovanje malih gozdnih posestnikov na Kranjskem, ki se je zadnja leta razširilo nad navadno mero, — kar je iz gošpodarskega stališča kar najbolj odobravati — je privedlo do tega, da je nekatero leto res primanjkovalo na Kranjskem vzgojenih, prikladnih sadik.

Akoravno nimamo nobene zakonite določbe, da bi morala država priskrbovati gozdnim posestnikom za pogozdovanje potrebnih gozdnih sadik, je vendar država, osobito v deželah, kjer se zasebni podjetniki nezadostno ali sploh ne pečajo z vzgojevanjem gozdnih sadik,

ustanovila v svrhu pospeševanja gozdoreje primerno število gozdnih drevesnic, iz katerih morejo v prvi vrsti mali gozdni posestniki prav lahko in po nizki ceni dobivati potrebnih jim gozdnih sadik.

Tudi na Kranjskem se je v tej zadevi delovalo na to, da se je ustanovilo polagoma, kakor je zahtevala rastoča potreba, petero državnih gozdnih drevesnic, in sicer v Ljubljani, Rudolfovem, Kočevju, Črnomlju in Gorenjem Logatcu, ter omogočila naprava šestere okrajnih gozdnih drevesnic, in sicer na Vrhniki, v Kamniku, Litiji, Kranju, Predvoru in Ratečah in občinske gozdne drevesnice v Cerknici, s tem, da so se dovolile državne subvencije in izposlovale deželne podpore; njih oskrbovanje se je poverilo gozdarsko-tehničnemu osebju politične oblasti. Vrhtega je napravila komisija za pogozdovanje Krasa po eno drevesnico v Postojni in Vrhpolju, da deloma razbremeni državne gozdne drevesnice, do katerih se stavi vedno večje zahteve glede dobavljanja sadik.

Iz navedenih štirinajst gozdnih drevesnic, obsegajočih skupno $8\frac{1}{2}$ ha, je bilo mogoče oddati leta 1912. čez 6 milijonov za pogozdovanje sposobnih sadik; skupna zaloga sadik pa je dosegla v teh drevesnicah koncem leta 1912. že čez 25 milijonov in je torej možnost dana, da se prihodnja leta število za oddajo sposobnih sadik znatno zviša.

Ker se za vzgojo gozdnih sadik rabi doba dveh do štirih let — kar je odvisno od drevesne vrste — se mnogokrat pripeti, da med to dolgo dobo elementarne nezgode del gozdnih sadik uničijo ali toliko poškodujejo, da v rasti zaostane, vsled česar se zaloga zmanjša in se mora tedaj oddaja sadik omejiti.

Tako so trpele gozdne sadike v poletju l. 1911. po suši in na spomlad l. 1912. in 1913., kakor znano, po pozno nastopivšem mrazu. Posledica tega je bila, da se je moglo oddati spomladi leta 1913. le nekaj čez 4 milijone sadik.

Pri podeljevanju sadik se je vpoštevalo v prvi vrsti ubožne in manj premožne gozdne posestnike, kateri si drugače ne morejo nabaviti gozdnih sadik. Tem so se oddajale sadike po ceni lastnih upravnih stroškov, namreč po eno, oziroma dve kroni tisoč komadov; ta cena dosega komaj četrtno vrednosti sadik.

Dokaz temu, da se je pri podeljevanju sadik kar najbolj mogoče oziralo na dejanske potrebe, je dejstvo, da se je spomladi leta 1913. podelilo izmed 1324 strank, ki so naročile skupno 2.824.000 sadik, 1255 strankam 2.061.000 komadov sadik. Vsega skupaj je prijavilo tekom zadnjih petih let 6343 nepremožnih strank naročila na skoraj 16 milijonov sadik in se je dovolilo 5881 strankam 11 milijonov in 260.000 sadik po ceni upravnih stroškov.

V še izdatnejši meri se ni moglo zadostiti tem naročilom, ker so državne gozdne drevesnice vezane, pokriti tudi potrebsčino komisije za pogozdovanje Krasa na Kranjskem, ki znaša vsako leto skoro 2 milijona sadik, in je treba nadalje, ako le mogoče, vpoštevati tudi naročila premožnejših malih gozdnih posestnikov, ki morajo ugoditi oblastvenim pogozdovalnim ukazom in prejmejo v to svrhu gozdne sadike po polni, v tarifu določeni ceni. Sadike se nakažejo poslednje imenovanim posestnikom le v toliko, v kolikor dopušča zaloga v državnih gozdnih drevesnicah; večkrat se pač dogodi, da je treba mnogo prepozno dospelih prošenj odbiti, ker je zaloga potekla. Končno se izrečno omenja, da se zadnjih osem let izven dežele ni oddalo več nikakih sadik; ako se je to poprej včasih dogodilo, se je izvršilo le na odredbo c. kr. poljedelskega ministrstva, oddal pa se je tedaj le preostanek takih sadik (črnih in gozdnih ali belih borov), ki jih na Kranjskem zasebni gozdni posestniki le redkokedaj zahtevajo.

Deželna vlada je, prepričana o važnosti gozdarstva na Kranjskem, vedno delovala na pomnožitev gozdnih drevesnic.

Dočim je bilo, kakor sem bi poprej omenil, leta 1905. le pet gozdnih drevesnic — namreč dve državni in tri okrajne — se je sčasoma njih število pomnožilo, tako da je danes na Kranjskem vsega skupaj štirinajst naprav, s ploščino skupaj $8\frac{1}{2}$ ha, iz katerih se bo moglo tedaj, ko bodo drevesnice v polnem obsegu donašale, oddajati edino na Kranjskem vsako leto gotovo kakih 8 milijonov sadik.

Dejstvo, da se kljub povečani ploskvi gozdnih drevesnic zares naraščajoči potrebi po gozdnih sadikah še vedno ne bo moglo popolnoma zadostiti v deželi, je napotilo deželno vlado, predlagati c. kr. poljedelskemu ministru, da se razširita dve obstoječih državnih gozdnih drevesnic — in sicer v Gor. Logatcu in Črnomlju — in ustanové tri nove državne gozdne drevesnice (v Postojni, Krškem in Škofji Loki); temu predlogu je imenovano ministristvo pritrdilo z razpisom z dne 24. julija t. l., štev. 30.427. Deželna vlada se je tudi pooblastila, da sme podaljšati pogodbo o zakupu velike gozdne drevesnice v Ljubljani, katera kmalu poteče, do leta 1926.

Iz teh izvajanj naj se izvoli spoznati, da bo preskrbljeno s pomnoženo vzgojo gozdnih sadik, da se zadosti naraščajoči potrebi, tako da bodo mogli v doglednem času mali gozdni posestniki dobivati v deželi sami vseh gozdnih sadik, kar jih bodo potrebovali. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links.)

Na interpelacijo, katero so gg. poslanci Lavrenčič, dr. Krek in tovariši vložili name v zadevi uravnave

Kamniške Bistrice, čast mi je sledeče odgovoriti:

V delni progi pri Ihanu, to je od kilometra 4'6 do kilometra 5'5, so uravnavna dela že izvršena in vršila se je tudi že kolavdacija, dotični operat izročil se je deželnemu odboru.

Sedaj ima v zmislu posledka komisijske obravnave z dne 25. do 27. julija 1912. leta, katere se je poleg zastopnikov prizadetih ministrstev udeležil tudi odposlanik deželnega odbora, priti na vrsto uravnava Bistrice v spodnjem teku, to je v progi od izliva do mostu pri Beričevem. Podrobni načrt za to ravno dva kilometra dolgo progo je že izgotovljen in od strani prizadetih ministrstev, kakor tudi od strani deželnega odbora odobren. Razmotriva se le še vsled neke opombe ministrstva za javna dela vprašanje, ali bi menda ne kazalo, na gotovih mestih uporabljati namesto dragega naravnega kamna umetni kamen; glede tega vprašanja je stopila deželna vlada v dogovor z deželnim odborom.

Odgovor deželnega odbora je ravnokar sedaj dospel na deželno vlado, in sicer v prid uporabe naravnega kamna.

Kakor hitro bode to postransko vprašanje tudi od strani prizadetih ministrstev ugodno rešeno, in kakor hitro bode dogovor, kateri je v zmislu zakona z dne 10. junija 1912. leta, dež. zak. šte. 37, skleniti med vlado in deželnim odborom in katerega osnutek je že bil predložen c. kr. poljedelskemu ministrstvu, od taistega odobren, bode mogoče pričeti z delom na tej delni progi.

Dela se bodo izvršila v lastni režiji in bode potemtakem mogoče uporabiti pri izvrševanju uravnavnih del domače delavske moči.

Glede v zadnjem odstavku predmetne interpelacije omenjenega uravnavanja pritokov Kamniške Bistrice naj omenim, da deželni odbor glede izvršitve dotične deželnozborske resolucije do sedaj še ni stopil v razpravo z deželno vlado.

V seji dne 24. septembra t. l. vložili so gg. poslanci dr. Pegan in tovariši name sledečo interpelacijo:

C. kr. okrajna glavarstva po deželi dovoljujejo gostilničarjem, da imajo odprte gostilne čez policijsko uro, pri tem pa se ne ozirajo na mnenje in želje lokalnih faktorjev, zlasti županstev in občinskih odborov. Gotovo je, da krajevne razmere in potrebe glede odprtja gostiln čez policijsko uro najbolj poznajo župani, oziroma občinski možje. Občina je zlasti zaradi občinskih taks interesirana na tem, da se jo vpraša, ali naj se dovoli odprtje gostiln čez policijsko uro ali ne, in zlasti tudi zaradi vzdrževanja reda in nočnega miru po občini. Umestno bi bilo, da bi c. kr. okrajna glavarstva zlasti takrat, kadar se podeljujejo trajna dovoljenja za to, da so gostilne odprte

čez policijsko uro, vprašala za mnenje pristojno županstvo, oziroma občinski odbor.

Zato vprašamo Nj. ekszellenco gospoda deželnega predsednika, če je pripravljen c. kr. glavarstvom dati tozadevna navodila.

Na to interpelacijo čast mi je odgovoriti, da je bilo c. kr. okrajnim glavarstvom že z odlokom z dne 28. maja 1911, št. 1177, zaukazano, da naj, preden izdajajo dovoljenje, gostilne odprte imeti čez policijsko uro, zaslišijo dotično županstvo.

Poleg te splošne naredbe je deželna vlada tudi v konkretnih slučajih posamezna okrajna glavarstva v tem zmislu opozorila, osobito tudi zaradi tega, da pridejo županstva v položaj odmeriti in pobirati dotično pristojbino.

Deželna vlada ni zapazila, da bi se okrajna glavarstva ne držala teh naročil in niti v interpelaciji niso navedeni posamezni slučaj, na katerih temelji trditev interpelacije.

Vendar bo deželna vlada opozorila okrajna glavarstva na omenjeni deželnovladni ukaz.

Deželni glavar:

Prehajamo sedaj k tretji točki dnevnega reda, to so poročila finančnega odseka, in sicer k točki:

3. Poročilo finančnega odseka:

a) o nujnem predlogu poslanca dr. Tavčarja in tovarišev glede regulacije učiteljskih plač (št. XXXVIII)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Krek:

Gospodje, finančni odsek se je posvetoval o nujnem predlogu gospoda poslanca dr. Tavčarja in je storil sklep, ki ga imate gospodje v rokah in o katerem prosim, da ga sprejmete. Ko se je sklepalo o imenovanem predlogu, se je splošno poudarjalo, da je zakon o pravnih razmerah učiteljstva potreben temeljite izpremembe. V tem zakonu imamo še sedaj določbo o biri, potem imamo popolnoma nezadostno določbo glede povračila selitvenih stroškov, če so bili učitelji prestavljeni iz službenih ozirov, potem imamo v disciplinarnem redu velike nejasnosti. Poprave, katere so morale priti na temelju raznih ukazov deželnega šolskega sveta, kažejo, da je treba tukaj v interesu šolstva in v interesu učiteljstva zakon temeljito izpremeniti po modernih načelih, in seveda je treba pri tem preosnovati tudi drugi oddelek, to je oddelek o učiteljskih plačah. Prepričan sem, da bi bil deželni odbor v sedanjih razmerah prišel s to prepotrebno izpremembo zakona o pravnih razmerah učiteljstva tudi, ako bi mi ne stavili tega predloga, toda nič ne škoduje, če se to zgodi, in zato je gotovo prilika, katero je dal predlog gospoda dr. Tavčarja, prava.

Kar se tiče izprememb drugega oddelka zakona o pravnih razmerah učiteljstva, sem dolžan, da povem nekatera načela, ki so se v tem oziru v odseku poudarjala. Reklo se je med drugim tudi to, da se mora ta zakon ozirati na to, da se dajo posebne nagrade učiteljem, ki se pečajo s sadjarstvom in da se goji pri učiteljih pouk v kmetijstvu. Potem se je poudarjalo, da je treba pri učiteljstvu gledati na to, da vsak učiteljski kandidat, preden postane definitivni, dobi priložnost, da pod nadzorstvom izkušenega učitelja, torej na večrazredni šoli, nekaj časa prakticira, seveda ne zastonj. Poudarjalo se je potem tudi dalje, naj se skrbi s tem, da se primerno uredi plače, da bodo tudi na enorazrednici v oddaljenih krajih prosili učitelji, ki so kolikor mogoče dobro kvalificirani.

Torej to so stvari, ki so se v odseku poudarjale in katere sem dolžan tukaj povedati. Zakaj nismo posameznih točk rešili v tem zmišlu, kakor predlaga gospod dr. Tavčar, za to mi dovolite tudi par opazk. Kar se tiče naročila, naj deželni odbor nemudoma izdela zakonski načrt, da se regulirajo plače učiteljstva že s 1. januarjem 1914 v zmislu državnih uradnikov, je to naročilo po soglasnem mnenju finančnega odseka popolnoma nemogoče in bi se to naročilo ne dalo izpeljati. Dalje je nemogoče, da bi se dovolile 25%ne draginjske doklade vsemu učiteljstvu brez izjeme počenši s 1. januarjem 1913, to je od dneva, ko mora biti proračun za leto 1913. rešen. Sedaj pa pride četrti predlog, da naj se 25%na draginjska doklada od 1. januarja 1913 nakloni vsemu učiteljstvu. Ta misel se je sprožila v finančnem odseku, toda poudarjalo se je popolnoma opravičeno, da ko bi se to sklenilo, se vidi, kakor da finančni odsek pri svojem naročilu, naj deželni odbor čim najprej predloži deželnemu zboru izpremembo zakona o pravnih razmerah učiteljstva, ni imel resnosti. Zaraditega, in pa še iz drugega razloga, da je tak predlog popolnoma lahko staviti ob času, ko se bo obravnaval proračun za l. 1914., se je tudi ta predlog v finančnem odseku odklonil.

S tem uvodom sem dovršil svojo nalogo in prosim, da visoka zbornica sprejme predlog finančnega odseka, ki se glasi (bere — liest):

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da izdela in predloži čimpreje deželnemu zboru razmeram in potrebam primerno izpremembo zakona o pravnih razmerah učiteljev z dne 29. aprila 1873, dež. zak. št. 22, in dodatnih novel.«

(Odobranje na levi — Beifall links.)

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil, in sicer contra, gospod poslanec dr. Triller.

Poslanec dr. Triller:

Visoka zbornica! Taka - le reč, kakršno nam priporoča finančni odsek, se imenuje v birokratičnem žargonu čisto navaden »šlajfar«. Če je že tako zavlačevanje že samoposebi nesimpatično, ima pa predlog finančnega odseka še skrito posebno tendenco in mentalno rezervacijo. Vsaj po mojem mnenju je skušal gospod poročevalec to prikriti z dozdevnimi strogo stvarnimi izvajanjem, ampak jaz moram gospodu dr. Kreku napraviti isti relativni kompliment, kakor sem mu ga napravil že v proračunski debati — »denn was er weise verschweigt, darin zeigt sich der Meister des Stiles«. Mi smo za učiteljstvo zahtevali kruha, finančni odsek pa mu ponuja trdi kamen novega disciplinarnega reda. Če bi imel finančni odsek le količkaj dobre volje, tedaj bi se prilagodil predlogu gospoda dr. Tavčarja, da se posplošijo vsaj draginjske doklade in naklonijo vsemu učiteljstvu. Tega pa finančni odsek ni storil, gospod poročevalec tudi ne in zaraditega je zame čisto jasno, da se skriva sramežljivo za »šlajfar« in da je absolutni predpogoj vsaki regulaciji učiteljskih plač popolno politično zaslužnenje učiteljskega stanu. (Klici v središču — Rufe im Zentrum: »Tako je!« — Poslanec — Abgeordneter Dr. Pegan: »Saj Vam je zadnjič Drobnič povedal, kaj se od učiteljev zahteva!«) Ta politika, moja gospoda, je nadvse usodna, usodna in pogubna in ta politika mora imeti za posledico beg vse značajne mladine pred učiteljskim stanom in katastrofo našega šolstva. (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »V staro Srbijo bojo šli!«) V staro Srbijo ravno ne, mogoče pa na Štajersko, ali pa tja, kjer so učitelji bolje plačani. Pri nas so pazniki prisilne delavnice boljše plačani kakor učitelji, in v Ljubljani ima nadučitelj slabšo plačo kakor pa njegov sluga. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Lampe: »Se bo vse uredilo!«) Pri proračunski debati se je na usta današnjega gospoda poročevalca naglašalo dozdevno velikansko povzdignjenje šolstva, odkar gospodari v deželi S. L. S. Ampak, moja gospoda, jaz sem tega prepričan, da je vsako povzdignjenje ljudskega šolstva nemogoče, dokler učiteljstvu ni priznan vsaj eksistenčni minimum, dokler nimamo zadovoljnega učiteljstva, dokler učitelj ni svoboden državljan in dokler nad učiteljem ne stoji nihče drug nego šolski zakon in njegova lastna vest. To je moje prepričanje. Trditev dvignjenja ljudskega šolstva od strani večine te zbornice je pa še zaraditega problematična, ker je težko govoriti o povzdignjenju ljudskega šolstva tam, kjer je še 44% vseh teh šol enorazrednic, in če kažete na tistih par osemrazrednic, potem jaz pravim, da so te osemrazrednice v današnjih razmerah Potemkinove vasi in nič drugega.

(Poslanec — Abgeordneter Dr. Lampe: »To so lepe šole!«) Veliko se je govorilo v proračunski debati o povzdigi šolstva in povzdignjenju kulturnega nivoja našega naroda, ampak, gospoda moja, oprostite, da sem tukaj neveren Tomaž, zakaj o dviganju šolstva in o dviganju kulturnega nivoja ni mogoče govoriti, dokler so pred durmi Ljubljane mogoče »vodiške Johance«. (Smeh na levi — Gelächter links. — Poslanec — Abgeordneter Jarc: »Ljubljanski liberalci so jo hodili najbolj gledat!«) So naivni ljudje, ki so pričakovali boljše usode tega nujnega predloga. Jaz se ne štejem med te naivneže, odkar ste zavrnili nadvse skromen predlog tovariša Reisnerja v proračunski razpravi, ki je izzvenel v to, da se, dokler se učiteljske plače radikalno ne uredi, dovoljujejo vsaj draginjske doklade brez razlike stranke. Tega predloga niste sprejeli in s tem ste, moja gospoda, pokazali, da je tisto izboljšanje naših medsebojnih razmer, o katerih je precej simpatično govoril pri neki priliki današnji gospod poročevalec, nemogoče, dokler tega kulturnega madeža, da smo danes na zadnjem mestu glede plač prvega našega kulturnega delavca v celi Avstriji, ne izbrišete; in dokler tega madeža vsaj deloma ne odpravimo, je boj do noža neizogiben. (Smeh na levi — Gelächter links.) Jaz to tembolj obžalujem, ker, če bi bilo le trohico dobre volje, bi se marsikaj uglasilo v našem razdrapanem javnem življenju, in nihče več bi potem ne skakal čez jarek, kjer bi bil most.

Moja gospoda, pred dvema letoma je naš velečenjeni gospod deželni glavar in načelnik S. L. S. definiral v proračunskem odseku državnega zbora vladanje za ars aequi et boni. To je storil gospod deželni glavar že pred dvema letoma na Dunaju, ampak jaz že dve leti zastoj iščem v tej prostrani hiši tisti kotic, kjer bi se udeleževalo to lepo načelo gospoda deželnega glavarja, in zlasti način, kako razpravljate o šolskem vprašanju, me navdaja z žalostno zavestjo, da ta definicija v Vaših vrstah ni našla odmeva. Jaz ne zahtevam nič nemogočega in nič neskrupelnega, jaz priznavam, da ima vsaka večinska stranka nekako ekspanzivno silo, da zlasti izpočetka hrepeni po posebno vidnem udeleževanju svoje moči in svojih načel. Jaz priznavam, da v politiki še dolgo ne bo obveljal puritanski pravni čut višjih dekliških šol. Priznavam, da vlada vsaka večina po načelu: cuius regio, illius religio. To se vidi žalibog tudi na Balkanu. Ampak velika razlika je med udeleževanjem takih načel velike stranke v gotovi meri in med sistematičnim izstradanjem najvažnejšega kulturnega delavca v deželi zgolj zaradi tega, ker se ne kloni pod politično igo posamezne stranke. Signaturo temu Vašemu delovanju je dal na najpregnantnejši način gospod

dr. Lampe, ki je v nekem članku v »Slovencu« dejal: Vsak, kdor je danes še liberal, ta je za deželno službo preneumen ali pa prehudoben. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Lampe: »Pa tega nisem preklical! Je res!«) Moja gospoda, dokler bodo veljali taki tatarski nazori, dotlej je vsako izboljšanje političnih in publicističnih razmer nemogoče. Moja gospoda, mi to odkrito in iskreno obžalujemo ter vztrajamo na meritu našega nujnega predloga. (Živahno odobravanje in ploskanje v središču — Lebhafter Beifall und Händeklatschen im Zentrum.)

Deželni glavar:

Nihče ni več oglašen k besedi, torej je debata zaključena in ima sklepno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec dr. Krek:

Gospodje, torej sporazumljenje bo po teh besedah, ki smo jih slišali od gospoda predgovornika, prišlo potem, ko bo deželni odbor predložil sprejemni načrt zakona in potem bomo o tej stvari natančno govorili. Sedaj pa konstatiram glede tega samo sledeče. Po našem prizadevanju so se leta 1905. učitelstvu v toliko izboljšale plače, da se je oženjenim učiteljem dovolila 25% na draginjska doklada. To je že nekaj. In potem se je zopet dala večja vsota na razpolago deželnemu odboru, da po previdnosti dovoli 25% draginjske doklade tudi drugim učiteljem. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Triller: »Pa po previdnosti!«) Jaz samo konstatiram, kar se je zgodilo. Pri tej stvari pa tudi popolnoma mirno konstatiram to, kar vsak ve, da so s tako važno delitvijo velike sitnosti, in da je kdo razburjen, ki ne dobi veliko ali nič, je gotovo razumljivo. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Triller: »Zato naj pa vsi dobe!«) Te stvari se morejo definitivno urediti z izpremembo šolskega zakona, v kolikor se tiče pravnih razmer, zlasti drugega oddelka tega zakona. To je v našem predlogu povedano in to se bo tudi zgodilo. Torej za sedaj čakajmo, in ako deželni odbor ne bo ustregel tej svopi nalogi in ako bo takrat dan še kak povod za ponovno tako hudo besedo, potem bo tisti boj do noža naprej ostal, če pa ne, nas bo jako veselilo, če bo takrat ponehal. V politiki je prva stvar potrpežljivost. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Triller: »Primum vivere et dein philosophari!«)

Druga stvar, na katero moram gospodu predgovorniku odgovoriti, je pa ta - le: On je rekel, da hočemo učitelstvo spraviti pod nek strankarski jarem in je rekel, da naj nima učitelstvo ničesar drugega nad seboj, kakor zakon in pa svojo vest. To je ideološko res, konkretno mora pa nekdo biti, ki ta zakon izvršuje. Zakon sam na sebi je le nekaj ab-

straktnega, veljavo dobi šele po tistem, ki ga izvršuje. Vsaka stranka, ki smatra, da so njena načela prava, mora gledati, da dobi ta zakon v roke, in gotove stranke pridejo do tega, da zakon izvršujejo, in kdor se nad tem izpota, se izpota nad temelji ustavnega življenja.

Jaz vsled tega z mirno vestjo priporočam predlog, ki sem ga prej obrazložil, in pristavljam samo to, da ta predlog danes ni noben »šlajfar«, ampak da danes, ko mi že do malega smemo s popolno gotovostjo računati na to, da bo naša dežela kmalu dobila znaten prispevek od države, da je danes pravi čas za to, kar mi na deželni odbor stavljamo in kar od njega resno zahtevamo, da izvrši to, kar je v predlogu povedano. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

Bomo glasovali. Gospodje, ki pritrjujete predlogu finančnega odseka, blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto. Na vrsto pride točka:

b) glede definitivne določitve deželnih doklad za leto 1911 (205/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Krek:

Gospodje imate vse razloženo v poročilu finančnega odseka in zato samo prosim, da sprejmete predlog finančnega odseka, ki se glasi (bere — liest):

»Deželni zbor skleni:

Priklade za leto 1911., provizorno sklenjene dne 29. oktobra 1910, se naknadno definitivno ustanove.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. Ali želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in bomo glasovali.

Gospodje, ki se strinjate s predlogom finančnega odseka, blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Predlog je sprejet, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Gospodje, sedaj bom sejo prekinil za pet minut.

(Seja prestane ob 6. uri 50 minut zvečer in se zopet nadaljuje ob 6. uri 55 minut zvečer. — Die Sitzung wird um 6 Uhr 50 Minuten abends unterbrochen und um 6 Uhr 55 Minuten abends wieder aufgenommen.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Seja je zopet otvorjena. Na vrsto pride točka:

c) o samostalnem predlogu poslanca prof. Jarca in tovarišev glede izterjavanja brezobrestnih trtnih posojil (št. LII)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Gospodje poslanci Jarc, Dermastia, Matjašič in tovariši so vložili nujni predlog, kateri se kratko glasi, naj visoka zbornica naroči deželnemu odboru, da vsled krize med vinogradniki, ki je nastala vsled slabih letin, obroke za vračevanje posojil podaljša, najbolj potrebnim vinogradnikom pa posamezne obroke odpiše.

Gospodje, nikogar ni med nami, ki bi ne priznal nujne potrebe, da se revnim in bednim vinogradnikom vsaj obroki za vračevanje podaljšajo. Namen brezobrestnih posojil je bil ta, da se omogoči vinogradnikom obnoviti vinograde in s tem odpreti svoj glavni in v mnogih slučajih edini vir dohodkov. Ako so vsled toče, kakor je bila zadnja tri leta, vinogradi popolnoma uničeni, je prošnja, oziroma zahteva, da se obroki podaljšajo, popolnoma opravičena in v tem oziru je finančni odsek soglašal s predlogom gospodov predlagateljev. Nikakor pa se ni mogel prilagoditi želji, oziroma zahtevi, da bi se ti obroki v posameznih slučajih odpisavali, in sicer zato ne, ker ima dežela, kakor kaže račun za leto 1912., izposojenih vinogradnikom na brezobrestnih posojilih 460.732 K. Torej, gospodje, če mi samo v enem slučaju odpišemo kak obrok, potem, gospodje, pričnejo dohajati nebrojne prošnje in mi ne najdemo nobenega konca in nobene meje, kje je prava potreba, in potem bi prišli v nevarnost, da bi morali odpisati vseh 460.000 K. To je pa z ozirom na kranjske deželne finance nemogoče in zaraditega je finančni odsek to točko, da bi se posamezni obroki odpisavali, zavrnil.

V imenu finančnega odseka predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. Deželni odbor se pooblašča, da pri izterjavanju deželnih brezobrestnih posojil vinogradnikom v ozira vrednih slučajih postopa kar najmileje in zlasti resnično revnim prosilcem ob času bede podaljša roke vračil.

2. Obenem se naroča deželnemu odboru, naj naprosi c. kr. vlado, da tudi ona enako postopa.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. Ali želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete predlogu finančnega odseka, da blagovolite vstati! (Zgodi se — Geschiehet.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Preidemo k nadaljnji točki:

d) glede deželnega prispevka k stroškom ustanovitve župnije za Zgornjo in Spodnjo Šiško (k prilogi 140)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica. V rokah imate, gospodje tovariši, že mnogo časa tiskano prilogo deželnega odbora. Iz te priloge, oziroma iz dopisa deželne vlade, ki je pridejan tej prilogi, vidite, da je župnija za Zgornjo in Spodnjo Šiško res potrebna. Toda načelno vprašanje je, ali naj dežela prične s to akcijo, in soglasni sklep finančnega odseka je bil, da dežela s tem ne sme pričeti, pač pa je pozvati edinega faktorja, ki je dolžan to stvar podpirati, namreč vlado, da dovoli podporo iz verskega zaklada.

Zaraditega predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželni zbor pripozna in pozdravlja ustanovitev župnije za Zgornjo in Spodnjo Šiško kot neobhodno ter nujno potrebno; zato odloči pozivljati c. kr. vlado, da z izdatnim prispevkom iz verskega zaklada čimprej omogoči to ustanovitev.«

Prosim visoko zbornico, da temu predlogu pritrđi.

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi se je oglašil, in sicer contra, gospod poslanec dr. Novak.

Poslanec dr. Novak:

Visoka zbornica! Samoobsebi je umljivo in mi ne pride na misel, zavzeti pri poročilu finančnega odseka in predlogu gospoda poročevalca kako stališče, ki bi je utegnila čestita večina na levi strani danes ali jutri izrabiti proti meni, oziroma stranki. kateri pripadam, z morebitnimi očitki, da hoče narodno-napredna stranka razdirati cerkve itd. Čestiti gospodje, pri vsem tem sem pa mnenja, ki si ga upam pred vsakim forumom zastopati, da bi bila dežela Kranjska srečna, če bi bila z vsemi potrebnostmi tako preskrbljena, kakor je s cerkvami. V zadnjem času se je deželni odbor prav posebno veliko pečal z bližnjo občino Ljubljane, to je s Spodnjo Šiško. Ta ljubezen do Spodnje Šiške se mi zdi, oprostite, prav sumljivega značaja. (Ironičen smeh na

levi — Ironisches Gelächter links.) Proti volji občine Spodnja Šiška (Poslanec — Abgeordneter Dermastia: »Saj volja še pride!«) hočete priklopiti Spodnjo Šiško deželnemu stolnemu mestu Ljubljana. Proti volji občine Spodnja Šiška same hočete v Spodnji Šiški ustanoviti župnijsko cerkev. V predlogu izvajate, da je deželni zbor prepričan, da je ustanovitev župnije za Spodnjo in Zgornjo Šiško neobhodno in nujno potrebna. Visoka zbornica! Življenjsko vprašanje za Šiško po mojem mnenju ni morda ustanovitev župnije, pač pa v veliko večji meri rešitev vodovodnega vprašanja. To vodovodno vprašanje po zaslugi ali pa po krivdi deželnega odbora še danes ni rešeno. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Lampe: »Ni res!« — Poslanec — Abgeordneter Dr. Zajec: »To je laž!«)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Gospod poslanec, jaz Vas opozarjam, da to ne gre, da bi v tem tonu govorili.

Poslanec dr. Novak

(nadaljuje — fortfahrend):

Prosim, gospod deželni glavar, konstatirajte, kaj sem žaljivega rekel, potem se bom Vam pa podvrgel. (Burni medklici na levi — Stürmische Zwischenrufe links.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Gospodje, prosim za mir!

Poslanec dr. Novak

(nadaljuje — fortfahrend):

Danes še vedno dominira v Spodnji Šiški vodovodna zadruga in občina še ni prišla v posest vodovoda. Zadruga še vedno pobira denar, ljudje morajo pri zadruzi beračiti za kapljo vode, ki jo morajo drago plačati ali je pa še sploh za noben denar ne dobijo. Torej jaz smatram, da je vodovodno vprašanje v Šiški veliko bolj aktualno nego pa ustanovitev župnijske cerkve.

Visoka zbornica! Zakaj se pa to župnijo hoče sploh ustanoviti? To vprašanje nas jako zanima. Iz spisov, ki so mi bili svojčas na razpolago, sem razvidel, da je frančiškanski provincialat v svoji vlogi meseca junija 1911 na deželni odbor poročal, da je potrebno ustanoviti samostojno župnijo v Spodnji Šiški in jo odklopiti od župnije Marijinega oznanjenja v svrhu organizacije napram liberalcem in socialnim demokratom. Torej, gospoda moja, ustanovitev take župnije ni morda duševna potreba ali želja po verskem blagru, marveč potrebna za organizacijo proti liberalcem in soc.

demokratom. Če tedaj provincialat sam tako utemeljuje nujnost ustanovitve župnije, potem ne morete od nas zahtevati, da bi mi pripoznali, da je to neobhodno in nujno potrebno. Visoka zbornica, sedaj pa nastane vprašanje, kaj pravijo k temu občani sami. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Zajec: »Kaj pravi Seidl!«) Vaš imenski brat gospod finančni svetnik Zajec, gerent v Spodnji Šiški, je korespondiral z deželnim odborom samim in deželni odbor mu je v eni ali drugi vlogi priporočal, naj čim najhitreje izposluje od gerentskih prisednikov v Spodnji Šiški pritrdilno mnenje v zadevi ustanovitve te župnije. Tega pritrdilnega mnjenja pa gerent ni mogel izlepa dobiti, dasi mu je deželni odbor naročil, naj z vsemi sredstvi vpliva na to, da to mnenje od prisednikov dobi. Končno je prišlo do seje, pri tisti seji je enega manjkalo, druga dva sta pa ustanovitvi pritrdila. Gerent je pa izjavil, da občinski svet, ki se ima v bližnjem času voliti, bržčas ne bo dal pritrdilnega mnjenja za ustanovitev župnije v Spodnji Šiški. Torej, gospoda moja, tega mnjenja je bil gerent, danes je pa občina v Spodnji Šiški sama mnjenja, da je ustanovitev župnije vsaj za sedaj še popolnoma nepotrebna. Ne vem torej, kako naj pride deželni odbor, oziroma finančni odsek do predloga, naj izreče visoka zbornica, da smatra za neobhodno in nujno potrebno, da se ustanovi v Spodnji Šiški samostojna župnija. Stvar je vsaj za mojo osebo principielnega pomena. Znano je, čestiti gospodje, da koder se kaka župnija ali cerkev ustanavlja, magari, da je tudi poplačana, najsi bo iz verskega zaklada ali po prostovoljnih darovih, prispevkih itd., ampak po malem času je cerkev premajhna, župnišče preozko in občina se pritegne k novim stroškom. Tega se pa občani v Spodnji Šiški danes branijo in pravijo, nam te cerkve ni potreba. Čestiti gospodje, nimam nič proti temu, naj se vlada pozivlje, da iz verskega zaklada prispeva k ustanovitvi te župnije. Če hoče verski zaklad plačevati stroške, naj ustanavlja župnije in cerkve koderkoli in v kakršni meri.

Jaz izjavljam, da bomo jaz in častiti tovariši iz mojega kluba glasovali za odstavek, da se vlada pozivlje, da z izdatnim prispevkom iz verskega zaklada čimpreje omogoči to ustanovitev. Za prvi odstavek tega predloga pa ne mislimo glasovati. (Živahno odobravanje in ploskanje v središču — Lebhafter Beifall und Händeklatschen im Zentrum.)

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil progovornik gospod poslanec dr. Pegan.

Poslanec dr. Pegan:

Visoka zbornica! Kaj je tukaj ali tam bolj potrebno, to je stvar okusa in pa vsaj z Vašega

stališča stvar strankarskega prepričanja. Vam je vodovod potrebnejši, pa vodovod Spodnja Šiška že ima, župnije in cerkve pa še nima. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Triller: »Cerkev ima!«) Kakor sem rekel, je to, kaj je bolj potrebno, stvar osebnega prepričanja. Jaz samo to konstatiram, da Vi danes gorite za vodovod mesto za cerkev, danes gorite za učiteljske plače, medtem ko svojčas niste goreli za našega kmeta. Prej ste poudarjali, da ima v Ljubljani šolski sluga več plače kot nadučitelj, jaz pa konstatiram, da imata oba, sluga in nadučitelj, višjo plačo, kakor ste pa Vi l. 1905. dali za povzdigo živinoreje za celo kranjsko deželo. (Veselosť na levi — Heiterkeit links.) Po računskem sklepu za leto 1905. ste dali za povzdigo živinoreje za celo deželo 648 K 28 h. (Ponovna veselost na levi — Erneute Heiterkeit links.) Gospodje, pri takem naziranju o potrebah dežele se prav nič ne čudim, če se ustanovitvi samostojne župnije v Spodnji Šiški upirate, in Vam privoščim tisto Vaše glasovanje in popravljjanje. Z ozirom na izvajanja gospoda dr. Novaka konstatiram, da ni res, kar je on trdil o vlogi frančiškanskega provincialata. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Triller: »Preberite vsaj vlogo!«) Prosim, od provincialata sploh nismo dobili nobene vloge, ampak samo od župnega upravitelja p. Hugolina Sattnerja, in tam pravi (bere — liest): »Ker torej od strani občinskega zastopa ni upati ugodne rešitve, in sicer, kolikor more podpisani soditi, le raditega ne, ker se liberalna in socialno-demokratska stranka boji odpora, boji krščanske organizacije (Poslanec — Abgeordneter Dr. Novak: »To je isto, kar sem jaz trdil!«), ki je pa v Šiški neobhodno potrebna, zato prosim vdano podpisani kot mandatar prečastitega provincialata: Visoki deželni odbor blagovoli vplivati na občinski zastop v Spodnji Šiški, da se zadeva ugodno in urno reši, ali pa ukreniti lastnoročno, kar se mu zdi najprimernejše.«

Konstatiram tedaj, da ni res, kar je prej trdil gospod dr. Novak. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Novak: »Pa je res!«)

Deželni glavar:

K besedi pride nadaljnji progovornik gospod poslanec dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Gospoda moja, jaz se moram oglasiti k besedi samo k nekakemu stvarnemu popravku. Jaz ne bom polemiziral o potrebi ali nepotrebi ustanovitve samostojne župnije v Spodnji Šiški z gospodom tovarišem dr. Novakom zaradi tega ne, ker nam manjka tiste skupne podlage, na kateri bi mogli skupaj priti, namreč, da je to mogoče samo tedaj in zmiselno, če je sploh

dana kaka možnost, da se dva strneta po debati v enem sklepu. To pa v predležem slučaju ni mogoče, ker jaz s tovariši stojim na stališču, da se mora ustvariti možnost, da ljudje v vsakem kraju lahko izpolnujejo svoje verske dolžnosti, medtem ko gospod dr. Novak na tem stališču očitno ne stoji. Torej je popolnoma odveč, ako bi se midva tukaj morda osebno prepirala in žalila. Dolžan sem pa glede opazk, ki jih je gospod dr. Novak izrekel o šišenskem vodovodu, podati tukaj avtentično izjavo, katero prosim vzeti na znanje. Poglejte, gospoda moja, po celi deželi so se delali vodovodi, in sicer so občine naredile svoje sklepe, na podlagi katerih sklepov so se dosegle deželne in državne podpore. V Spodnji Šiški z njenim naprednim zastopom pa ni bilo doseči nobenega občinskega sklepa za vodovod in da nima Šiška občinskega javnega vodovoda, kakor skoro vse občine naše dežele, je izključno samo krivda šišenskega občinskega zastopa. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Novak: »Saj sedaj prosi za vodovod!«) Ker ni bilo mogoče v tem občinskem zastopu ustvariti nobenega sklepa za vodovod, se je pa iz razumnih mož v Šiški naredila privatna družba, ki je rekla, če ne moremo v občinskem svetu priti do vodovoda, potem bomo pa mi privatniki preskrbeli Šiški vodovod. Zaraditega je nastala vodovodna zadruga, ki je vzela napravo vodovoda v roke. Sedaj se je šlo za to, da bi ta vodovodna zadruga dobila deželno in državno podporo. Načelnik te vodovodne zadruge je prišel k meni ter me je prosil za izposlovanje podpore, a jaz sem mu rekel, da naj najprej prinese statute in ako bodo ti statuti odgovarjali koristim, katere zahteva deželni odbor za šišensko občino, potem bo šele mogoče govoriti o kaki eventualni podpori. On se mi je jako priporočil in je rekel, da je po njegovih informacijah odvisna od deželne podpore tudi državna podpora, to se pravi, ako dežela ne da podpore, potem tudi država ne da svojega prispevka. Jaz sem te statute pregledal in sem rekel sledeče: Na podlagi teh statotov jaz ne morem predlagati nobenega deželnega prispevka, ampak zahtevam od Vas, da najprej vstavite v statute določilo, da je vodovodna zadruga pripravljena odstopiti ves vodovod občini, in sicer za njene lastne stroške, kadar občina to sklene. (Klici na levi — Rufe links: »Čujte, čujte!«) To sem jaz povedal načelniku vodovodne zadruge, on je nato sklical člane, statuti so se izpremenili v tem zmislu in šele na podlagi dotičnega sklepa se je dovolila deželna in državna podpora. Vi pa sedaj v javnosti trdite in napadate deželni odbor, da je deželni odbor kriv, da šišenska občina nima svojega vodovoda. Deželni odbor, odnosno jaz kot referent sem ustvaril možnost, da se je v Šiški vodovod sploh zgradil in deželni odbor je bil

tisti, ki je pripomogel, da se je za ta vodovod dovolila deželna in izposlovala državna podpora.

Prosim, da se vzame ta stvarni popravek na znanje. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

K besedi se je nadalje oglasil gospod poslanec dr. Novak.

Poslanec dr. Novak:

Čestiti gospodje! Opazke gospoda poslanca dr. Lampeta ne morem vzeti na znanje, ker se ne strinja z resnico, oziroma ker ne odgovarja popolnoma istini. To nepopolnost je zakrivil g. predgovornik namenoma ali pa nenamoma. Gospoda moja, jaz moram povedati neko okoliščino, ki postavlja celo stvar v drugo luč, kakor jo pa postavlja gospod dr. Lampe. Prvič je dejstvo o takozvani pasivnosti šišenske občine malo drugačno kakor nam je predočeval g. dr. Lampe. Šišenska občina je takrat, ko se je zgradil vodovod, prevzela poroštvo za 65.000 kron za dolg, ki ga je vodovodna zadruga naredila pri Kranjski hranilnici. Kako morete torej trditi, da napredni občinski zastop ni imel nobenega zmisla za vodovodno vprašanje? Občinske reči se rešujejo v različnem okviru in na različne načine; trditev, da je občina ostala svojčas pri reševanju vodovodnega vprašanja pasivna, je ovržena s tem, da je prevzela za 65.000 K poroštvo. S tem je takratno zadržanje šišenske občine postavljeno v nekoliko drugačno luč kakor nam jo je predočeval gospod poročevalec deželnega odbora dr. Lampe. Vodovodna zadruga je potem več let eksistirala, šišenčani so bili toliko časa zadovoljni, dokler so mislili, da pravilno posluje. Zgodil se je pa slučaj, da se ta voda od zadruge ni vsem enako zaračunavala, gotovim posestnikom se je pa sploh ni hotelo več oddajati. Gospoda moja, če je pa naenkrat vodovodna zadruga začela delati razliko med posamezniki, katerih je vsak gotovo potreben vode, potem je naravno, da je občinski zastop prišel do zaključka, da s sedanjo upravo vodovoda ni mogoče več shajati, in sedaj je občinski zastop prišel na deželni odbor z vlogo in je prosil za remediuro. Po pravilih ima občina vsikdar pravico prevzeti ta vodovod v svojo upravo. In sedaj je napredni občinski zastop sklenil prevzeti vodovod na svoj račun proti povračilu stroškov, ki jih je imela svojčas zadruga. Seveda vsota teh stroškov še ni bila določena. Ustanovni stroški še niso bili znani in to jim tudi ni bilo znano, v kateri meri jih ima občina povrniti, ampak dejstvo je, da je

občina storila ta sklep, da prevzame vodovodno upravo sedaj v svojo oskrbo. Dotični sklep se je predložil deželni odboru. Ker se je pa medtem vodovodna zadruga temu uprla in se je sklicevala na ljubljansko občino, je ljubljanski župan dr. Tavčar prevzel nalogo, da posreduje med občino Spodnjo Šiško in med vodovodno zadrugo in je kot ljubljanski župan pritrtil sklepu, da preide vodovod v last občine in je dosegel tudi tozadevni sporazum. Zadeva pa še do danes ni definitivno rešena, občina še danes nima vodovoda v svojih rokah, vodovodna zadruga še danes lahko skopari ali pa razmetava kakor hoče in vodovodna zadruga še danes lahko odteguje vodo najpotrebnejšemu človeku morda samo zaradi tega, ker je pristaš nasprotno politične stranke. Istina je torej, da večina šišenskih občanov želi priti v posest tega vodovoda, v posest, ki je zajamčena v pravilih samih. In istina je tudi, da danes deželni odbor zavira, da občina ne pride v posest vodovoda. Toliko popravljam resnici na ljubo. (Odobravanje v središču — Beifall im Zentrum.)

Deželni glavar:

K besedi se je dalje oglasil gospod poslanec dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

To, kar je gospod tovariš dr. Novak izjavil, ničesar ne izpremeni na tem, kar sem jaz izjavil. Ako vodovodna zadruga noče dati komu vode, tukaj mi nimamo nobene ingerence, ker je vodovodna zadruga pač zadruga. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Novak: »Potrdite sklep občinskega odbora!«) Jaz sem konstatiral samo to, da je napredni občinski zastop šišenski zakrivil, da občina ni prišla do občinskega, ampak do zasebnega vodovoda. Ako je šišenski občinski zastop sklenil, da garantira za 65.000 K, oprostite, jaz ne vem, ali in kdo je to storil, ampak gospoda moja, ta sklep je mogel izhajati iz kakšne zadrege pozneje. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Novak: »Ne, ob ustanovitvi!«) Vidite, gospodje, nobena občina v celi deželi ni tako nerodno postopala, kakor občina Spodnja Šiška. Poglejte, vsaka občina po deželi ve, kaj ima storiti, pozna zakone in noben kmetski župan ne stori take neumnosti, kakor jo je storil šišenski župan. (Deželni glavar pozvoni — Der Landeshauptmann gibt das Glockenzeichen.) Mi imamo veliko občin po deželi, ki so prišle do dobrih javnih vodovodov in ti so se izvršili v splošno zadovoljnost. Jaz bi samo želel, da bi imel občinski zastop v Spodnji Šiški malo manj takoimenovane naprednosti, pa malo več resnične naprednosti. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

Ker ni nihče več oglašen k besedi, je debata zaključena in ima sklepčno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec dr. Žitnik:

Ker dobro vem, da gospoda poslanca dr. Novaka ne bom prepričal o tem, da je župnija v Spodnji Šiški res potrebna, ne bom tratil časa in samo prosim, da visoka zbornica sprejme predlog finančnega odseka.

Deželni glavar:

Bomo glasovali, in sicer na predlog gospoda poslanca dr. Novaka ločeno. Najprej bomo glasovali o prvem delu predloga finančnega odseka, ki se glasi (bere — liest):

»Deželni zbor pripozna in pozdravlja ustanovitev župnije za Zgornjo in Spodnjo Šiško kot neobhodno ter nujno potrebo.«

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s tem prvim odstavkom, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto. Sedaj bomo glasovali še o drugem odstavku, ki se glasi (bere — liest):

»Zato odločno pozivlja c. kr. vlado, da z izdatnim prispevkom iz verskega zaklada čimpreje omogoči to ustanovitev.«

Prosim tiste gospode, ki temu pritrjujete, da izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Ta drugi odstavek je sprejet soglasno in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo sedaj k nadaljnjim točkam dnevnega reda 3. e, f, in g, to je k poročilu finančnega odseka:

e) o prošnji vodstva sirotišča bar. Lichten-thurnove za zvišanje podpore 8 razredni šoli na tem zavodu. (119/Pet.);

f) o prošnji vodstva sirotišča bar. Lichten-thurnove za podporo v poplačilo dolgov. (120/Pet.);

g) o prošnji vodstva sirotišča b. Lichtenthurnove za brezobrestno posojilo. (129/Pet.),

o katerih bomo skupno obravnavali.

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Osemrazredna dekliška ljudska šola baronice Lichtenthurnove je, kar je gotovo vsem gospodom znano, ena najboljših šol v deželi, katero obiskuje mnogo deklic iz Ljubljane in ljubljanske okolice. Ta je dobivala do letos samo 2500 K deželnega prispevka, dasi vzdržuje 10 učnih moči. Z ozirom na to, da dve enaki šoli dobivata več podpore, je finančni odsek sklenil predlagati, da se ta

podpora pričenši z letom 1914. zviša od 2500 K na 4500 K.

V drugi prošnji prosi podpore za zgradbo zavoda. Za zgradbo imajo namreč še nad 50.000 K dolga, poleg tega pa imajo tudi še precej dolga pri trgovcu. Tej prošnji je že deloma ugodil deželni odbor, ker je dovolil brezobrestno posojilo v znesku 10.000 K ter je bil finančni odsek samo mnenja, da se naknadno odobri to posojilo, katero je že dovolil deželni odbor. Predlog finančnega odseka se torej glasi (bere — liest):

»Visoki deželni zbor skleni:

1. Vodstvu dekliškega sirotišča baronice Lichtenthurnove v Ljubljani se za vzdrževanje osemrazredne dekliške šole letna podpora iz normalno - šolskega zaklada pričenši z letom 1914. zviša od 2500 na 4500 kron.

2. Od deželnega odbora istemu vodstvu v pokritje stroškov za zgradbo sirotišnice dovoljeno brezobrestno posojilo v znesku 10.000 K se naknadno odobri.«

Prosim visoko zbornico, da pritrdi obema predlogoma.

Deželni glavar:

Otvorjam debato. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in bomo torej glasovali.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete predlogoma finančnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

h) o prošnji šolskih sester v Mariboru za podporo za stavbo novega šolskega poslopja v Repnjah. (130/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Šolsko vodstvo v Repnjah prosi podpore za zgradbo nove šole, ker vzdržuje trirazredno javno šolo. Po izvestjih okrajnega šolskega sveta je stavba, v kateri se ta šola nahaja, taka, da jo bo treba v kratkem zapreti, ako se kmalu ne zgradi nova šola. Zgradba bo stala 35.000 K. Šolske sestre same dajo 10.000 K, torej manjka še 25.000 K. Ker je pa v proračun za l. 1913. postavljenih za podporo za šolske zgradbe po celi deželi samo 12.000 K, si finančni odsek ni mogel drugače pomagati iz zadrege, kakor da se prošnja odstopi deželnemu odboru v primerno rešitev. Finančni odsek torej predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja šolskih sester v Repnjah glede podpore za zgradbo novega šolskega poslopja

se odstopi deželnemu odboru v primerno rešitev.«

Deželni glavar:

Otvorjam debato. K besedi se je oglasil, in sicer contra, gospod poslanec Reisner.

Poslanec Reisner:

Pri tej točki hočem označiti stališče narodno-napredne stranke nasproti vsem onim predlogom finančnega odseka, s katerimi se daje popolno pooblastilo deželnemu odboru. Omenjam takoj, da se ne bo napačno razumevalo stališča, ki ga zastopam, da ne mislim glasovati proti prošnjam samim, ampak samo proti obliki, kakor se rabi v finančnem odseku. Od te točke naprej je približno 40 prošenj in po poročilu gospoda referenta finančnega odseka se bo skoro polovica teh prošenj odstopila deželnemu odboru v »primerno rešitev«. Gospoda moja, s tem mi prenašamo kompetenco deželnega zbora preveč deželnemu odboru in s tem se težišče delovanja deželnega zbora prenaša v deželni odbor. Ravno rešitev, oziroma stilizacija predlogov, naj se prošnje odstopijo deželnemu odboru v »primerno« rešitev, nas pa tudi opravičeno navdaja z nekim nezaupanjem, da bi pri drugih enako se glasečih prošnjah bili morebiti merodajni drugi razlogi, nego razlogi čiste potrebe in vrednosti. Popolnega zaupanja ne morem imeti tudi zaraditega ne, ker ni videti razlogov, zakaj bi se take prošnje v finančnem odseku meritorno ne rešile. Torej ne iz nasprotovanja proti ugodni rešitvi, temveč samo iz teh razlogov izjavljam, da ne morem glasovati za predlog finančnega odseka.

Deželni glavar:

Nihče ni več oglašen k besedi, torej je debata zaključena in ima sklepčno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Po moji sodbi je vsa večina finančnega odseka bila prepričana, da je tukaj potreba utemeljena in jaz kot poročevalec mislim, da nismo imeli nobenega drugega nagiba pred očmi, kakor ta razlog, da visoka zbornica iz teh 12.000 K, katere so kot kredit za šolske zgradbe dovoljene, pač ne more vsem prošnjam zadostiti. Mi smo bili prepričani o potrebi, ampak samo radi pomankanja kredita smo prošnjo tako rešili; deželni odbor naj si pa potem sam glavo ubija, kako bo prošnji ustregel. Kakih drugih nagibov nismo imeli prav nobenih. Saj pridejo pri tem v poštev tudi dacarji, mi nismo vedeli, koliko jih je in kdo je vse zraven in smo od-

stopili prošnjo deželnemu odboru, naj on razdeli tistih 1000 K po svoji previdnosti.

Načeloma se pa strinjam s tem, da je vsako prošnjo, ako pride popolnoma opremljena do finančnega odseka, meritorno rešiti. Jaz sem tudi proti temu, da bi se deželnemu odboru vračale vse prošnje, kajti potem bi deželnega zbora sploh treba ne bilo. Ampak tukaj se ni dalo nič ukreniti in gospod profesor Reisner sam ni nič drugega nasvetoval v odseku.

Deželni glavar:

Bomo glasovali. Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogom finančnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

i) o prošnji šolskih sester de Notre Dame v Trnovem za podporo (166/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Žitnik:

Torej, visoka zbornica, to je popolnoma enaka prošnja. Tam imajo še mnogo dolga, ki ga ne morejo plačati, šola je osemrazredna, obiskujejo jo otroci izključno iz domače trnovske in bistriške občine, in iz enakih nagibov kakor preje, predlaga tudi tukaj finančni odsek:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja šolskih sester v Trnovem glede podpore za šolsko zgradbo se odstopi deželnemu odboru v primerno rešitev.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogom finančnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljnji točki:

j) o prošnji usmiljenih sester sv. Vinka Pavla v Kamniku za podporo (194/Pet.)

Poročevalec dr. Žitnik:

Tukaj je enaka stvar. Prednica usmiljenih sester sv. Vincenca Pavlanskega v Kamniku prosi za podporo za vzdrževanje otroškega vrtca v Kamniku. Kakih 40 domačih otrok obiskuje ta vrtec, iz obrtne ponavljalne

šole imajo pa 30 deklic. Stvar je toliko uvaževanja vredna, da bi mi dovolili kako podporo, ker pa nismo imeli kredita, zato ravnотako v imenu finančnega odseka predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja usmiljenih sester v Kamniku glede podpore za vzdrževanje otroškega vrtca in obrtnonadaljevalne šole se s priporočilom odstopi deželnemu odboru v rešitev.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato.

Želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne — bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogom finančnega odseka, da izvolite vstati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

k) o prošnji »Österr. Zentralstelle zur Wahrung der land- und forstwirtschaftlichen Interessen« na Dunaju za subvencijo (199/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca.

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Vsem gospodom je več ali manj znano, da je kak funkcionar te osrednje pisarne »Österr. Zentralstelle zur Wahrung der land- und forstwirtschaftlichen Interessen« večkrat nastopil na tak način, da ga mi javno odobravati ne moremo, zadnji je bil baje Pantz, sicer se pa ne gre za njegovo osebo. Priznati pa moramo, da po večini »Österreichische Zentralstelle« dobro dela za agrarce in za kmetijske interese, in da se torej vsaj deloma prizna važnost tega zavoda, zato predlagam v imenu finančnega odseka:

»Visoki deželni zbor skleni:

Osrednjemu odboru za varstvo avstr. poljedelskih in gozdarskih koristi na Dunaju se za leto 1913. dovoli 50 K podpore.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. Želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogom finančnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

l) o prošnji odbora dijaške in ljudske kuhinje v Ljubljani za podporo (208/Pet.).

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica, kakor veste, je v proračun za l. 1913. postavljenih, meni se zdi, 3000 K v enake namene. Torej predlagam v imenu finančnega odseka:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja vodstva dijaške in ljudske kuhinje v Ljubljani za podporo v l. 1913. se s priporočilom odstopi deželnemu odboru v rešitev.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali.

Gospodje, ki pritrdite temu predlogu, prosim, vstanite.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

m) glede podpore h gradbenim stroškom projektirane telefonske črte Postojna—Ljubljana (213/Pet.)

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Jaz ne bom prečital vse te prošnje trgovske zbornice za deželni prispevek k napravi telefonske zveze Postojna—Ljubljana. Prošnja je popolnoma objektivna, razmere so resnične, ta telefon je potreben in jaz nimam tej prošnji ničesar dostaviti, pač pa moram v imenu finančnega odseka in v svojem imenu omeniti to-le stvar. Vsi priznamo potrebo telefona na Kranjskem: v dokaz temu smo v državnem zboru že večkrat stavili predloge, naj država zadosti potrebam kranjske dežele z ozirom na telefonske zveze iz posojila 20 milijonov kron. Toda vlada stoji na tem stališču, da mora tudi od interesentov kaj dobiti in zahteva navadno po 30 %. V tem konkretnem slučaju sem opetovano posredoval pri trgovinskem ministrstvu in tam mi je dotični referent rekel: Mi zahtevamo z ozirom na proračun, ki znaša 50.000 K, od interesentov prispevek v znesku 15.000 K. Vendar se je pa dal nekoliko pregovoriti in je rekel: če spravite skupaj 12.000 K, Vam je prihodnje leto telefon zagotovljen. To imam črno na bellem. V privatnem razgovoru se mi je pa reklo, da se zadovolje s tem, če plačamo vsaj 8 do 10.000 K. 7500 K imamo že zagotovljenih, torej manjka še nekako polovica. Vem pa od merodajne strani, to sem včeraj zvedel, da je poljedelsko ministrstvo pripravljeno dati izdaten

prispevek k tej napravi z ozirom na Postojnsko jamo, kajti v prvi vrsti je ravno erar pri tem najbolj interesiran z ozirom na tujski promet.

Gospodje, ko bi mi dovolili za to progo deželni prispevek, bi s tem ustvarili nekajk prejudic, potem pridejo z isto pravico tudi Gorenjci, Jesenice, Kamnik, Novo mesto in, prijatelji, kje je potem konec deželnih prispevkov, potem ne zadostuje niti 100.000 K. Torej s tem bi mi ustvarili prejudic, in drugič, kolikor je meni znano, pregledal sem zapisnike deželnih zborov vseh kronovin in našel sem, da je lansko leto vlada trem deželnim zborom, pač predložila znano noto, ampak našel sem, da dosedaj še noben deželni zbor ni dovolil takega prispevka. Tirolska, ki ima največ dobička od tujskega prometa, ni dovolila do sedaj še nobenega krajcarja za telefonsko napravo. Vlada je pač predložila tozadevno noto, toda tista je šla v gospodarski odsek in je tam tudi ostala. Drugod, n. pr. na Nižjeavstrijskem, bi bili že poprej prispevali taki napravi, če bi se jim zdelo, da je to umestno. Tega pa niso storili, kajti koristi od telefonskih naprav imajo končno vendar-le samo privatni interesi. Zato predlagam v imenu finančnega odseka:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. Prošnji trgovske in obrtne zbornice za Kranjsko glede deželnega prispevka za napravo telefonske črte Ljubljana—Postojna se ne ugodi.

2. Deželnemu odboru se naroča, da potom c. kr. deželne vlade pozove c. kr. poljedelsko ministrstvo, naj ono z izdatnim prispevkom iz zaklada Postojnske jame ali iz drugih sredstev čimprej omogoči telefonsko zvezo Ljubljana—Postojna.«

Prosim visoko zbornico, da to sprejme!

Deželni glavar:

Otvorjam debato. K besedi sta oglašena, in sicer contra gospod poslanec dr. Novak, pro pa gospod poslanec knez Windischgratz. Prvi dobi besedo gospod poslanec dr. Novak.

Poslanec dr. Novak:

Visoka zbornica! Prizadevanje in trud, ki ga je imel gospod poročevalec glasom njegovega poročila v zadevi telefonskega omrežja, dalje pa tudi glasovanje v današnji seji te visoke zbornice o priliki nujnega predloga, ki ga je stavil tovariš dr. Triller glede telefonskega vprašanja v Ljubljani, to glasovanje in pa prizadevanje gospoda poročevalca me navdaja z opravičenim prepričanjem, da Vaša čestita stranka ne zavzema nasprotnega stališča proti razširjenju telefonskega omrežja na Kranj-

skem. Navzlic temu bi pa ne mogel povsem pritrditi predlogu gospoda poročevalca, ki pravi, naj se v svrhu oživetvorenja telefonske proge Ljubljana—Postojna pozove poljedelsko ministrstvo, da iz zaklada Postojnske jame omogoči to telefonsko zvezo, na drugi strani pa, da se prošnja trgovske zbornice za deželni prispevek povsem odkloni. Temu predlogu bi ne mogel pritrditi iz enostavnega vzroka, ker je telefonska zveza Ljubljana—Postojna absolutno potrebna. Da je ta telefonska zveza življenska potreba za te kraje, o tem mi ni treba navajati dosti argumentov. Ne glede na domače potrebe, o katerih bi mogel gospod poročevalec govoriti z živahnimi besedami nego jaz, ampak z ozirom na potrebo tujškega prometa, ki v obilni meri uporablja telefonsko zvezo na progi Ljubljana—Postojna, bi priporočal, da se prošnji ugoti; če deželni zbor kratkoma odkloni prošnjo trgovske zbornice, potem, gospodje, se bojim, da utegne še precej časa poteči, preden stopi telefonska proga Ljubljana—Postojna v življenje. Če pa deželni zbor votira primeren prispevek, potem imam upanje, da se ta proga v najkrajšem času uspostavi. Interesentje bi morali prispevati znesek 15.000 K. Kakor poroča tajništvo trgovske zbornice, se je dozda nabralo z veliko težavo 7500 K, morda bi se dobil še kak majhen znesek, ampak cele vsote ne morejo zbrati. In zaradi tega prihaja trgovska zbornica s prošnjo na deželni zbor, naj on pomaga in pripomore, da se ustanovi ta telefonska zveza s tem, da prispeva 6000 K. Izgovor, da utegnejo priti potem tudi drugi kraji s prošnjami za take podpore, je sicer utemeljen, ampak jaz sem tega mnenja, četudi dežela izda magari večjo vsoto za te prepotrebne naprave, denar ni ven vržen, saj je vendar namenjen za splošne potrebščine dežele Kranjske, in torej ta izgovor, da bi se utegnile tudi druge občine oglasiti za podporo, po mojem mnenju ne bi smel in mogel biti ovira dovolitvi deželnega prispevka za telefonsko progo Ljubljana—Postojna.

Ker se torej bojim, da bi z nadaljnjimi intervencijami pri ministrstvu po lastnem priznanju gospoda poročevalca ne imeli uspeha in bi te intervencije utegnile stvar le zavleči in, ker na drugi strani ministrstvo zagotavlja, da se v najkrajšem času uspostavi ta proga, kakor hitro interesentje spravijo skupaj teh 15.000 K, ki jih ministrstvo od njih zahteva, in ker manjka do zneska 15.000 K samo še 6000 K, zato stavljam sledeči predlog:

»Dovoli se deželni prispevek v znesku po 6000 K — šesttisoč kron — kot prispevek k znesku po 15.000 K, ki ga imajo zbrati interesenti za napravo telefonske črte Ljubljana—Postojna.«

Seveda, če bi visoka zbornica ta moj predlog odklonila, oziroma sprejela prvo točko predloga gospoda poročevalca, izjavljam, da bom glasoval za drugo točko predloga gospoda poročevalca. (Odobranje v sredini — Beifall im Zentrum.)

Deželni glavar:

K besedi pride sedaj progovornik gospod poslanec knez Windischgrätz.

Abgeordneter Fürst Windischgrätz.

Ich möchte, hohes Haus, nur einige wenige Worte diesem Antrage hinzufügen.

Es ist selbstverständlich nicht notwendig, die Wichtigkeit des Ortes Adelsberg hier zu demonstrieren und auf die Wichtigkeit des Fremdenverkehrs, von dem der Ort existiert, Gewicht zu legen und aus diesen Gründen die Errichtung einer Telephonstelle in Adelsberg anzupreisen. Es ist aber jedenfalls ein schreiendes Bedürfnis für Adelsberg eine Telephonstelle zu haben und der Mangel ein so empfindlicher, daß mir, der ich Einblick in die Verhältnisse habe, weil ich ja dort in der Nähe wohne, viele und vielmals mit dem Ausdrucke der Entrüstung gesagt haben, warum es denn den Fremden nicht möglich sei, ein Telephongespräch führen zu können.

Es wird ja angestrebt, durch die ganze Bestrebung, zu diesem Ziele zu gelangen, aber ich möchte doch nicht unterlassen, darauf aufmerksam zu machen, daß auch das Land speziell für so einen Ort, der puncto Fremdenverkehr mindestens mit Laibach zu vergleichen ist, ein Opfer zu bringen hätte.

Um die Herren nicht zu ermüden, möchte ich mich einfach dem Antrage des Herrn Vordrners anschließen.

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil nadalje gospod poslanec dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Gospodje, mi bomo glasovali za predlog odsekov, in sicer iz enega samega razloga. Namreč pošte, telegrafi in telefoni so državne stvari in mi ne smemo ustvariti prejidica, da naj se te stvari ne napravljajo samo z državnimi, ampak tudi z deželnimi sredstvi. Torej gre se nam za prejudic. Mislim, da ne izdam nobene tajnosti, ako pravim, da obstoja načrt, katerega zastopa s posebno vnemo naš gospod deželni predsednik, da se v vse večje kraje, zlasti koder so sedeži okrajnega glavarstva, napravi telefonska zveza z Ljubljano. Gospod

deželni predsednik je prišel tudi pred deželni odbor s tem svojim načrtom, ampak mi smo se že takrat morali postaviti na principijelno stališče, da je to stvar države.

Torej mi zaradi prejudica in iz principijelnega stališča glasujemo zoper to, da bi dežela direktno dala za napravo telefona kak prispevek, bodite pa prepričani, da bo deželni odbor storil vse, kar je v njegovi moči, da se čimprej izvrši sklep, katerega je storil finančni odsek. Deželni odbor bo z vso vmeno interveniral pri vladi, da se telefonska proga Ljubljana—Postojna čimprej vpostavi. (»Živahno odobravanje in ploskanje na levi — Lebhafter Beifall und Kländeklatschen links.)

Deželni glavar:

Ker ni nihče več oglašen k besedi, je debata zaključena in ima sklepčno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec dr. Žitnik:

Gospodje, jaz bi samo to omenjal, da ravno dežele, kakor je Šlezija, Češka, Tirolska itd., ki imajo največ dobička od telefonske zveze, ne dovoljujejo nobenih prispevkov. Jaz bi bil sicer za to, da bi dovolili ta prispevek trgovski zbornici, ampak z načelnega stališča tega ne morem zagovarjati, kajti če rečemo enkrat a, moramo reči tudi b. Ne morem pa tega zagovarjati tudi z ozirom na deželne finance, vsaj letos ne. Jaz vem iz verodostojnega vira, da je poljedelsko ministrstvo pripravljeno samo vso to vsoto pokriti. Torej, čemu bi dežela to podpirala, kar mora storiti država, in zategadelj jaz vzdržujem predlog finančnega odseka.

Deželni glavar:

Bomo torej glasovali, in sicer bomo glasovali najprej o prvi točki odsekovega predloga. K tej točki je stavil gospod poslanec dr. Novak sledeči predlog (bere — liest): »Dovoli se deželni prispevek v znesku po 6000 K kot prispevek k znesku po 15.000 K, ki ga imajo zbrati interesi za napravo telefonske črte Ljubljana—Postojna.«

Tedaj bomo o prvi točki odsekovega predloga glasovali na ta način, da glasujemo o predlogu gospoda dr. Novaka, in če bi bil ta predlog sprejet, odpade glasovanje o prvi točki odsekovega predloga. Če bi bil pa predlog gospoda dr. Novaka odklonjen, je s tem rešena prva točka odsekovega predloga, tedaj se z glasovanjem o predlogu gospoda poslanca dr. Novaka reši tudi prva točka odsekovega predloga.

Prosim torej tiste gospode, ki pritrujete predlogu gospoda poslanca dr. Novaka, da izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Ta predlog je odklonjen, in s tem se je vsaka zbornica izrekla tudi za prvo točko odsekovega predloga. Sedaj glasujemo o drugi točki odsekovega predloga, ki se glasi (bere — liest): »Deželnemu odboru se naroča, da potom c. kr. deželne vlade pozove c. kr. poljedelsko ministrstvo, naj ono z izdatnim prispevkom iz zaklada Postojnske jame ali iz drugih sredstev čimprej omogoči telefonsko zvezo Ljubljana—Postojna.«

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s to točko, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Ta točka je sprejeta s o g l a s n o, in s tem je ta zadeva rešena.

Na vrsto pride točka:

n) o prošnji občine Adlešiči za podporo za zgradbo novega šolskega poslopja (215 P.).

Poročevalec dr. Žitnik:

Ta občina mora graditi novo šolsko poslopje, ki bo stalo nad 40.000 K. Denar hoče vzeti na posodo, in sicer na amortizacijsko dobo 40 let. V delno poplačilo stavbnih stroškov pa prosi deželnega prispevka.

Iz razlogov, ki sem jih že preje navedel, predlagam v imenu finančnega odseka:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja županstva občine Adlešiči glede podpore za novo šolsko poslopje se odstopi deželnemu odboru v primerno rešitev.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali.

Gospodje, ki pritrdite temu predlogu, prosim, vstanite.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

o) Poročilo finančnega odseka o prošnji osrednjega odbora za ustanovitev zračnega brodovja na Dunaju za podporo (107/Pet.)

Berichterstatter Galle:

Hohes Haus! Das Zentralkomitee zur Schaffung einer österreichischen Luftflotte hat bereits im vorigen Jahre eine Petition eingereicht zur Unterstützung seiner Bestrebungen. Der Finanzausschuß begrüßt die Aktion dieses Komitees auf das wärmste in der Erwägung, daß auch Österreich in Bezug auf Rüstung hinter keinem anderen Lande zurückbleiben soll. Trotzdem beantragt der Fi-

nanzausschuß nur einen kleinen Betrag zu diesem Zwecke, weil er nicht in der Lage ist, aus einem vollen Säckel Geld herzugeben. Es haben ja andere im Lande schon größere Spenden gegeben, wie zum Beispiele die Krainische Sparkasse; aber diese hat die Spende aus ihrem Reingewinne genommen. Das Land ist jedoch nicht in einer so angenehmen Lage. Deshalb beantragt der Finanzausschuß:

»Der hohe Landtag wolle beschließen:

Dem Zentralvereine zur Schaffung einer österreichischen Luftflotte wird eine Subvention von 300 K bewilligt.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, da blagovolijo vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Dalje imamo točko:

p) o prošnji zveze škottistov v Ljubljani za podporo (132/Pet.)

Berichterstatter Galle:

Hohes Haus! Der Bund der Skottisten hat auch in Krain eine Zweigniederlassung, und diese Filiale in Krain hat an den hohen Landtag eine Petition um Unterstützung eingereicht, um Mitgliedern der Filiale zu ermöglichen, das Heim, welches der Bund auf einer dalmatinischen Insel ins Leben gerufen hat, aufzusuchen.

Der Finanzausschuß beantragt:

»Der hohe Landtag wolle beschließen:

Das Gesuch der Filiale Laibach des Skottistenverbandes um Subvention wird dem hohen Landesausschusse zur entsprechenden Erledigung zugewiesen.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali.

Gospodje, ki pritrdite temu predlogu, prosim, vstanite.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Gospodje, sedaj bomo nekaj točk preskočili, da bo sedanji gospod poročevalec lahko tako poročal še o poročilih, ki mu jih je oddelil v poročanje finančni odsek.

Prehajamo torej k točki:

u) o prošnji odbora upokojenih učiteljev v Ljubljani za draginjske doklade in stannarine vsem onim, ki je še dosedaj nimajo (182/Pet.)

Berichterstatter Galle:

Der Finanzausschuß beantragt:

»Der hohe Landtag wolle beschließen:

Das Gesuch pensionierter Lehrer in Krain um Zuerkennung der Teuerungszulage auch an jene, die derselben bis jetzt noch nicht teilhaftig waren, und um Einrechnung der Quartierzulage, wird dem hohen Landesausschusse zur entsprechenden Erledigung abgetreten.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, da blagovolijo vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

v) o prošnji društva slovenskih katehetov za draginjske doklade stalnim ljudskoškolskim katehetom (109/Pet.)

Berichterstatter Galle:

Der Finanzausschuß beantragt:

»Der hohe Landtag wolle beschließen:

Das Gesuch des Vereines slov. Katecheten wird dem hohen Landesausschusse zur entsprechenden Erledigung abgetreten.«

Deželni glavar:

Debata je otvorjena. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki pritrujete temu predlogu, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Sedaj imamo še točke 3 z do 3 zz. To so pa personalne zadeve, ki jih pa sedaj ne bomo obravnavali, marveč gremo nazaj k točki:

r) o prošnji občine Tomišelj za podporo za uravnavo hudournika Iške (175/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Kobi:

Županstvo občine Tomišelj prosi za podporo k uravnavi hudournika Iške. Finančni odsek se je o tej prošnji posvetoval in predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja se odstopi deželnemu odboru v ugodno rešitev.«

(Klici na levi — Rufe links: »Dobro, dobro!«)

Deželni glavar:

Nihče ni oglašen k besedi, bomo torej glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s tem predlogom, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Prehajamo sedaj k točki:

- s) o prošnji občine Dobrunje za odpis dolga za uravnavo Ljubljani pri Zavogljah.** (176/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Kobi:

Finančni odsek predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni:

Občini Dobrunje se odpiše naprošena vsota 1732 K 3 vin.«

(Klici na levi — Rufe links: »Prav dobro!«)

Deželni glavar:

Nihče ni oglašen k besedi, torej glasujmo!

Prosim tiste gospode, ki pritrujete temu predlogu, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

- š) o prošnji občine Moste pri Ljubljani za podporo k zgradbi novega šolskega poslopja** (178/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Kobi:

Finančni odsek predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja se odstopi deželnemu odboru.«

Deželni glavar:

Nihče ni oglašen k besedi, torej glasujmo!

Prosim tiste gospode, ki pritrujete temu predlogu, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

- t) o prošnji društva deželnih uslužbencev v Ljubljani za podporo pri nameravani stavbi lastnega doma** (202/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poslanec dr. Žitnik:

Visoka, zbornica! Deželni uslužbenci so vložili jako dolgo in utemeljeno prošnjo, da naj jim dežela da podporo za zgradbo društvenega doma za kakih 15 do 16 družin. Stvar je

sama po sebi popolnoma utemeljena in tudi s socialnega stališča umestna. Deželni odbor je z ozirom na to utemeljenost, oziroma umestnost to vlogo izročil stavbnemu uradu, da on izda o tem svoje mnenje. Tam sta se bavila s tem vprašanjem dva gospoda. Prvi gospod pravi, da bi se ta zgradba z aktivitetno doklado lahko poplačala v 60 letih, ne da bi dežela za to plačala kak vinar. Drugi večak pa pravi, da je to kratkomalo izključeno in da bi morala dežela v vsakem slučaju žrtvovati vsaj 40.000 K.

Iz tega kratkega poročila se razvidi, da je stvar še popolnoma nezrela in zaraditega finančni odsek ni mogel priti do nikakega sklepa in zato predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja društva deželnih uslužbencev za pomoč v svrhu zgradbe društvenega doma se odstopi deželnemu odboru z naročilom, da temeljito prouči to vprašanje in deželnemu zboru predloži svoje nasvete.«

Deželni glavar:

Otvaram debato. Želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ne, torej glasujmo!

Prosim tiste gospode, ki pritrujete predlogu finančnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešena tudi ta točka dnevnega reda.

Sedaj pridemo od točk 3 z do 3 zz. To so razne personalne zadeve, katere kaže seveda obravnavati v tajni seji. Predlagam torej, da se vrši sedaj tajna seja.

Prosim gospode reditelje, da izpraznijo galerijo. (Javna seja prestane ob 8. uri zvečer in se zopet nadaljuje ob 8. uri 10 minut zvečer. — Die öffentliche Sitzung wird um 8 Uhr 10 Minuten abends wieder aufgenommen.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen geben!):

Javna seja je zopet otvorjena. Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik tajne seje.

Zapisnikar dr. Zajec

(bere — liest):

Zapisnik tajne seje deželnega zbora dne 9. oktobra 1913. Seja se začne ob 8. uri zvečer. Tajnost seje se na predlog deželnega glavarja soglasno sklene.

Točke dnevnega reda 3 z do 3 zz se rešijo po predlogu finančnega odseka.*

Sklep seje ob 8. uri 10 minut zvečer. Po prečitaniu se zapisnik odobri.

V Ljubljani, dne 9. oktobra 1913.

Dr. Karol baron Born l. r.

Dr. Ivan Zajec l. r.,
zapisnikar.

Šusteršič l. r.

* Opomba — Anmerkung: Predlogi finančnega odseka se glase — Die Anträge des Finanzausschusses lauten:

3. z) Mariji Koletič, vdovi po deželnem cestarju, se zviša mesečna preskrbnina od 6 na 10 K.

Miroslavu Korenu, deželnemu uradniku, se za njegovega sina, ki je nad 12 let služil pri deželnem stavbnem uradu kot pomožni uradnik, podaljša miloščina letnih 300 K za 3 leta, to je do konca leta 1915.

Prošnji bivših dacarjev Jakoba Hladnika in Nikolaja Pelhana za podporo, oziroma miloščino, se odstopita deželnemu odboru v primerno rešitev.

3. ž) Prošnja Jakoba Jerin za podporo se odstopi deželnemu odboru.

3. aa) Tereziji Podržaj se barona Raster-na sirotinska ustanova podaljša do njenega 17. dovršenega leta.

bb) Vdovi Mariji Androjna se miloščina letnih 240 K iz deželnega zaklada podaljša do konca leta 1915.

cc) Pavli Jak se miloščina letnih 240 K podaljša do konca leta 1915.

dd) Prošnja Marije Bevc, vdove deželnega dacarja, za zvišanje miloščine letnih 360 K se odkloni.

ee) Die Gnadengabe dem Josef Kogej wird auf 140 K erhöht für die Zeit seines Aufenthaltes in der Siechenanstalt.

ff) Das Gesuch des pensionierten Oberlehrers Jos. Windisch aus Katzendorf, Bezirk Gottschee, wird dem hohen Landesausschusse zur entsprechenden Erledigung abgetreten.

gg) Das Gesuch des pensionierten Oberlehrers Kasper Gašperin in Weixelburg wegen seiner Tochter Olga Maria Kobau wird dem hohen Landesausschusse zur entsprechenden Erledigung abgetreten.

hh) Das Gesuch des pensionierten Oberlehrers Kasper Gašperin in Weixelburg wird dem hohen Landesausschusse zur entsprechenden Erledigung abgetreten.

ii) Das Gesuch des pensionierten Lehrers Franz Kalan in Waltendorf bei Straža wird dem hohen Landesausschusse zur entsprechenden Erledigung abgetreten.

jj) Das Gesuch des pensionierten Oberlehrers Franz Golmajer in Radmannsdorf wird dem hohen Landesausschusse zur entsprechenden Erledigung abgetreten.

kk) Das Gesuch des pensionierten Oberlehrers Ivan Gantar in Laibach wird dem hohen Landesausschusse zur entsprechenden Erledigung abgetreten.

ll) Die Petition der Lehrerswitwe Maria Hiti in Jama wird dem hohen Landesausschusse zur entsprechenden Erledigung abgetreten.

mm) Der Lehrerswitwe Magdalena Venedig in Oberwarmberg wird der Gnadengehalt jährlicher 200 K auf weitere 3 Jahre, das ist für 1913, 1914 und 1915, zuerkannt.

nn) Die Petition der Filomena Widmar in Leitmeritz wird dem hohen Landesausschusse zur entsprechenden Erledigung übergeben.

oo) Das Gesuch der Karolina Hočevvar wird dem hohen Landesausschusse zur entsprechenden Erledigung abgetreten.

pp) Der Lehrerswitwe Maria Leine wird der jährliche Gnadengehalt für weitere 3 Jahre, das ist 1913, 1914 und 1915, zuerkannt.

rr) Das Gesuch der Maria Kalan aus Gruble wird dem hohen Landesausschusse zur entsprechenden Erledigung abgetreten.

ss) Der Lehrerswitwe Maria Koller wird die jährliche Gnadengabe von 200 K für weitere 3 Jahre bewilligt.

šš) Der Anna Novak, Lehrerswitwe in Preloka, wird die Gnadengabe jährlicher 100 K für weitere 3 Jahre, das ist für die Jahre 1914, 1915 und 1916, verliehen.

tt) Der Lehrerswitwe Thekla Jašovic wird die Gnadengabe von 200 K für weitere 3 Jahre bewilligt.

uu) Der Oberlehrerswaise Maria Raktelj wird die Gnadengabe jährlicher 200 K auch für die Jahre 1913, 1914 und 1915 bewilligt.

v) Der Helene Raktelj, Oberlehrerswaise, wird die Gnadengabe jährlicher 200 K auf weitere 3 Jahre 1913, 1914 und 1915 zuerkannt.

zz) Den Lehrerswaisen Aloisia und Paula Mesner wird die jährliche Gnadengabe 150 K für die Jahre 1914, 1915 und 1916 verliehen.)

Deželni glavar:

Sedaj, gospodje, bom dal na dnevni red današnje seje še sledeče štiri točke:

Priloga 141. Poročilo deželnega odbora o dopolnitvi sklepa deželnega zbora z dne 16. februarja 1912. glede razdružitve krajevne občine Sv. Gregor in ustanovitve nove občine Dvorska vas.

Priloga 144. Poročilo deželnega odbora o načrtu, s katerim se razveljavlja § 33. ubožnega zakona z dne 28. avgusta 1883., dež. zak. št. 17.

Priloga 146. Poročilo deželnega odbora, s katerim se iznova predlaga načrt zakona o pobiranju kanalske pristojbine v deželnem stolnem mestu Ljubljani.

Priloga 147. Poročilo deželnega odbora o zvišanju dosedanje naklade od dohodkov najemščin v deželnem stolnem mestu Ljubljani.

Te štiri zadeve stojijo sedaj na dnevnem redu današnje seje in odkažem vse ustavnelmu in občinskemu odseku. S tem je popolnoma rešen dnevni red današnje seje.

Ustavni in občinski odsek imata sejo jutri dopoldne ob pol 11. uri v sobi veleposestva.

Finančni odsek ima sejo jutri dopoldne ob ¾ na 11 v lokalnu narodno-napredne stranke.

Upravni odsek ima sejo jutri dopoldne ob pol 10. uri v prostorih S. L. S.

Na dnevni red pridejo vsi, temu odseku odkazani samostalni predlogi.

Prihodnja seja bo jutri, dne 10. oktobra leta 1913., ob 11. uri dopoldne s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Seja je zaključena.

Konec seje ob 8. uri 15 minut zvečer. — Schluß der Sitzung um 8 Uhr 15 Minuten abends.

Dodatek — Anhang.

I.

Nujni predlog

poslanca dr. V. Gregoriča in tovarišev.

C. kr. deželna vlada se pozivlje, da takoj vse potrebno ukrene:

1. Da se neopravičeni tarif za osebni promet na progi Trbiž — Ljubljana, s katerim je oškodovano mesto Radovljica, takoj popravi.

2. V interesu splošnega prometa se naj takoj izpremeni vozni red gorenjske železnice, da odhaja vlak iz Ljubljane proti Trbižu ob 6. uri zjutraj kakor poleti in se s tem doseže direktna zveza z železnico ob svetovni progi.

3. Brzovlak, ki se sedaj ustavi v Lescah, naj se ustavlja v Radovljici kot središču gospodarskega in političnega okraja.

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

Dr. Gregorič l. r., Pogačnik l. r., Hladnik l. r., Dermastia l. r., Lampe l. r., Pegan l. r., Dimnik l. r., Matjašič l. r., Demšar l. r., Ravnikar l. r., Žitnik l. r., Bartol l. r.

II.

Nujni predlog

poslanca E. Gangla in tovarišev.

Deželni zbor skleni:

C. kr. vlada se pozivlje, naj čimprej poštni in brzojavni urad v Idriji podržavi.

C. kr. vlada se obenem opozarja na dopis poštne in brzojavne ravnateljstva v Trstu z dne 14. januarja 1896, št. 35.285 ex 1895, ki z njim prijavlja mestni občini idrijski, da je c. kr. trgovinsko ministrstvo v principu že sklenilo erariziranje poštne in brzojavne urada v Idriji.

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

E. Gangl l. r., dr. Triller l. r., dr. Novak l. r., Pirc l. r., Ribnikar l. r., Turk l. r., Reisner l. r., dr. Tavčar l. r., Višnikar l. r.

III.

Samostalni predlog

poslanca Vehovca in tovarišev.

Vas Korita občine Dobernič trpi veliko pomanjkanje vode. Nekako 600 m od vasi je

živ studenec, ki ima vedno zadosti vode. Vložila se je pred leti že prošnja za napeljavo tega studenca v vas, kar se je vaščanom tudi od deželnega odbora že obljubilo. Do sedaj pa se še ni pričelo z delom in menda tudi načrt ni še izdelan.

Podpisani predlagajo torej:

Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, vse potrebno izvršiti, da se čimprej vas Korita preskrbi z vodo.

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

Vehovec l. r.,

Košak l. r., Matjašič l. r., Fr. Demšar l. r., Drobnik l. r., Ravnikar l. r., Hladnik l. r., Pogačnik l. r., Dimnik l. r., Bartol l. r., I. Piber l. r., Dular l. r., dr. Zajec l. r.

dr. Pegan l. r.

IV.

Samostalni predlog

poslanca Hladnika in tovarišev za uravnavo potoka Bistrica pri Št. Rupertu.

V nedeljo 5. oktobra ponoči je bil strašen naliv v šentruperski dolini. Potok Bistrica je izstopil iz struge in ves spodnji del vasi Št. Rupert je bil v kratkem v vodi. Okrog 20 hiš in mnogo hlevov je bilo do 1 m visoko zalitih z vodo. Naliv je odnesel tudi jezove pri mlinih in brvi. Štirje mlinci ne morejo več delati.

Ker je taka nesreča prišla čez spodnji del vasi tudi že večkrat poprej, zato bi bilo potrebno, da bi se kaj ukrenilo proti takim povodnjim.

Podpisani torej predlagajo:

Visoki deželni zbor skleni:

1. Deželnemu odboru se naroča, naj da izdelati načrt uravnave potoka Bistrica pri Št. Rupertu.

2. O uspehu naj se v prihodnjem zasedanju poroča.

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

Hladnik l. r.,

Pogačnik l. r., Košak l. r., Perhanc l. r., Povše l. r., dr. Pegan l. r., Jaklič l. r., Dular l. r., Matjašič l. r., Bartol l. r., dr. Lampe l. r., Ravnikar l. r., dr. Gregorič l. r., Vehovec l. r., Fr. Demšar l. r., Dimnik l. r., Drobnik l. r.

V.

Samostalni predlog

poslanca J. Reisnerja in tovarišev v zadevi delitve občine Dobrunje.

Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, naj izvede vse, kar je formalno potrebno, da se občina Dobrunje deli v dve samostojni občini, in sicer:

a) v občino z vasmi: Štepanja vas, Gorenja in Dolenja Hrušica, Bizovik, Fužine in Dobrunje;

b) v občino z vasmi: Zadvor, Zavoglje, Sostro (Št. Lenart), Zagradišče, Češnjica, Besnica, Javor, Podlipoglav, Sadinja vas, Podmolnik, Mali in Veliki Lipoglav, Brezje in Pance.

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

Reisner l. r.,

dr. Triller l. r., C. Pirc l. r., dr. Fran Novak l. r.,
E. Gangl l. r., Josip Turk l. r., Ribnikar l. r.

VI.

Interpelacija

poslanca E. Gangla in tovarišev na Njega eks-celenco gospoda deželnega predsednika v zadevi prodaje cigaret šoloobveznim otrokom.

Iz gasilskih krogov prihajajo tožbe, da največ požarov na kmetih nastane zaradi tega, ker otroci kade skrivoma cigarete, mečejo vžigalice in ogorke neprevidno stran na gorljive snovi, skrite pod kozolci, za hlevi, skednji itd. ter zanetijo požar.

Šola svojo mladino svari pred škodljivostjo kajenja, opozarjajoč jo, da s tem spravlja v nevarnost svoje zdravje ter imetje staršev in sosedov. Toda taka svarila ne pomagajo dosti, ker prodajajo trafike cigarete in vžigalice tudi takim otrokom, ki jim šola kajenje zabranjuje.

Ako pridejo otroci kupovat smodke ali tobak, se jim to blago lahko brez skrbi prodaja, ker smodk in tobaka otroci običajno ne kade, pač pa je verjetno, da tako blago kupujejo za svoje starše, odrasle brate itd., da torej s to prodajo ni združena niti nevarnost niti škodljivost.

Drugače pa je s prodajo cigaret in vžigalic. V interesu zdravja otrok in imetja prebivalstva je, da bi se na kakršenkoli način uredila prodaja cigaret in vžigalic šoloobveznim otrokom. To zadevo bi utegnili morda najlažje urediti deželna vlada sporazumno z deželnim šolskim svetom.

Z ozirom na vse navedeno, se usojajo podpisanci vprašati gospoda deželnega predsednika:

Kaj mu je mogoče ukreniti, da se uredi prodaja cigaret in vžigalic šoloobveznim otrokom tako, da ne bodo zaradi tega več

trpeli splošni interesi varnosti, imetja in zdravje mladine?

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

Ribnikar l. r., Josip Turk l. r., Reisner l. r.,
dr. Ivan Tavčar l. r., E. Gangl l. r., dr. Triller l. r., Fr. Višnikar l. r., dr. Fran Novak l. r.,
C. Pirc l. r.

VII.

Interpelacija

poslanca dr. Novaka in tovarišev na Njega eks-celenco barona Schwarza radi kočevskih razmer.

Zasebno ljudsko štetje izkazuje leta 1910. v Kočevju najmanj 1000 Slovencev. Ako živi kje med drugorodnimi le tretjina tega števila Nemcev, skrbi zanje državna oblast kar najbolj po očetovsko. Čuva jih in brani pred vsakim zapostavljanjem, zlasti pa skrbi za to, da se za tako nemško narodno manjšino ustanovi javna šola.

V Kočevju je za šolo godnih slovenskih otrok do 200. Takoj bi se lahko napolnila tri-razredna ljudska šola s slovenskimi otroki iz mesta in iz rudnika, neglede na okolico. Za Livold in Dolgo vas bi bila namreč potrebna že druga manjšinjska slovenska šola.

Znano pa je, da je zadostno število staršev pred kratkim vložilo na c. kr. oblast prošnjo za ustanovitev slovenske javne šole v Kočevju. Znano je tudi, da se je prvotna razprava, h kateri so vabljeni starši šolskih otrok, imela že zdavnaj vršiti, a se je sedaj določila menda šele na 14. t. m. Med tem časom pa so porabili rudniški uslužbenci priliko, da pritiskajo z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi, zlasti na starše, ki so zaposleni v rudniku, ter jim celo groze z od-pustom, ako ne prekličejo prošnje.

Sedaj pa se boj proti Slovincem začne biti še s čisto drugimi sredstvi. Kočevska mestna občina je namreč dobila od c. kr. okr. glavarstva dostavljanje vabil. Mestni policaj, ki dostavlja vabila, pa nosi s seboj poleg pole za potrdila še drugo polo, pri kateri pravi staršem: »Ako se še tu sem podpisete, Vam sploh ni treba priti.« Očividci zatrjujejo, da je ta druga pola za to, da se v posebni izjavi na njej preklicuje podpis in prošnja.

Umevno je, da je tako postopanje kričeča krivica, ki se godi našim ljudem v Kočevju. Najprej se na starše navale rudniški predstojniki ter jim žugajo, nato pa še občinska oblast zlorablja svojo moč in skuša z zvijačo spraviti ljudi v zmoto. V takih razmerah se pa lahko zgodi, da se bo upalo le par staršev priti k zaslišanju.

Z ozirom na navedena dejstva dovoljujejo si podpisani staviti na Njega eksclenco vprašanje:

1. Ali so mu te razmere v Kočevju znane?
2. Ali hoče vse potrebno ukreniti, da se ne bodo uganjala nad kočevskimi Slovenci nasilja in krivice, kakor so gori označene?
3. Ali hoče takoj odrediti, da se dostavljanje vabil odvzame mestni občini in izroči nepristranskemu c. kr. orožništvu?
4. Za slučaj, da ne pridejo vsled gori omenjenih spletk vsi starši k zaslišanju, hoče li c. kr. vlada že razpisano zasliševanje sistirati in nanovo razpisati?
5. Ali hoče takoj odrediti, da se starši zaslišujejo pred posebno komisijo, v katero naj pošlje tudi c. kr. vlada enega člana c. kr. deželnega šolskega sveta?

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

Dr. Fran Novak l. r., Reisner l. r., E. Gangl l. r., Josip Turk l. r., C. Pirc l. r., dr. Triller l. r., dr. Tavčar l. r.

VIII.

Interpellation.

Nachdem der hohen k. k. Landesregierung bekannt ist, daß im politischen Bezirke Adelsberg die Maul- und Klauenseuche ausgebrochen und in 6 Gehöften amtlich konstatiert worden ist, private Mitteilungen jedoch dahin lauten, daß die Seuche in kurzer Zeit sich rapid ausbreitet und derzeit bereits über 30 Gehöfte verseucht sein sollen, wird die hohe k. k. Landesregierung ersucht, dem Landtage über den derzeitigen Stand der Seuche ehestmöglich Mitteilung zu machen und gleichzeitig die Anfrage gestellt, welche Vorkehrungen getroffen worden sind, um die weitere Ausbreitung dieser die wirtschaftlichen Interessen der Bevölkerung schwer bedrohenden Seuche hintanzuhalten.

Laibach, 9. Oktober 1913.

Apfalterm m. p., Barbo m. p., Rechbach m. p., Liechtenberg m. p., Galle m. p., Windischgrätz m. p., Margheri m. p., Born m. p., Mulley m. p., Schollmayer Lichtenberg m. p.

IX.

Nujni predlog

poslanca dr. Frana Novaka, dr. Ivana Tavčarja in tovarišev radi odškodnine onim delničarjem Dolenjskih železnic, katerih delnice so prišle vsled najemne pogodbe med upravnim svetom Dolenjskih železnic in državno železniško upravo ob svojo vrednost:

- a) C. kr. vlada na Dunaju se pozivlje, da popravi imejiteljem zasebnih delnic Dolenj-

skih železnic storjeno krivico s tem, da naknadno izplača istim odškodnino.

- b) Deželnemu odboru se najodločneje naroča, naj ukrene, česar potreba, da se ugotovi zahtevi, izraženi pod točko a) tega predloga.

V formelnem oziru predlagamo, da se predlogu prizna nujnost.

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

Dr. Novak l. r., dr. Tavčar l. r., dr. Triller l. r., Reisner l. r., Gangl l. r., Lenarčič l. r., Pirc l. r., Supančič l. r.

X.

Interpelacija

poslancev Dermastie, Matjašiča, Jarca in tovarišev na gospoda deželnega glavarja dr. Ivana Šusteršiča.

Podpisani si usojajo vprašati, v kakem stadiju se nahaja poprava ceste Metlika—Slamnja vas—Radovica—deželna meja in ali se hoče pospešiti poprava te ceste, ker je poprava radi dovoza novi železnici neobhodno potrebna.

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

Matjašič l. r., Dermastia l. r., Jarc l. r., Povše l. r., dr. Žitnik l. r., dr. Zajc l. r., Ravnikar l. r., Bartol l. r., Dular l. r., dr. Gregorič l. r., Pogačnik l. r., dr. Pegan l. r.

XI.

Interpelacija

poslancev Matjašiča, Jarca, Dermastie na gospoda deželnega glavarja dr. Ivana Šusteršiča.

Podpisani si usojajo vprašati, v kakem stadiju se nahaja poprava ceste Božjakovo—Rakovec, zlasti preložitev ondotnega klanca, in ali se hoče ta poprava kolikor mogoče pospešiti.

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

Jarc l. r., Dermastia l. r., Povše l. r., dr. Zajc l. r., dr. Žitnik l. r., Matjašič l. r., Bartol l. r., Dular l. r., dr. Pegan l. r., Ravnikar l. r., dr. Gregorič l. r., Pogačnik l. r.

XII.

Interpelacija

poslanca dr. V. Gregoriča in tovarišev na c. kr. deželno vlado v zadevi neznosnih prometnih razmer v skladišču c. kr. državnih železnic v Šiški.

Razširjatev rampe državnega kolodvora v Šiški za težko blago in stavbni les je nujna potreba. Te rampe so pa po meri veliko

manjše, kakor v Vižmarjih. Te rampe v Šiški se razdele na tri dele:

a) Visoka rampa izključno za porabo petroleja, olja, zabojev ter drugih ognju nevarnih predmetov. Ta se nahaja približno v sredi med skladiščem in tirom železnice in je 50 m dolga ter 10 m široka. Ta rampa je vedno tako polna, da je o redu in udobnosti napram občinstvu le težko govoriti.

b) Druga rampa je 60 m dolga, na uvoznem koncu okroglo 12 m široka in se vedno zožuje do širčine 6 m. Ta rampa ne doseže velikosti rampe v Vižmarjih. Ako sedaj na tem prostoru eden naklada stavbni material, mora vse drugo čakati, o kaki udobnosti nasproti občinstvu ne more biti najmanjšega govora. Vagoni so vedno v premikanju, tako da ni mogoče blaga dopeljati na prvotno določen prostor in ga pozneje nalagati. More se tedaj samo direktno iz voza nalagati v vagon, kar je skrajno zamudno in v gotovih slučajih, na pr. pri lesu, železu, absolutno nemogoče. Trгоvec je primoran posluževati se rampe južnega kolodvora, kar pa je zopet drago, ker prevoz vagona od južnega kolodvora na državni kolodvor stane 8 kron. Ta »Sparsystem« ni na mestu, ker se trgovina in obrat s takim zistemom oškodujeta in zavirata.

c) Tretja rampa je dolga 100 m, široka 15 m in se tudi zožuje; ta rampa ima velikost Ranzingerjeve rampe v Ljubljani. Tudi tu se mora blago zopet direktno nakladati ali odkladati iz vagona na voz ali nasprotno. Ni toliko prostora, da bi se mogel voz s konjem obrniti. Če bi se material iz vagona razložil, bi se ustavil ves promet na tej rampi, razen enega voznika, ki vozi dolgi les.

Če se vpošteva, da je ravno gorenjska in kamniška stran zelo bogata in prihaja vsak dan več vagonov težkega blaga, je naravnost muka za interese, in pa škoda za blagajno državne železnice. Podpira se s tem južno železnico, ker ni mogoče nalagati blaga na rampah državne železnice. Na pritožbe pravi direktno uslužbenec: »Prosim, pri nas gre tako, nalagajte na južnem kolodvoru, pa bo vse v redu, pri nas ni prostora, mi nismo krivi. Pritožite se višje.« Ta tolažba pa stane trgovca za vsaki vagon 8 kron prevoznine.

Državna železnica je že uvidela to potrebo in kupila za razširjenje travnik med Marije Terezije cesto in skladiščem. Ta travnik ima neki železniški uslužbenec za letnih 160 kron v najemu.

Usojamo si tedaj podpisani staviti sledečo interpelacijo na c. kr. deželno vlado:

Ali so c. kr. deželni vladi znane te sosebo za trgovski in obrtni stan neznosne razmere na skladišču c. kr. državnih železnic v Šiški

pri Ljubljani in ali hoče c. kr. deželna vlada nujno vse potrebno ukreniti, da se tem razmeram kar najhitreje odpomore.

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

Dr. Gregorič l. r., I. Piber l. r., Kobi l. r., Fr. Demšar l. r., dr. Lampe l. r., Ravnikar l. r., Jarc l. r., Bartol l. r., Povše l. r., Dular l. r., Perhave l. r., dr. Krek l. r.

XIII.

Interpelacija

poslanca E. Gangla, C. Pirca in tovarišev na Njega ekselenco gospoda deželnega predsednika glede pomaknitve mest Idrija, Kranj, Kamnik in Škofja Loka v III. razred aktivitetnih doklad.

Iz časnikarskih poročil je posneti, da je vlada mesto Kočevje poleg raznih manjših mest na Štajerskem ravnokar naredbenim potom pomaknila v višji razred aktivitetnih doklad.

Ne da bi tega zavidali tem mestom, se prizadeti sloji Idrije, Kranja, Kamnika in Škofje Loke opravičeno čutijo oškodovane, ker se je ta naklonjenost vlade izkazala manjšim mestom v korist, nego pa so navedena prezrta mesta naše dežele, kjer vlada — kakor znano — prav tako velika draginja kakor v Ljubljani.

Podpisanci se usojajo vprašati gospoda deželnega predsednika:

1. Ali mu je zgoraj navedeno dejstvo znano?

2. Kaj je vzrok, da so imenovana mesta zapostavljena?

3. Kaj namerava visoka vlada storiti, da se mesta Idrija, Kranj, Kamnik in Škofja Loka nemudoma pomaknejo v III. razred akt. doklad in da se na ta način ugoti upravičenim in utemeljenim željam teh mest?

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

Dr. Triller l. r., Reisner l. r., Josip Turk l. r., Ciril Pirc l. r., Supančič l. r., E. Gangl l. r., dr. Ivan Tavčar l. r., J. Višnikar l. r.

XIV.

Interpelacija

poslanca Dularja in tovarišev do gospoda deželnega glavarja v zadevi hitrejše vožnje in boljše razsvetljave na Dolenjski železnici, enkratne vsakdanje zveze Št. Janžke železnice z Novim mestom in Stražo-Toplice.

V XXI. seji deželnega zbora z dne 26. januarja 1910 se je stavila sledeča resolucija:

»Deželni odbor naj deluje pri ravnateljstvu državnih železnic na to, da bi ta železnica (Trebnje — Št. Janž) imela direktno zvezo z metropolo Dolenjske Novo mesto ter Straža-Toplice, kjer so mnogi uradi, veliki živinski sejmi in dve javni bolnici.«

Podpisani si usojamo vprašati:

Kaj je visoki deželni odbor napravil dosedaj, da se ustreže tej prepotrebni in upravičeni želji prebivalstva.

Pripomnimo, da vozi šent-janžki vlak do Novega mesta — Straža — Toplice sicer vsak ponedeljek in sestanek dneve, toda to ne zadostuje ter je potrebno, da se otvori vsakodnevna zveza šent-janžkega vlaka z Novim mestom — Straža - Toplice.

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

Hladnik l. r., M. Dimnik l. r., Pogačnik l. r., Matjašič l. r., Vehovec l. r., Josip Dular l. r., Dermastia l. r., Perhac l. r., E. Jarc l. r., Košak l. r., Ravnikar l. r.

XV.

Samostalni predlog

poslancev Povše in Kobi v zadevi namestitve živinozdravnika na Vrhniki.

Vrhniški okraj se peča v prvi vrsti z živinorejo. Zato je že svoj čas prosil za namestitev deželnega živinozdravnika, ki se je tudi dovolil. Že nekaj let pa je to mesto zapuščeno. Z ozirom na to, da se reja živine v tem okraju vedno bolje razvija, je živinozdravnik neobhodno potreben.

Zato predlagamo:

Visoki deželni zbor skleni, naročiti deželnemu odboru, da razpiše službo živinozdravnika za okraj Vrhnika s sedežem na Vrhniki.

V formalnem oziru izvoli visoki deželni zbor odkazati ta predlog kmetijskemu odseku.

V Ljubljani, 9. oktobra 1913.

Povše l. r.,

Kobi l. r., Dimnik l. r., Drobnič l. r., Piber l. r., Košak l. r., dr. Lampe l. r., Hladnik l. r., Dermastia l. r., Dular l. r., Jarc l. r., Demšar l. r., Matjašič l. r., Jaklič l. r., Vehovec l. r., Bartol l. r., dr. Gregorič l. r., Ravnikar l. r.

